

Som joves, tenim drets... i deures

GRUP IREF

Coordina: Irene de Puig
Glòria Arbonés
Anna Baiges
Fèlix de Castro
Manuela Gómez
Marta Martí

Som joves, tenim drets... i deures

Generalitat de Catalunya
Departament d'Interior,
Relacions Institucionals i Participació
**Oficina de Promoció de la Pau
i dels Drets Humans**

Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació

Biblioteca de Catalunya · Dades CIP

Som joves, tenim drets-- i deures. – (Apunts de pau i drets humans ; 3)

Bibliografia

ISBN 9788439386599

I. Puig, Irene de, ed. II. Grup IREF III. Catalunya. Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans IV. Catalunya. Departament d'Educació

V. Col·lecció: Apunts de pau i drets humans ; 3

1. Joves – Drets civils – Ensenyament

341.231.14-053.7

Col·lecció “Apunts de Pau i Drets Humans”, 3

Barcelona, desembre de 2010

Autors: GrupIREF · Glòria Arbonés, Anna Baiges, Fèlix de Castro,

Manuela Gómez, Marta Martí · www.grupiref.org

Coordinació: Irene de Puig

Edició:

Generalitat de Catalunya

Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació

Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans

Av. Diagonal 409 · 08008 Barcelona

Tel: 93 552 60 00

oficinapauddhh@gencat.cat

www.gencat.cat/dirip

Generalitat de Catalunya

Departament d'Educació

Via Augusta 202-226 · 08021 Barcelona

www.gencat.cat/educacio

Som joves, tenim drets... i deures

**Propostes de treball per a l'aula a partir
de la *Convenció sobre els Drets dels Infants i els Joves***

Grup IREF · Glòria Arbonés, Anna Baiges,
Fèlix de Castro, Manuela Gómez, Marta Martí
Coordinació: Irene de Puig

Coordinació de la col·lecció “Apunts de Pau i Drets Humans”: Eulàlia Mesalles

Correcció lingüística: Lexic

Disseny i maquetació: Fundació Tam-Tam

Il·lustracions: Jordi Estivill

Impressió: Futurgrafic

Imprès en paper ecològic i 100% reciclat

Tiratge: 1.500

Dipòsit legal: B-47147-2010

Aquesta obra està subjecta a llicència Creative Commons de Reconeixement – No comercial – Sense obra derivada 2.5. Espanya. Consulteu la llicència a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/es/deed.ca>

L'estudi està disponible en format electrònic als webs de l'Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans i del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya. Es pot copiar, distribuir, comunicar públicament, traduir i modificar aquesta obra sempre que no se'n faci un ús comercial i es reconegui l'autoria amb la citació següent:

Grup IREF; De Puig, I., coord. [et al.]. *Som joves, tenim drets...i deures*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2010 (Apunts de Pau i Drets Humans; 3)

Les opinions expressades en aquesta publicació no representen necessàriament les de l'Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans ni les del Departament d'Educació.

ÍNDIX

INTRODUCCIÓ	7
PROPOSTA DIDÀCTICA	15
Objectius	15
Orientacions pedagògiques	16
Metodologia i tipologia de l'activitat	17
Les regles de l'aula	18
Els diferents apartats	20
Guia per a la lectura d'una imatge fotogràfica	24
Activitats prèvies	26
1. SER D'ALGUN LLOC (IDENTITAT)	31
Tenir un nom i estar registrat	36
Drets dels indígenes	42
L'emigració	47
2. TOTS SOM IGUALS (NO-DISCRIMINACIÓ)	51
Noi/noia	57
Discapacitats	61
Assetjament	64
3. PODER APRENDRE (EDUCACIÓ)	71
Alfabetització	79
Escola digna	80
Oportunitats d'estudiar	81
4. LES NECESSITATS BÀSIQUES (PROTECCIÓ)	87
Pobresa	94
Alimentació i salut	98
Nens del carrer	109

5. NO ENS HAN D'EXPLOTAR (DESENVOLUPAMENT)	115
Maltractaments	121
Abusos.	124
Treball infantil	125
6. TENIM COSES A DIR (PARTICIPACIÓ)	133
Ser informats	140
Ser escoltats.	143
Prendre decisions.	146
7. VOLEM VIURE EN PAU (PAU)	153
Violència i violències	159
Guerres: nens soldats.	163
Un entorn sa	166
EXERCICIS DE SÍNTESI FINAL	171
ANNEXOS.	179
Text complet de la Declaració dels Drets dels Infants.	181
Text complet de la Convenció sobre els Drets dels Infants.	185
CALENDARI DELS DIES CITATS PER FER ACTIVITATS PUNTUALS . . .	203
BIBLIOGRAFIA	205

INTRODUCCIÓ

Article 42

Els estats membres es comprometen a donar a conèixer àmpliament els principis i les disposicions d'aquesta Convenció amb mitjans eficaços i adequats, tant a infants com a adults.

Convenció sobre els Drets dels Infants i els Joves

Els drets humans s'apliquen a tots els grups d'edat; els infants i joves tenen, per tant, els mateixos drets que els adults. Però, com que són especialment vulnerables, va semblar necessari i just que tinguessin drets concrets que els reconeguessin una protecció especial.

La *Convenció sobre els Drets dels Infants i els Joves* és un tractat de les Nacions Unides i la primera llei internacional sobre els drets dels infants que és «jurídicament vinculant», és a dir, de compliment obligat pels estats. Reuneix drets civils, polítics, econòmics, socials i culturals, i inclou les diferents situacions en què es poden trobar els infants i els joves d'arreu del món. La convenció consta de 54 articles que reconeixen que tots els menors de 18 anys tenen dret a ser protegits, a desenvolupar-se i a participar activament en la societat, tot reconeixent-los com a subjectes de dret i així exigir el dret al ple desenvolupament físic, mental i social i a expressar lliurement les seves opinions. La *Convenció* va ser adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides, el 20 de novembre de 1989.

Tot i que nombrosos països tenen lleis que protegeixen els nens, nenes i adolescents, n'hi ha molts que no les compleixen. Per als infants i joves –i de manera especial per als grups exclosos o minoritaris– això significa, sovint, viure en situacions de pobresa, sense llar, sense protecció jurídica, sense accés a l'educació, en situacions d'abandonament, afectats per malalties que es poden prevenir, etc. Aquests problemes no sols afecten els països pobres; també són presents en els països rics.

La *Convenció* reconeix clarament el dret de qualsevol infant –i no sols d’alguns privilegiats– a un nivell de vida adequat. Però, a més, la *Convenció* és també un model per la salut, la supervivència i el progrés de tota la societat.

Aquest és un material, previst per a l’educació secundària, que ha d’ajudar els adolescents i joves a apropiar-se dels drets que els pertoquen, i a sensibilitzar-se respecte a aquelles situacions, casos o països on altres nois i noies no en poden gaudir i, potser, ni tan sols saben que els tenen.

No és un llibre que calgui seguir fil per randa. Es proposen activitats diverses que poden adaptar-se a distintes situacions d’aula i cal estar atent al que necessiten els estudiants i fer un itinerari que lligui amb els dies de celebració, amb festes locals, fires multiculturals, festivals de músiques ètniques, etc. És a dir, seria convenient integrar algunes activitats a la vida acadèmica i ciutadana dels alumnes, de manera que no hi hagi barrera entre l’escola i el món.

Antecedents, un xic d’història

La idea de promoure específicament uns drets de l’infant ja va circular en alguns mitjans intel·lectuals durant el segle XIX. Un exemple d’això va ser l’obra del francès Jules Vallès, *El nen* (1879),¹ i, més clarament, la reflexió sobre els drets del nen que va realitzar Kate D. Wiggin a *Children’s Rights* (1892). En aquest ambient receptiu, en les dues primeres dècades del segle XX van circular diverses declaracions dels drets dels infants, de vegades en forma literària o com a resolucions d’organitzacions científiques i pedagògiques.

La primera declaració en ferm, de caràcter sistemàtic, va ser la *Declaració de Ginebra* de 1924, redactada després de la I Guerra Mundial per Eglantyne Jebb, fundadora de l’organització internacional Save the Children,² que va ser aprovada per la Societat de Nacions el 26 de desembre de 1924. Aquesta declaració es pot considerar un antecedent dels Drets de la Infància. És un text breu i senzill que recull de forma global les necessitats essencials que l’infant i el jove han de tenir cobertes. Aquest escrit no té cap valor vinculant, però expressa les inquietuds i els desitjos que van servir de punt de partida per les posteriors redaccions sobre els drets dels infants.

---

1. **Jules Vallès** (1832-1885) fou un escriptor molt famós a la seva època, especialment per aquesta obra autobiogràfica. En el text, l’autor relata els seus records.

2. Save the Children va ser la primera ONG que va treballar per la defensa i promoció dels drets de la infància. La va fundar Eglantyne Jebb el 1919, a Londres, i lluita per un món més just per a tots els infants. Actualment, compta amb organitzacions nacionals a 29 països.

Més endavant, el 1948, les Nacions Unides van aprovar la *Declaració Universal dels Drets Humans* que, implícitament, incloïa els drets de l'infant. Posteriorment es va arribar al convenciment que les particulars necessitats dels nens havien d'estar especialment enunciades i protegides.

Per això, l'Assemblea General de l'ONU va aprovar, el 20 de novembre de 1959, una *Declaració dels Drets dels Infants* que constava de 10 principis, concretant per als nens els drets inclosos en la *Declaració Universal dels Drets Humans*. La *Declaració dels Drets dels Infants* expressa inequívocament la necessitat de protecció de la infància en principis molt genèrics. Però aquest text no tenia força de llei i no era prou per protegir els drets, perquè legalment no tenia caràcter obligatori.

A conseqüència de la manca d'eficàcia jurídica de la *Declaració* de 1959, a partir del 1979, amb motiu de l'Any Internacional de l'Infant, es va començar a discutir la possibilitat d'una nova declaració dels drets dels infants, fundada en nous principis. Es va crear un equip de treball per redactar la convenció, que fou presentada a tots els governs del món. Anys després, i com a conseqüència d'aquest debat, es va concloure la redacció definitiva de la *Convenció sobre els Drets dels Infants*. Ara com ara, la *Convenció* és el tractat internacional que reconeix de manera explícita i directa els drets humans de tots els nens i nenes del món.

L'Assemblea General de les Nacions Unides la va adoptar per unanimitat, el 20 de novembre de 1989, i hi va introduir, com un dels seus principis bàsics, el dret de tots els nens i les nenes a expressar la seva opinió en els afers del seu interès i que aquesta opinió fos tinguda en compte pels adults.

La Convenció Sobre els Drets dels Infants i els Joves

En cert sentit es pot dir que la *Declaració dels Drets Humans* va inspirar la *Declaració* i que la *Convenció sobre els Drets dels Infants* l'ha substituïda, però no és ben bé així. La *Convenció*, a més d'augmentar el nombre de drets, hi ha inclòs importants matisos en molts aspectes.

La *Convenció sobre els Drets dels Infants i els Joves* va ser elaborada per experts de totes les cultures, ètnies i religions del món amb la col·laboració dels governs i d'importantes organitzacions no governamentals. Es basa en diversos

sistemes jurídics i tradicions culturals i es compon d'una sèrie de normes i obligacions, no negociables, que han de complir tots els governs i que estableixen la protecció de l'infant contra l'abandonament, els maltractaments, les influències perilloses i l'explotació. Aquestes normes exigeixen, també, el respecte als seus drets humans bàsics, dels quals han de gaudir sense cap discriminació: el dret a la supervivència, al desenvolupament i a la plena participació en activitats socials, culturals, ocasionals i totes aquelles que siguin necessàries per al seu creixement i el seu benestar individuals.

En aquest sentit, podríem dir que la *Convenció* va marcar un "abans" i un "després". L'"abans" s'havia caracteritzat per presentar un concepte d'infant com a objecte de drets, com a receptor passiu, és a dir, que només se li reconeixen els drets a la provisió (drets a l'alimentació i la salut, per exemple) i a la protecció (de situacions perjudicials com ara els maltractaments, la negligència i qualsevol forma d'explotació).

El "després" va suposar, per primera vegada, un reconeixement dels drets a la participació (a ser escoltats en tots aquells assumptes que els puguin afectar, a la llibertat de pensament, d'expressió, d'associació i de reunió, entre d'altres). Aquest canvi que va introduir la *Convenció* ha contribuït a fer que se substituïxi una perspectiva passiva dels drets dels més joves per una de més activa i, d'aquesta manera, els infants i joves passen a ser considerats subjectes de drets. Al mateix temps, també ha ajudat a fer que es substituïxi una visió més "negativa" (o reparadora i proteccionista) dels drets dels infants per una altra de més "positiva" (o potenciadora), que els permet implicar-se en la societat com a membres actius.

La participació és una acció essencial per al desenvolupament personal. Ens permet generar i exercitar aptituds fonamentals per adaptar-nos a un món en constant canvi, com la capacitat d'expressar-nos amb veu pròpia, de prendre decisions, negociar diferències, de comprometre'ns en un diàleg positiu o fer-nos responsables de nosaltres mateixos, de les nostres famílies, comunitats i societats.

No obstant això, la participació no significa protegir totes les opinions i punts de vista sempre que provinguin d'un nen, una nena o un/a adolescent. Es tracta, més aviat, d'entaular un diàleg i un intercanvi que permeti a infants, joves i adults aprendre formes constructives d'influir en el món que els envolta. I aquest aprenentatge es consolidarà i materialitzarà en un acte participa-

tiu, la forma del qual dependrà tant de la maduració de l'infant i del context en el qual tingui lloc com de la capacitat d'escolta i consulta dels adults.

Al mateix temps, la *Convenció* es desmarca d'una concepció tradicional de la protecció infantil que advocava per considerar que els infants eren "posseïó" dels pares. En aquest sentit, l'esperit que inspira la *Convenció* defensa una interpretació més progressista i d'acord amb una imatge més autònoma del menor. S'atribueix als nens i nenes en general un estatus de subjectes de ple dret. Ja no "pertanyen" als seus pares, sinó que se'ls considera individus independents amb els seus propis drets, integrats, això sí, en una família i una comunitat. En aquesta categoria de drets, cal citar el dret a la llibertat d'expressió, la llibertat d'associació o les garanties perquè la infància pugui participar i prendre decisions respecte a les seves vides.

Com hem dit, des que el 1989 les Nacions Unides van aprovar la *Convenció sobre els Drets dels Infants*, els nens i nenes van passar de ser "objectes" de protecció a ser "subjectes" de drets, entre els quals hi ha el dret legítim a participar en totes aquelles decisions que els afecten. És un dret que s'ha de poder exercir en totes les estructures socials, de la família al govern, de l'àmbit local a l'àmbit internacional, en funció de l'edat i maduresa de l'infant i l'adolescent.

La *Convenció* és el tractat internacional que ha reunit les signatures del major nombre d'estats. Ha estat ratificada per tots els estats del món, tret de Somàlia i els Estats Units.

Els 54 articles de la *Convenció* poden dividir-se en quatre grans categories de drets:

- **Drets a la supervivència i al desenvolupament:** que comprenen el dret a la vida i a tenir cobertes les necessitats fonamentals per la seva existència; en preservar la vida s'inclou també la qualitat de vida. Cal garantir un desenvolupament harmònic en l'aspecte físic, psicològic, moral i social dels infants i joves, considerant les seves aptituds i talents. A la categoria que fa referència al desenvolupament s'inclouen drets que hauran de garantir l'adquisició de les competències necessàries perquè infants i joves assoleixin un nivell de maduració òptim.

Els drets a la supervivència i al desenvolupament signifiquen tenir dret als recursos, les aptituds i les contribucions necessàries per a la supervivència

i el ple desenvolupament. Inclouen drets a rebre una alimentació suficient i adequada, habitatge, aigua potable, educació, atenció primària de la salut, temps lliure i recreació i activitats culturals. Aquests drets exigeixen no només que existeixin els mitjans per assolir que es compleixin, sinó també la possibilitat d'accedir-hi. Una sèrie d'articles específics aborden les necessitats dels nens i nenes refugiats, dels nens i nenes amb discapacitats i dels nens i nenes dels grups minoritaris o indígenes.

- **Drets a la protecció**, que exigeixen que l'infant sigui protegit de qualsevol forma d'explotació o abús. Aquests drets inclouen la protecció contra tot tipus de maltractaments, abandonament, explotació i crueltat i, fins i tot, el dret a una protecció especial en temps de guerra i contra els abusos del sistema de justícia criminal.
- **Drets a la participació**, que consideren l'infant com a persona de ple dret amb capacitat d'assumir un paper actiu en la vida social. Els nens i nenes tenen dret a expressar la seva opinió sobre qüestions que afectin la seva vida social, econòmica, religiosa, cultural i política. Els drets a la participació inclouen el dret a emetre les seves opinions i que se'ls escolti, el dret a la informació i el dret a la llibertat d'associació. El gaudi d'aquests drets en el seu procés de creixement els prepara per ocupar una funció activa en la societat.
- **Drets d'expressió**. Els infants i joves, com a persones i subjectes de dret, poden i han d'expressar les seves opinions en els temes que els afectin. Les seves opinions han de ser escoltades i tingudes en compte per part de l'agenda política, econòmica o educativa d'un país. D'aquesta manera es crea un nou tipus de relació entre els nens, nenes i adolescents i els qui prenen les decisions per part de l'Estat i la Societat Civil.

La *Convenció* assenyalava la igualtat i la mútua relació existent entre els drets. A més de les obligacions dels governs, els nens, les nenes i els seus progenitors tenen la responsabilitat de respectar els drets dels altres, especialment els de cadascun d'ells. La comprensió que els nens i nenes tinguin dels drets, dependrà de la seva edat i els progenitors han d'adaptar els temes que conversen amb ells, de la mateixa manera que responen a les seves preguntes o empenen mètodes de disciplina adaptats a l'edat i la maduresa de cada infant.

La *Convenció sobre els Drets dels Infants* s'ha utilitzat a tot el món per promoure i protegir els drets de la infància. Des que la *Convenció* va ser aprovada,

s'han produït, a tot el món, avenços considerables en l'acompliment dels drets de la infància pel que fa a la supervivència, la salut i l'educació, per mitjà de la prestació de béns i serveis essencials, i un reconeixement cada vegada més gran de la necessitat d'establir un entorn protector, que defensi els nens i nenes de l'explotació, els maltractaments i la violència.

No obstant això, encara queda molt per fer, molt per crear un món apropiat per a la infància. Els progressos han estat desiguals, i alguns països es troben més endarrerits que uns altres en l'obligació de donar als drets de la infància la importància que mereixen. I en diverses regions i països, alguns dels avenços semblen estar en perill de reculada a causa de les amenaces que suposen la pobresa, els conflictes armats i el VIH/SIDA.

Per tot això, tots i cadascun de nosaltres tenim una funció importantíssima per tal d'assegurar que tots els nens i nenes gaudeixin de la seva infància.

PROPOSTA DIDÀCTICA

1. Objectius del material

Informar-se, parlar, debatre és el primer pas per apropar-nos al coneixement de la *Convenció*. La *Convenció* no és només un text jurídic que protegeix la infància i defensa les seves necessitats, sinó que proporciona una visió global de la infantesa i de les condicions que requereix per desenvolupar-se amb plenitud.

Per això, conèixer aquest text no és suficient, és necessari posar-lo en “pràctica”, o altrament dit: viure’l. Viure’l, significa anar interioritzant progressivament el conjunt de valors universals que inspiren aquests drets, des de l’experiència personal i en la convivència amb els altres.

Les activitats previstes estan orientades a assolir els objectius següents:

- Facilitar al professorat informació, sensibilització i formació sobre aquest tema. Oferir eines didàctiques i propostes de treball a l’aula, amb una metodologia vivencial que dóna importància tant a com s’aprèn com a què s’aprèn.
- Proporcionar a l’alumnat una educació en els drets, per estimular el sentit crític en la interpretació de la realitat i per actuar amb responsabilitat. També es facilita el posicionament actiu pel que fa a la defensa dels drets humans, sigui quin sigui el context de què es tracti.
- Donar la possibilitat als centres educatius de millorar el clima relacional i institucional, que faciliti la comprensió de drets i responsabilitats relacionats amb els eixos transversals del currículum (l’educació per la participació social, per la pau, per la igualtat d’oportunitats, per l’interculturalisme, pel respecte a les lleis socials, etc.).

Com que es tracta d'un material obert, de vegades, cal incidir en el reconeixement d'aquells drets que no són respectats en el nostre entorn més proper, com ara: discriminar un/a company/a pel seu pes, color, peculiaritat; parlar habitualment amb insults, amb suposats malnoms; ignorar els/les companys/es més lents/es, etc. Sovint l'alumnat no identifica aquests comportaments amb un abús dels seus drets o dels drets dels altres.

2. Orientacions pedagògiques

Aquest llibre ofereix la possibilitat de ser treballat des de diferents matèries i espais escolars i extraescolars. Dins del currículum cobreix amb escreix una educació per a la ciutadania, treball sobre valors, educació per la pau i aspectes de tutoria i de prevenció de conflictes. I, en tractar temes de drets (drets humans i drets dels infants), tracta aspectes relacionats amb reivindicacions, educació multicultural, educació ambiental i, no cal dir-ho, educació ètica.

Partirem sempre del que els nois i noies coneixen, de la seva experiència i de la seva mirada per ajudar-los a anar més enllà, a conceptualitzar, a comprendre la terminologia i, sobretot, a reflexionar i a revisar les seves pròpies opinions, ampliant i donant consistència al context en el qual viuen, passant d'un pensament espontani a un pensament reflexiu, que se sustenti amb raons i criteris sòlids. Aportarem nous coneixements sobre els quals poder pensar i acabarem sempre fent alguna proposta d'acció. Petits gestos que, poc a poc, vagin forjant un caràcter més flexible, tolerant i raonable.

Aquesta tasca la farem a partir de les propostes d'alguns exercicis i activitats com ara:

- Fer una lectura de la *Convenció sobre els Drets dels Infants* i considerar els menors des de la posició que es defensa, és a dir, que els joves valen per ells i elles mateixos, pel que són ara, no pel que seran el dia de demà.
- Fer seus els drets i interioritzar-los per tal que traspuïn en la seva acció diària, mostrant els valors que hi ha implícits en la *Convenció*. Relacionar els drets amb la vida quotidiana. D'aquesta manera ajudarem els infants a establir relacions significatives entre les seves experiències i els nous aprenentatges.

- Crear un bon clima de grup que propicii el diàleg, la comunicació i el respecte envers l'altre.
- Partir d'una valoració prèvia de com són les relacions dels nostres nois i noies amb la finalitat d'avaluar el grau de compliment dels drets en el si dels grups.
- Ambientar el centre amb imatges de tot allò que faci referència al treball que realitzem sobre els drets: selecció d'articles, treballs realitzats, comptar amb alguna exposició que expressi situacions d'incompliment dels drets arreu del món,...
- Incorporar jocs, contes o cançons sobre els drets en els espais de lleure, en la vida quotidiana, per tal de reforçar un treball educatiu global i integrador.
- Dissenyar accions per garantir la promoció i la defensa dels drets dins del grup, a l'escola o a l'esplai, al barri, etc. A tall d'exemple: organitzar una exposició sobre els drets i deures del grup i convidar els pares per conèixer aquest treball, fer un manifest sobre les necessitats d'espais de lleure al barri i presentar-lo a l'alcalde, fer una adaptació de la *Convenció* i distribuir-la per tota l'escola o l'esplai, etc.

3. Metodologia i tipologia d'activitats

No hi ha una recepta establerta, perquè tot plegat depèn del sentit comú de l'ensenyant i de la maduresa del grup d'estudiants. No obstant això, hi ha certes activitats, jocs i dinàmiques que ajuden els joves a interioritzar millor els seus drets i deures.

Hem intentat que les propostes fossin molt variades per donar entrada a diferents tipus d'exercicis i activitats que, en algun moment, puguin despertar l'interès dels adolescents, tant en el fons (aspectes que lliguen amb la seva experiència: educació, identitat, discriminació...) com en la forma (recerques a Internet, debats, treballs de plàstica, teatralitzacions, reflexió individual, per mirar, per llegir, etc.).

Atmosfera d'aula

Per tal de treure profit d'aquestes activitats cal crear un cert ambient a l'aula: les presses, la rapidesa, la immediatesa no són bones amigues de la reflexió. Seria aconsellable que els nois i noies estiguessin en rotllana, veient-se les cares els uns als altres. També cal trobar quin és el millor moment i el ritme que més escau a aquestes activitats.

Paper del mestre

L'actitud educativa de l'ensenyant hauria de facilitar l'amistat i la col·laboració entre els estudiants i mostrar que les diferències són connaturals i que cal acceptar-les: ningú no és superior ni inferior, només som diferents.

- En totes les ocasions que es presentin, fer adonar als infants que la diversitat és una riquesa.
- En fer preguntes de reflexió, tingueu en consideració que potser alguns joves són objecte de burles o se senten exclosos pel seu comportament de gènere, pel seu aspecte físic, etc. No deixeu que el debat els provoqui incomoditat.

4. Les regles de l'aula

Establir quines són les normes que cal consensuar per poder fer un treball com el que proposem vol dir decidir entre tots quines han de ser les normes que regularan aquesta activitat.

Establir les normes de la classe

No s'insistirà mai prou en la importància de l'ambient a l'aula i en la necessitat de participació i cooperació. Els suggeriments i opinions dels infants poden ser també molt útils per crear el millor ambient possible a classe. Cal estar oberts a les seves idees i introduir els canvis necessaris.

Decidir entre tots les regles és molt important, ja que incideix directament en l'ambient de la classe. Revela clarament la disposició del professorat perquè l'alumnat participi en la marxa de la classe, així com la seva pròpia confiança. L'exercici també convida l'alumnat a reflexionar sobre les normes que són desitjables i possibles a classe, la forma d'observar-les i el paper del professorat per mantenir l'ambient de la classe.

Existeixen diversos procediments per elaborar les normes per les quals es regirà la classe: discussió oberta (resumint-ne després els resultats), elaboració en petits grups, que després presenten els seus resultats a tota la classe, o assignant a cadascú una tasca, que després el professor sotmet a l'apreciació de la classe.

Una bona forma de començar és demanar als alumnes que diguin el que "desitgen" (la llista pot resultar molt llarga). Després, se'ls convida a triar els elements d'aquesta llista que, al seu parer, són veritablement necessaris, de manera que, al final, la llista és molt més breu i conté només els punts essencials, els quals queden escrits de manera ben visible sota el títol "El que la nostra classe necessita".

Finalment, d'entre aquestes "necessitats", han de seleccionar aquelles que, al el seu entendre, poden exigir com a membres de la societat i que, al seu torn, s'escriuen en forma visible sota el títol "Drets de la classe". Se'ls convida que exposin els motius de la seva elecció.

Al costat de cadascuna de les regles, que hàgim decidit de respectar, es posa el nom o noms de les persones que les han proposat i que les recolzen.

Com que la classe s'ha de convertir en un espai de diàleg, les regles del debat intentaran regular:

- el torn de paraula: procurant que puguin intervenir el màxim possible d'estudiants. Esperar cortesament que les intervencions acabin;
- el temps de les intervencions: intervenir sense monopolitzar la paraula. Procurar dir el que vols amb poques paraules, fent-te entendre, sense divagar;
- el to de veu: parlar clar, amb un to adequat: ni massa baix que no se senti, ni interferint, ni cridant més que qui parla;
- la tenacitat: a l'hora de buscar arguments, proves, evidències per mostrar les teves conviccions;
- la tolerància: estar disposat a fer l'esforç de comprendre posicions diferents de les teves.

Autoimposar-se aquestes regles, individualment i com a grup, significa que:

- es reflexiona sobre quines han de ser les regles que els cal instaurar perquè la classe rutlli;
- es mostra el paper actiu de l'estudiant en la seva educació: autonomia i coresponsabilitat;
- es concreta la voluntat dels ensenyants de sumar els alumnes a la gestió de la classe;
- es demostra la confiança de l'ensenyant en els estudiants.

Aquest exercici posa sobre la taula la qüestió dels drets i dels deures.

Compliment de les normes

Cal destacar la connexió essencial que hi ha entre els drets i les obligacions. Una vegada que els alumnes han confeccionat la llista dels drets de la classe, se'ls convida que reformulin cada dret com a obligació i les escriguin en un full separat sota el títol "Obligacions de la nostra classe". (Per exemple, la norma "Tothom s'ha de sentir segur a l'aula" podria redactar-se així: "Tothom està obligat a abstenir-se d'insultar o de ferir els sentiments dels altres").

Una vegada el grup s'ha posat d'acord sobre les llistes de drets i obligacions essencials, aquests es posen en un lloc visible, de manera que puguin consultar-se i, en cas necessari, modificar-se. És possible que els alumnes o el propi professor infringeixin les normes; també poden presentar-se situacions que les normes no prevegin; pot, igualment, succeir que les normes de la classe no siguin compatibles amb les d'altres professors o amb les de l'escola. Totes aquestes situacions exigiran una discussió i una anàlisi detinguda de les causes. És sempre més difícil instaurar l'ordre per consens general que per via d'autoritat, atès que el procés que condueix al consens requereix compromís i negociació. Aquest procés constitueix per ell mateix una valuosa experiència d'aprenentatge.

5. Els diferents apartats

a) La fotografia com a provocació

Acostumats com estan els nois i noies a viure una cultura visual, creiem que aturar-nos en una anàlisi i significació de fotografies o, si voleu, de fotogra-

mes pot ser una lliçó que aplega l'educació pels mitjans, l'estètica i l'ètica, òbviament. És per això que obrirem cada conjunt temàtic amb l'anàlisi d'una o diverses fotografies i que també en farem ús, intercalant exercicis en el material.

La fotografia, com a introducció al tema, convidarà els estudiants a fer una reflexió individual, que després es podrà compartir amb el grup. Un cop tancat el debat, és possible que hi hagi moltes incògnites obertes, que es poden anar madurant al llarg del desplegament de les diverses activitats.

Malgrat la diversitat de mirades i punts de vista, d'interpretacions i opinions intentarem consensuar un judici comú. Les imposicions de la majoria no són una manera de prendre decisions (és a dir, davant la diferència de postures no val a votar). Així, davant de cada problemàtica, fomentarem la cultura del diàleg i la convivència.

b) Lectura dels articles

Hem agrupat els articles per afinitats i, per tant, iniciem la sessió fent-ne una lectura atenta. Una lectura que pot ser individual o col·lectiva, silenciosa o en veu alta. Una vegada ens adonem de quin és el criteri d'agrupament, passem a l'anàlisi del concepte clau. Per fer-ho es proposen una colla d'activitats i exercicis sobre els set conceptes en què hem agrupat els drets: Identitat, No-discriminació, Educació, Protecció, Desenvolupament, Participació i Pau.

c) Activitats i exercicis

Una vegada llegits els articles, es pot fer un llistat dels aspectes més interessants o que creen més inquietud o curiositat. Cada capítol té la seva dinàmica i es treballen els aspectes que poden tenir més interès pel grup. No cal seguir el llibre de manera rígida ni sistemàtica. Cal estar atents a certes notícies o esdeveniments que ens poden proporcionar també motivacions per tractar aspectes diferents.

Sentit dels apartats

Dialogar

Activitats que tenen com a objectiu fer raonar, cercar arguments a partir de la manifestació de les distintes opinions.

Reflexionar

A partir de preguntes o qüestions es planteja la reflexió, l'anàlisi dels pros i contres, de forma meditada, fugint de la immediatesa i la visceralitat.

Diccionari o terminologia

Exercicis relacionats amb terminologia, especialment de les Declaracions o la Convenció.

Explorar

Tasca d'anàlisi i rastreig d'algun concepte, opinió, actitud, prejudici, etc.

Buscar informació

Activitats de recerca, de recollida de la informació a través de llibres, Internet, consulta d'experts, etc.

Dibuixar

Activitats de plàstica: dibuixar, fer *collages*, pòsters, logotips, murals, etc.

Acció

Propostes d'accions concretes: campanyes, difusió, etc. Per prendre consciència i fer adonar als altres d'algunes situacions.

Vídeo

Complements d'alguns exercicis o activitats. A partir de documentals, historietes, anècdotes, etc.

Història de vida

Breus relats biogràfics reals, per tal de portar el testimoni real de molts joves que no tenen la sort de gaudir de les nostres condicions de vida.

d) El diàleg

Les sessions s'han de desenvolupar en aules en què els alumnes puguin seure en forma d'U i, per tant, es puguin veure les cares. L'ensenyant que porti la sessió a l'aula hauria de:

- Procurar que les intervencions comencin per: "jo crec, em sembla, tinc la impressió..." en lloc de "és clar que, com tothom sap, és evident...", que tanquen les possibilitats d'altres opinions.
- Acabar amb una síntesi col·lectiva, que pot ser feta per un estudiant encarregat, però sempre ajudat, corregit o completat pel grup. Aquesta síntesi és la conclusió de la sessió i pot ser l'inici de la propera.

e) Tancament de la sessió

Aquest espai ha de servir perquè els joves s'adonin de si les seves opinions han canviat respecte a l'inici de la sessió. L'expressió proposada és l'excusa perquè entenguin què és exactament un dret. Segurament sortiran altres conceptes que es treballaran en sessions posteriors com ara responsabilitat, deure, etc. No hi ha cap problema. Treballem amb alumnes que fa temps que els senten i és lògic que s'hi anticipin.

La sessió finalitza plantejant als alumnes els dubtes i les noves incògnites que es treballaran en les properes sessions.

f) L'acció

Per tal que el que es fa a l'aula tingui repercussió en la vida dels joves i del seu entorn, al final de cada unitat i/o apartat proposem algunes accions per a fer:

- exposicions internes o externes,
- intervenció a la premsa local,
- participació en una emissió de ràdio,
- preparació d'un reportatge de vídeo sobre algun cas real,
- creació d'un bloc per expressar el procés dels diàlegs i les conclusions,
- etc.

6. Guia per a la lectura d'una imatge fotogràfica

Mira la imatge amb atenció

El més important és dedicar temps a l'observació de la imatge, mirant i pensant veritablement en el que et diu aquella fotografia concreta. La quantitat de temps dedicada a l'observació d'una fotografia serà directament proporcional a la quantitat d'informació obtinguda per l'anàlisi i les conclusions extretes.

Què hi veus?

La veritable importància d'una fotografia es troba en allò que hi veuen els i les estudiants: els personatges, l'entorn, els signes, els detalls. És bo que verbalitzin el que veuen, ja sigui en gran grup o per parelles.

1. Què és el primer que hi veus, quan la mires?
2. Quina és la teva impressió, què has pensat immediatament?
3. Quins detalls d'interès has captat?
4. Quin punt de la imatge t'ha retingut l'atenció?
5. És interior o exterior?
6. És preparada o espontània?
7. A quin lloc del món creus que pot haver estat captada?
8. Creus que la imatge aporta una atmosfera o un sentiment particular? Per què?
9. Quines paraules podrien descriure les sensacions que t'ha generat aquesta fotografia?
10. Posa-hi un peu amb una frase breu (poètica, reivindicativa, descriptiva, suggerent o simbòlica, en forma de rodolí, com un lema).

Què et suggereix?

Una vegada ben observada, escriu o expressa tots aquells pensaments que et suscita la imatge:

1. Què està succeint en la fotografia?
2. Quina és la teva opinió sobre els fets que es representen a la imatge?
3. Per què creus que l'autor la va fer?

4. Quins aspectes et poden ajudar a comprendre i a interpretar aquesta fotografia?
5. Com imagines que seria l'entorn més llunyà? Què hi deu haver a la dreta o a l'esquerra?
6. Què imagines que pensa aquest personatge en el moment de tenir el fotògraf al davant?

Com l'ha fet el fotògraf?

Caldrà dedicar uns minuts més davant la foto, observant, cercant indicis visuals que ajudin a reconstruir com i per què el fotògraf ha fet aquesta imatge, seguint el seu gest.

1. A quina distància es troba del tema fotografiat?
2. Quin és el marc, el límit, de la fotografia? Quines coses s'hi han inclòs i quines coses se n'han exclòs?
3. Des de quin angle s'està fotografiant? (Recte, inclinat, des de davant, des de dalt, des d'una perspectiva baixa...)?
4. Quina és la característica de la llum de l'escena? Hi ha molta llum, o poca? És tamisada o molt contrastada? És natural o artificial? D'on ve?

La composició

Des del punt de vista compositiu, podem classificar la imatge tenint en compte aquests extrems:

• Equilibri	Inestabilitat
• Ritme	Estaticisme
• Simetria	Asimetria
• Regularitat	Irregularitat
• Simplicitat	Complexitat
• Unitat	Fragmentació
• Activitat	Passivitat
• Subtileza	Audàcia
• Realisme	Distorsió
• Plenitud	Profunditat

Des del punt de vista emotiu, la podríem definir tenint en compte les següents qüestions:

- Genera tranquil·litat, tensió?
- Crea indiferència, mala consciència?
- Si et trobessis en aquesta situació, com et sentiries?
- Podem fer alguna cosa perquè aquestes situacions no es repeteixin dia a dia?

Com l'hauries feta tu?

ACTIVITATS PRÈVIES

Aquestes són unes activitats previstes per abans de començar a treballar la *Convenció*, com un breu aperitiu que ens prepararà l'estómac i donarà sentit i context al treball posterior.

Els drets

Tenir dret/tenir drets

Avalua les següents qüestions, raonant-les amb arguments.

1. Com que tinc dret a expressar-me lliurement, jo puc dir el que vulgui d'en Pepet, encara que sigui fals.
2. Com que tinc dret a l'educació, jo puc escollir l'escola i decidir la classe a la qual vull anar.
3. Ja que tinc dret al temps lliure i al joc, decideixo no anar més a l'escola.
4. El dret a la protecció sanitària em permet de fer mal al contrincant, perquè ja el curaran.
5. Tinc dret a fer el que em dona la gana.
6. Tinc dret a tenir uns pares o adults que s'ocupin de mi.
7. Tinc dret a ser feliç.

Tenim drets

Algunes preguntes per reflexionar:

1. Quins creus que són els teus drets?
2. La gent gran té drets diferents dels joves?
3. A quina edat un nen passa a ser adult en el teu país? Estàs d'acord que sigui als 18 anys?
4. En quins casos es violen alguns drets? Com et sents quan algú viola els teus drets?
5. Digues un dret que tu desitgis tenir, però que violi els drets d'algú altre.
6. Com et sents quan has de deixar de fer alguna cosa que vols fer però que trepitja els drets dels altres?
7. Què és un "dret"?

Llegeix atentament els articles de la *Declaració* a la pàgina 181 de l'anex. Hi trobes algun dels teus drets? N'hi falta algun? Quin? Al llarg de les properes sessions treballarem sobre aquests drets.

Què vol dir tenir dret?

- Quins són realment els drets bàsics per a totes les persones?
- I els dels infants i joves?
- Qui els ha decidit?
- Com es regulen?
- Què comporta tenir drets? Compromisos, responsabilitats, deures?
- Qui se'n fa càrrec?
- Com podem contribuir a garantir aquests drets?

Si la conversa va en la direcció prevista, els joves faran referència al desequilibri, a la injustícia al món i a la guerra com a possibles causes de vulneració dels drets. Cal orientar-los perquè també es fixin en el seu entorn: pobresa, manca d'habitatge, agressions, etc.

Declaracions i convencions

Ball de noms

- Proclama
- Bàndol
- Llei
- Acord
- Pacte
- Manifest
- Declaració
- Convenció

Distingir entre aquests termes legals. Al marge de fer vocabulari polític, cal que l'alumnat vegi clara la relació entre Declaració i Convenció. La Declaració és un text no vinculant, per la qual cosa no té força jurídica, mentre que la Convenció, si és signada, suposa un compromís ferm de l'estat per convertir aquests principis en lleis.

Què saps dels DH?

Llegeix amb atenció la *Declaració dels Drets Humans*, que pots baixar-te d'Internet, encara que sigui en una versió reduïda i, de forma general, intenta respondre a aquestes qüestions:

- Què passa, que els joves no són humans o que els humans no es consideren joves?
- No n'hi hauria prou amb una sola *Declaració*?
- Què tenen en comú la *Declaració dels Drets Humans* i la *Convenció sobre els Drets dels Infants i els Joves*?
- Què tenen de diferent?

Què saps de la Convenció sobre els Drets dels Infants i els Joves?

Ajunteu totes les informacions que tingueu sobre la *Convenció* i busqueu més informació on hi hagi llacunes o no en sapigueu més

Podem partir d'algunes preguntes:

- Quan van sorgir aquests Drets?
- En quines circumstàncies històriques van néixer?
- Qui vetlla per ells?
- Per a què serveixen?
- A qui afecten?
- Quins són els estats que els respecten més i quins menys?

Qui no ha signat?

Quins són els dos països que no han ratificat la *Convenció sobre els Drets dels Infants i els Joves*?

Busca informació sobre quins són aquests països i també per quines raons no l'han ratificat. Prepara una contraargumentació.

Explorar la Convenció

Busca, a la *Convenció*, quin article recull algun d'aquests drets:

- Tots els infants tenen dret a amor.
- Tots els infants tenen dret a rebre l'atenció necessària per créixer.
- Tots els infants són iguals, sense distinció de sexe, color, religió o nacionalitat.
- Tots els infants tenen dret a un nom i una nacionalitat.

- Tots els infants tenen dret a menjar de manera adequada i saludable.
- Tots els infants tenen dret a l'educació.
- Tots els infants tenen dret a l'atenció mèdica.
- Tots els infants tenen dret a jugar.
- Tots els infants tenen dret a accedir a la seva cultura.
- Tots els infants tenen dret a un medi ambient saludable i no contaminat.

Els meus records

Cada alumne dibuixa un record de la seva vida, ja sigui agradable o desagradable, i després l'exposa al grup. En gran grup i amb el text de la *Convenció* analitzem els drets que es van respectar o **no** es van respectar en cada cas.

Il·lustrem un article

Els alumnes, per parelles, trien un article de la *Convenció*, el que més els hagi cridat l'atenció, i busquen material gràfic –revistes, diaris, Internet, publicitat, etc.– i preparen un pòster.

El pòster ha de contenir: un títol clar amb una paraula o frase, la redacció simplificada de l'article, una fotografia, *collage* o fotomuntatge i una explicació de la relació entre les dues coses.

1. SER ALGÚ D'ALGUN LLOC (identitat)

1. SER ALGÚ D'ALGUN LLOC (identitat)

Tenir un nom i estar registrat

Tenir una llengua

Immigració

ARTICLE 7

L'infant, quan neix, té dret a ser inscrit en un registre i a rebre un nom i una nacionalitat, a conèixer els seus pares i que el cuidin.

ARTICLE 8

Les autoritats tenen l'obligació de protegir la identitat de l'infant, el seu nom, la seva nacionalitat i les relacions familiars.

ARTICLE 16

L'infant té dret a no ser objecte d'intromissions en la seva vida privada; té dret a la família, al domicili i a la correspondència, i no ha de ser objecte d'atacs il·legals pel que fa a la seva honra i la seva reputació.

ARTICLE 30

Si l'infant pertany a una minoria ètnica o religiosa, s'ha de respectar el seu dret a viure segons la seva cultura, practicar la seva religió i a parlar la seva llengua.

IDENTITAT

Tenir identitat significa tenir dret a ser qui sóc. Dret que el naixement sigui reconegut, que la societat en què he nascut tingui constància de la meua arribada al món. Significa tenir dret a un nom i a una nacionalitat. Aquesta és la manera d'esdevenir ciutadà d'un poble o país i, per tant, de ser considerat com a persona.

L'infant nou-nat ha de ser inscrit en el Registre Civil, perquè així se li posa un nom que el diferencia dels altres i té dret a la nacionalitat. Tot i que pot

resultar estrany per alguns, hi ha molts infants que no han estat registrats, sigui per ignorància, negligència o deixadesa.

Els infants necessiten noms i cognoms per poder anar a l'escola, per anar al metge. Cal que la seva presència sigui legalitzada, que se'n tingui constància. Un infant sense identitat no té edat, ni família, i és molt vulnerable.

La identitat

Del següent llistat, quins són els elements que componen la identitat:

- color dels ulls
- alçada
- edat
- nom i cognom
- l'ADN
- ser d'un determinat equip
- la llengua que parles
- tenir amics
- el número del DNI
- en falta algun més? Quin?

Justifica les teves respostes.

Per adquirir la nacionalitat

En el Dret espanyol (Codi Civil, apartats 17 al 26) es regula l'adquisició de la nacionalitat espanyola, establint quatre criteris: dret de sang, dret de sòl, carta de naturalesa i residència.

- Dret de sang. Tenen la ciutadania espanyola els fills de pare i/o mare espanyol.
- Dret de sòl. També tenen la ciutadania espanyola les persones que neixin en territori espanyol, sempre que un dels seus dos progenitors –estrangers ambdós– també ho fes. Així doncs, el fet de néixer dins de les nostres fronteres no suposa l'adquisició per naixement de la nacionalitat (encara que sí que dóna benefici per a obtenir-la a través de la residència).
- L'adquisició per carta de naturalesa implica que la concessió de la nacionalitat és un premi per la realització de labors excepcionals. Exemples d'aquesta adquisició són a la concessió que el 1996 es va fer als supervivents de les Brigades Internacionals i el 2004 es va fer a les víctimes i familiars dels atemptats de l'11-M.
- L'adquisició per residència implica la permanència a Espanya d'un nombre d'anys i "amb papers", a més de l'acreditació d'un grau suficient d'integració. El termini és variable, però abasta els següents temps:
  - 1r Amb caràcter general, deu anys.
  - 2n Cinc anys per a les persones que tinguin l'estatus de refugiat.
  - 3r Dos anys per a les persones que siguin ciutadanes de països històricament vinculats a Espanya (és a dir Portugal, els estats hispanoamericans, Filipines, Guinea Equatorial o la comunitat sefardita, entre altres).
  - 4t Un any per a casos especials com haver nascut a Espanya (i no entrar en l'apartat del dret de sòl) o per als que hagin contret matrimoni amb ciutadans/es espanyols/es.

Quins avantatges i desavantatges trobes en aquestes condicions?

Llei d'estrangeria

Buscar el text més actual de la llei d'estrangeria i comentar-ne els passatges més conflictius. També es pot organitzar una xerrada sobre les condicions de la immigració al poble, barri, etc.

1.1. TENIR UN NOM I ESTAR REGISTRAT

L'infant nou-nat ha de ser inscrit tan bon punt sigui possible en el Registre Civil, així adquireix un nom i té dret a una nacionalitat. En certs països, molts pares de família alenteixen el registre dels infants, sense pensar que aquesta "negligència" nega els drets més bàsics al nou-nat, ja que aquest registre obliga els pares a cuidar del seu fill i en adquirir la nacionalitat l'infant gaudeix de tots els drets i garanties que preveu la Constitució política del país.

Nom

Pensarem un xic sobre el nostre nom, sobre la seva relació amb la família (si es tracta d'un nom repetit, si el van triar perquè era diferent, per saber per què me'l van posar, etc.).

- M'agrada el meu nom, perquè...
- No m'agrada el meu nom, perquè...
- Tinc un sobrenom? D'on surt o quan s'inicia?
- Per què no tinc un sobrenom?

Tenir nom

A partir d'unes bandes de paper, una per cada alumne/a, s'ha d'intentar crear arguments que defensin la frase que ha tocat a cadascú. Mentrestant, ens apuntarem els aspectes de les defenses dels altres amb què estem en desacord:

- Tenir un nom és important, perquè...
- És el mateix tenir un nom que tenir uns números, perquè...
- Els noms ens permeten reconèixer-nos, perquè...
- Si tens un nom existeixes, si no en tens, no, perquè...
- Quan els pares trien un nom expressen sentiments, perquè...
- Tots els noms són iguals, perquè...
- Més valdria portar un xip des de petits, perquè...

La història del meu nom

Buscar el sentit del propi nom:

- País d'origen.
- Nom de sant, heroi, lloc.
- Què significa en el seu origen?
- Història del nom: llegenda, versions...
- Com es diu en altres llengües?

Qui sóc jo?

Cadascú ha de imaginar-se una identitat i, sense paraules o amb un llenguatge fàcil, s'ha de presentar a una altra persona, com si fossin dos desconeguts que es troben i es volen fer amics. Es tracta de pensar què cal dir o explicar perquè una altra persona tingui informació sobre mi. Per exemple, nom, edat, gènere, nacionalitat, rol familiar, religió, ètnia, professió o estudis, gustos musicals, passatemps, esports, gustos, preferències, etc.

Veurem quines parelles han reeixit i parlarem de les dificultats trobades.

Estrella personal

Dibuixar una estrella de cinc puntes i, a cada vèrtex, anotar un aspecte important de la pròpia personalitat. Una vegada fet individualment, posar-se en grups de 4 perquè els nois i noies comparin les seves estrelles. Quan trobin algú amb qui comparteixin una punxa han d'escriure el nom d'aquesta persona al costat. (Per exemple, si l'Anna i la Rosa els agrada el ballet clàssic, l'Anna escriu Rosa a la punta del ballet clàssic i la Rosa anota Anna. Cadascú es passeja per dos o tres grups.

Finalment, comptem quants aspectes comuns tenim i quin és individual i no el compartim amb ningú del grup.

Es pot preguntar:

- Quins aspectes de la personalitat tens en comú amb els altres participants i quins són únics?
- Quantes similituds i diferències hi ha entre la gent del grup? Tenim més coses en comú o més diferències?
- Què heu après sobre vosaltres mateixos? Ha estat difícil decidir quins eren els aspectes més rellevants de la teva personalitat?
- T'ha sorprès el resultat de comparar les estrelles? Tenien més o menys coses en comú del que esperaves?
- Què penses sobre la diversitat o la uniformitat del grup?

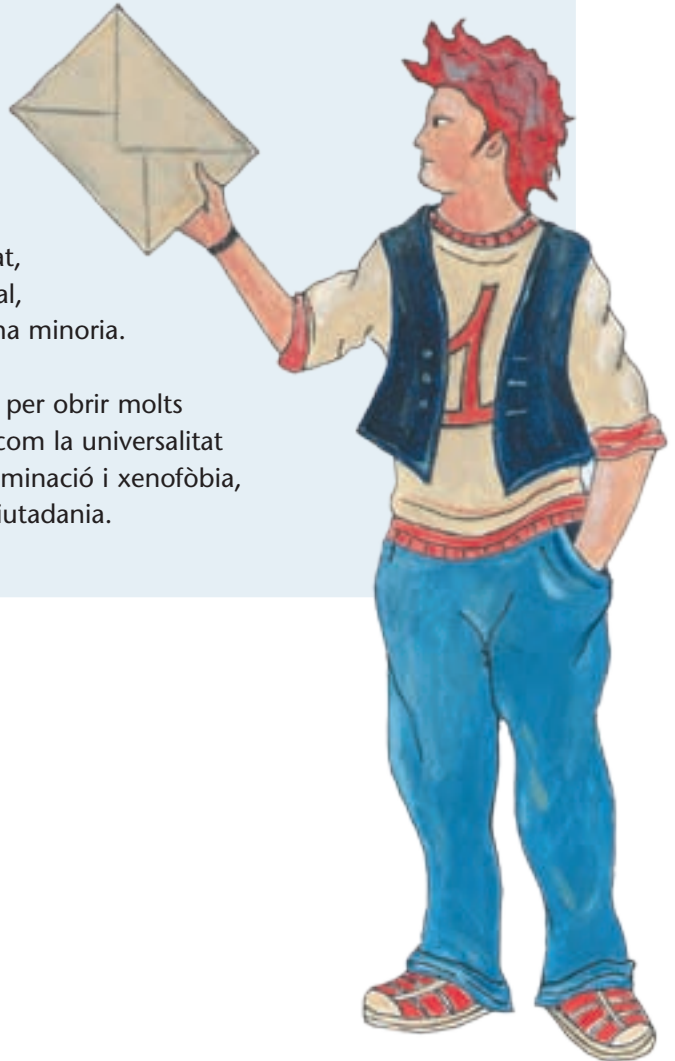
Sóc o em faig?

Hi ha qui diu que naixem condicionats pels gens, la cultura, el país, la llengua, la família, etc. i n'hi ha que diuen que, malgrat els factors hereditaris, el que mana en l'ésser humà és el que aprenem. Qüestionem-nos:

- Aspectes de la personalitat que puc triar: nom, amics, professió, pertinença a un partit polític, música preferida, estil de roba, equip de futbol, lloc on viure.
- Aspectes innats de la personalitat: gènere, edat, alçada, color d'ulls.

Hi pot haver aspectes de la personalitat que puguin causar controvèrsia sobre si són innats o adquirits, per exemple, nacionalitat, gènere i tendència sexual, religió, ser membre d'una minoria.

Aquesta activitat serveix per obrir molts debats sobre qüestions com la universalitat de la *Convenció*, la discriminació i xenofòbia, els drets dels joves i la ciutadania.

La Yuleini viu al barri Petare, un dels molts barris pobres, perillosament penjats dels pujols que envolten Caracas, la capital de Veneçuela

Yuleini

La casa que la Yuleini comparteix amb la seva mare, el seu padrastre i els seus quatre germans i germanes està construïda amb trossos de metall ondulat, taules de fusta i algun maó.

Durant el dia, quan la mare de la Yuleini i el seu padrastre treballen, aquesta nena de 13 anys s'encarrega dels altres quatre menors: els fa el menjar, els renta la roba i la penja sobre les plaques metàl·liques que fan la funció de parets i juga amb ells entre els enderrocs que envolten casa seva.

No obstant això, des de 2004, la Yuleini ha pogut fer el que mai havia fet abans: ha anat a escola. "Assistir a l'escola ha canviat la meua vida, he après moltes coses i he fet amics", diu la Yuleini. "Però el que més m'agrada és la meua professora, perquè m'escolta i és molt afectuosa."

Per la Yuleini no va ser gens fàcil accedir a l'escola. La seva mare la va tenir quan era una adolescent de 16 anys. No va registrar el seu naixement i la va deixar a cura de la seva mare, l'àvia de la Yuleini, mentre ella buscava feina a Caracas.

Quan l'àvia va morir, el 2002, la mare de la Yuleini la va dur a viure amb ella, el seu nou marit i els seus quatre fills. Però, com que no tenia certificat de naixement, va suposar que la Yuleini no podia anar a l'escola, així que va decidir dir que la Yuleini no tenia documents, perquè no tenia pares.

Les dificultats que la Yuleini ha entomat en la seva curta vida l'han convertida en una jove adulta abans d'hora. "He vist el que els passa als nens i nenes del meu veïnat que no van a escola", diu la Yuleini.

“Es passen el dia olorant cola, demanant diners i ficant-se en embolics. Em fan llàstima.”

La Yuleini és especialment conscient del que els pot passar a les noies joves que viuen en la pobresa i tenen escàs accés a l'educació: “No desitjo casar-me ni tenir fills, almenys no de moment”, declara. “Vull treballar i estudiar. No vull ser com una altra noia que conec, que té 13 anys i ja està embarassada”.

Qüestions

- Busca la situació geogràfica de Caracas dins de l'estat de Veneçuela.
- Què t'ha cridat l'atenció en aquesta història?
- Creus que aquesta és una infància feliç?
- Què li falta o què li sobra per a poder ser feliç?
- Qui hauria d'intervenir perquè pogués ser feliç?
- Creus que només els o les joves del tercer món tenen una infància infeliç?
- Creus que pots fer alguna cosa perquè millori la situació de nois o noies com la Yuleini?

Pots veure un vídeo sobre la Yuleini a:

http://www.unicef.org/voy/spanish/explore/sowc06/explore_2480.html

1.2. DRETS DELS INDÍGENES

El terme **indígena** aglutina grups humans que han mantingut, en part, les seves característiques lingüístiques, culturals i socials/organitzatives distintives, i en fer-ho, romanen diferenciats.

Els pobles indígenes són comunitats amb continuïtat històrica o associats a una regió, que era autònoma abans de ser colonitzada o annexada i que ara forma part d'una nació estat. Són pobles que tenen consciència de la seva diferència i són reconeguts com a tals pels altres grups.

De vegades el mot *indígena* es combina amb altres noms com ara natiu, aborígens, etc.

Al món hi ha uns 370 milions de persones, en més de 70 estats, que pertanyen a nacions o pobles indígenes i són expressió d'una diversitat i riquesa lingüística i cultural de valor incalculable.

L'any 2007 fou presentada i aprovada a l'ONU la *Declaració Universal sobre els Drets del Poble Indígenes*, i s'ha convertit en el marc principal de referència quant al reconeixement i protecció dels seus drets.

A més de la preservació de drets col·lectius com la propietat de la terra, accés als recursos naturals dels territoris on s'assenten, respecte i preservació de les seves tradicions i autodeterminació, la *Declaració* també reconeix drets individuals relatius a l'educació, la salut i l'ocupació.

Drets dels indígenes

Què hauria de tenir en compte una Declaració dels drets dels indígenes? Del llistat següent, triar i ordenar, individualment o en petit grup, aquells drets que es considerin prioritaris.

- El manteniment i el desenvolupament de característiques i identitats ètniques i culturals.
- La protecció contra el genocidi i l'etnocidi.

- Els drets relatius a les religions, els idiomes i les institucions educatives.
- La propietat, la possessió i l'ús de les terres i recursos naturals indígenes.
- La protecció de la propietat cultural i intel·lectual.
- El manteniment d'estructures econòmiques i maneres de vida tradicionals.
- La protecció del medi ambient.
- La participació en la vida política, econòmica i social dels estats interessats, especialment si es tracta de qüestions que puguin afectar els pobles indígenes.
- La lliure determinació, l'autogovern o l'autonomia dels pobles indígenes en qüestions relacionades amb els seus propis assumptes interns i locals.
- Els contactes i cooperació tradicionals a través de les fronteres estatals.
- L'observació dels tractats i altres acords concertats amb els pobles indígenes.

Al final es posaran en comú els diferents ordres i es justificaran les eleccions en cas de desacord.

La Declaració Universal sobre els Drets del Pobles Indígenes

Buscar i llegir la *Declaració Universal sobre els Drets del Pobles Indígenes* que es pot trobar a:

<http://www.un.org/esa/socdev/unpfii/es/drip.html>

Conflicte

En els pobles indígenes d'alguns països persisteixen tradicions que violen els drets humans de la població jove. Els i les joves indígenes no existeixen com a persones individuals, sinó que són considerades persones en tant que pertanyen a una família i aquesta, a la comunitat.

Els pares se senten amos dels fills, decideixen el seu futur i els assignen tasques sense consultar-los. Això passa, especialment, en el cas de les dones, que des del seu naixement són considerades propietats. Per exemple, les dones són compromeses en matrimoni des de petites i quan, per alguna circumstància, no poden casar-se, el seu lloc és substituït per la germana següent. I encara més, s'acostuma a regalar-les als ancians de la comunitat que han quedat sols.

- Reflexionar sobre el que cal fer per poder harmonitzar els drets humans i algunes tradicions ancestrals i mentalitats molt tradicionals que permeten, per exemple, l'ablació femenina, etc.

La llengua

Dins dels drets dels pobles i dels indígenes la conservació de la llengua pròpia és tot un tema. La *Declaració Universal* entén per comunitat lingüística tota societat humana que, assentada històricament en un territori, reconegut o no, s'autoidentifica com a poble i ha generat una llengua com a vehicle de comunicació natural entre els seus membres.

Es reparteix un sobre amb una d'aquestes frases a dins. Els alumnes, en grups de dos o tres, han de llegir amb atenció les afirmacions i pensar si hi estarien d'acord o no, tot justificant la seva resposta:

- Totes les llengües són l'expressió de la identitat d'un poble i d'una manera d'entendre i de descriure la realitat.

- És un dret de totes les comunitats lingüístiques disposar dels instruments necessaris que assegurin la transmissió i la projecció futures de la llengua.
- Tota comunitat lingüística de pocs parlants s'ha de sotmetre a la majoritària.
- Totes les comunitats lingüístiques són iguals en dret i cal regular les condicions indispensables perquè aquesta igualtat es faci efectiva.
- És un dret individual usar la llengua pròpia en les relacions familiars, però no fora de la família.
- Tot membre d'una comunitat lingüística té el dret de relacionar-se i de ser atès en la seva llengua per part de les administracions públiques del territori on és pròpia la llengua.
- Els membres d'una comunitat lingüística no tenen el dret de relacionar-se ni de ser atesos en la seva llengua si n'hi una de majoritària i oficial.
- La llengua i la cultura de cada comunitat lingüística han de ser objecte d'estudi i d'investigació.
- Totes les llengües i cultures han de rebre un tracte distintiu segons el nombre de parlants i el nivell econòmic de la comunitat que la parla.
- Tota comunitat lingüística té el dret d'usar la seva llengua, mantenir-la i potenciar-la en totes les expressions culturals.
- Tota comunitat lingüística té el dret d'accedir a les obres produïdes en la seva llengua si n'hi una altra que també comprèn.
- Exercir les activitats professionals o laborals en la llengua pròpia del territori és un dret individual.

En Barun, del districte de Khagrachari, a Bangla Desh, té vuit anys i fa tercer de primària

Barun

Pertany a la comunitat indígena Tripura, l'idioma de la qual és el *kokborok*. Quan va començar a anar a escola, en Barun no entenia les lliçons ni els llibres, perquè no coneixia l'idioma bengalí. A casa seva només es parlava *kokborok* i mai no havia estat en contacte amb l'idioma nacional, el bengalí. El seu mestre no podia parlar-li en el seu idioma ni tampoc l'entenia.

Després de tres anys d'escolarització, en Barun continua sense entendre ni parlar bé bengalí.

Quan no entén el mestre, respon que no coneix la resposta. Per aquesta raó, sovint rep una estirada d'orelles. En Barun diu, "Aniria sempre a l'escola i em divertiria a les classes si el mestre ensenyés en *kokborok*".

Al món, la meitat dels nens i nenes sense escolaritzar viu en comunitats on l'idioma utilitzat a l'escola és diferent del que es parla a casa seva. Es tracta d'una enorme barrera per a l'aprenentatge.

Font: <http://www.campaignforeducation.org/es/ipur>

? Qüestions

- Busca on és Bangla Desh.
- Informa't sobre la comunitat indígena Tripura.
- Què t'ha cridat l'atenció en aquesta història?
- Creus que aquesta és una infància feliç?
- Què li falta o què li sobra per a poder ser feliç?
- Com milloraria el seu aprenentatge?
- Quines mesures caldria prendre?
- Creus que pots fer alguna cosa perquè millori la situació de nois o noies com en Barun?

1.3. L'EMIGRACIÓ

Hem sentit a parlar molt de l'emigració, dels emigrants i dels seus problemes. Ens endinsarem una mica sobre aquest tema, perquè està molt relacionat amb el món de la identitat.

Emigrar no és fàcil. Si ens fixem en moltes de les famílies que van venir a Catalunya, els anys 60, buscant unes millors condicions de vida, veurem que potser sí que han millorat (a vegades no tant com esperaven) però això ho han aconseguit treballant molt i superant moltes dificultats.

Conceptes

Aclarim el significat de tres paraules clau. Primer, les buscarem individualment en un diccionari, i després, farem una sola redacció entre tots, que anotarem al costat de cadascuna, buscant un parell d'exemples, tal i com es fa als diccionaris.

- **Migració:**
- **Emigració:**
- **Immigració:**

Breu enquesta parcial

Fer una investigació en grup mitjançant una enquesta molt simple. Cada grup farà aquesta enquesta:

- Quants nois o noies de la classe han nascut a Catalunya?
- Quants pares dels nois i noies no han nascut a Catalunya?
- Quants avis dels nois i noies no han nascut a Catalunya?
- De quins països o comunitats autònomes de l'Estat espanyol procedeixen aquestes persones?

- Quina va ser la causa de la seva emigració?
  - a) Per motius de persecució política.
  - b) Per motius de persecució ètnica.
  - c) Pel gust de viatjar i de conèixer noves terres.
  - d) Per buscar feina i millorar la situació econòmica.
  - e) Per alguna altra raó, pren-ne nota tot seguit.

- Per què van triar Catalunya per instal·lar-s'hi?
  - a) Perquè Catalunya estava relativament a prop de les seves zones d'origen.
  - b) Perquè ja tenien coneguts aquí.
  - c) Perquè Catalunya estava més desenvolupada que les seves zones originàries i era més fàcil trobar-hi feina.
  - d) Perquè Catalunya té uns costums i una llengua semblants als de les seves zones originàries.
  - e) Anotar si era una altra opció.

Posem en comú els resultats de cada grup i en traiem conclusions.

Acció: Un mural de noms

Utilitzant models d'alfabets de les distintes llengües que hi hagi a l'aula (àrab, xinès, pakistanès, rus, etc.), cada estudiant escriu el seu nom amb el seu propi idioma gran i amb colors. Després s'exposen tots en un mural.

Dies de celebració

- 21 de febrer: Dia de la Llengua Materna.
- 9 d'agost: Dia Mundial de les Poblacions Indígenes.
- 18 de desembre: Dia Internacional de l'Emigrant.

AUTOAVALUACIÓ

Cinc o deu minuts abans d'acabar la classe i asseguts en cercle, repassem el procés que hem fet, sigui en acabar una activitat o sigui en acabar un bloc.

1. Què he après després de realitzar aquestes activitats?
2. Què m'ha sorprès?
3. Què he après dels altres?
4. Què he après de mi mateix/a?
5. En quin sentit m'afecten a mi aquests drets?
6. Com m'he sentit?
7. Quin aspecte dels treballats m'ha interessat més?
8. Treballar la *Convenció* d'aquesta manera m'ha fet canviar alguna opinió?
9. Treballar la *Convenció* d'aquesta manera em farà canviar alguna actitud?

Aquesta autoavaluació pot ser llarga o breu, tot dependrà del valor que se li doni i de si voleu que tothom intervingui a cada pregunta o feu que cadascú contesti la que vulgui. Es poden triar alguns ítems o tractar-los tots, en forma extensa o a la pissarra, fent-ne un resum com a cloenda.

2. TOTS SOM IGUALS (no-discriminació)

2. TOTS SOM IGUALS (no-discriminació)

Noi/noia

Discapacitats

Assetjament

ARTICLE 2

Tots els drets enunciats a la Convenció han de ser atorgats a tots els infants sense excepció, l'estat té l'obligació de protegir l'infant contra qualsevol mena de discriminació.

ARTICLE 23

Els infants disminuïts tenen dret a gaudir d'atencions específiques i d'una educació i una capacitació adequades a fi d'aconseguir la seva integració social i el seu màxim desenvolupament individual, tant cultural com espiritual.

ARTICLE 28

L'infant té dret a l'educació i l'estat té l'obligació de proporcionar educació primària obligatòria i gratuïta, de fer que l'ensenyament superior sigui accessible a tots, i de vetllar perquè la disciplina escolar es fomenti en el respecte i la dignitat de l'infant.

ARTICLE 29

L'educació ha d'afavorir el desenvolupament de la personalitat i les aptituds de l'infant; ha d'inculcar el respecte dels drets humans, el respecte dels seus pares, de la seva pròpia identitat cultural, del seu idioma i valors, com també els valors culturals dels altres països; ha de preparar l'infant per assumir una vida responsable en societat i en el respecte al medi natural.

ARTICLE 40

L'estat té l'obligació de reconèixer el dret que té l'infant que ha infrinit la llei penal de ser tractat d'acord amb la seva dignitat i que es tingui en compte l'edat que té. També ha de garantir la no-retroactivitat de les lleis, tant nacionals com internacionals. A l'infant se li

asseguraran, com a garanties, la presumpció d'innocència, el dret a ser informat puntualment dels càrrecs que se li imputen, a disposar assistència jurídica, que la seva causa sigui dirimida sense retard, que no se l'obligui a declarar-se culpable, que totes les decisions i mesures aplicades siguin sotmeses a un òrgan judicial superior. Té dret a disposar de l'assistència gratuïta d'un intèrpret, si s'escau, i que es respecti plenament la seva vida privada al llarg del procés. Així mateix, es promourà l'establiment d'instàncies i de legislació específiques i la implantació d'una edat mínima de responsabilitat penal. D'altra banda, es procurarà que les mesures es puguin adoptar sense haver de recórrer a procediments judicials i es buscaran totes les alternatives possibles per evitar l'internament en institucions.

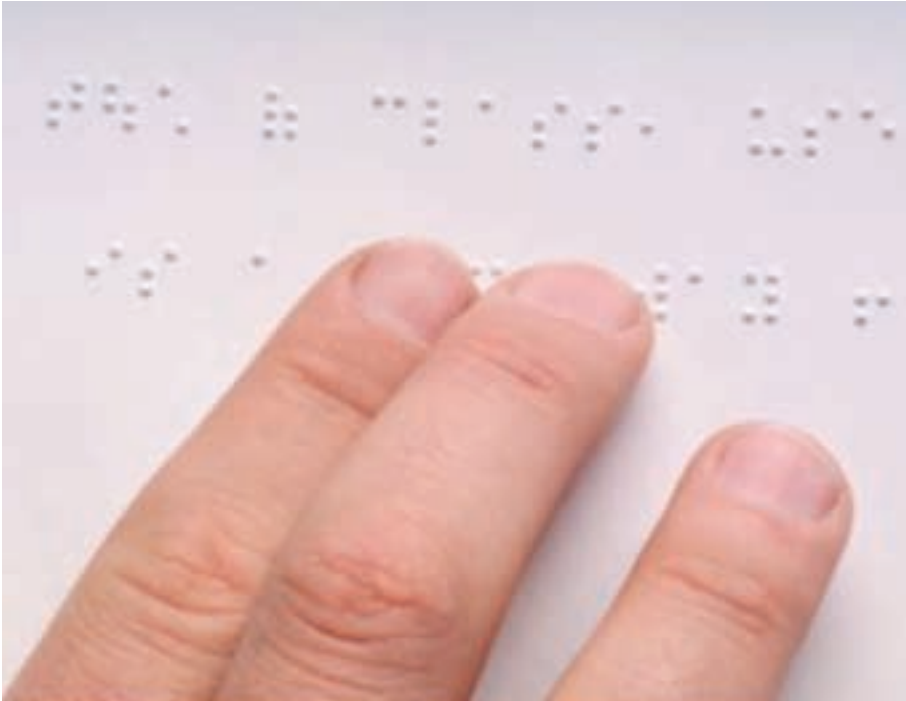
NO-DISCRIMINACIÓ

La **discriminació** és el tracte diferent i menyspreador envers una persona o col·lectiu en funció de les seves característiques. Discriminar és fer una distinció negativa. Normalment, s'utilitza per manifestar desigualtat respecte a determinades persones per qüestió social, racial, religiosa, orientació sexual o per raó de sexe. Segons l'article 1 de la *Convenció Internacional sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació*, la discriminació es definiria com:

“la distinció, exclusió, restricció o preferència basada en motius varis (sexe, raça, religió, condició social...), el propòsit o resultat de la qual sigui anul·lar o disminuir el reconeixement, preferència o exercici, en les mateixes condicions, dels drets humans i llibertats fonamentals en la política, l'economia, la societat, la cultura o qualsevol altra esfera de la vida pública”.

Tots els infants i joves tenen tots els drets recollits en la *Convenció*: no hi fa res d'on siguin, ni el sexe, ni el color de pell, ni quina llengua parlin, ni la situació econòmica de la seva família, ni les seves creences o les dels seus pares, ni que pateixin cap mena de minusvalidesa.

Hom parla de discriminació positiva quan es tracta de donar un cert avantatge a un col·lectiu humà que ha patit o pateix un tracte discriminatori que hom vol eradicar.

Tipus de discriminació

Discriminació és la vulneració dels drets d'una persona o col·lectiu pel fet de ser percebut de manera diferent per raó de:

- gènere (sexe i orientació sexual),
- origen i pertinença cultural,
- salut física i mental (disminucions, malalties cròniques, sida/VIH i addiccions),
- edat (en especial infància i gent gran),
- condició econòmica i/o social.

Buscar algun exemple de cada una de les cinc formes discriminatòries i, si es vol, afegir-ne alguna més.

Imatges de discriminació

Triar les imatges que mostren discriminació i dir per què.

Les imatges proposades poden ser substituïdes o complementades amb d'altres que facin directament referència a l'entorn immediat de l'alumnat. Aquesta variació augmentarà la significació i la motivació envers la reflexió.

2.1. NOI/NOIA

La discriminació de gènere o sexisme és un fenomen social que, malgrat alguns lleus avenços, no s'acaba d'eradicar. La base d'aquest fenomen és la suposada supremacia del gènere masculí.

El terme "sexe" fa referència a les diferències biològiques entre homes i dones, el terme "gènere", en canvi, descriu els rols, les funcions, actituds i comportaments establerts per la societat i que aquesta considera apropiats per als homes i per a les dones.

Sobre el sexe hi ha poc a dir, perquè ve donat per peculiaritats físiques, el gènere, en canvi, és una elaboració social. Consisteix en una sèrie de supòsits, construïts a partir de les diferències biològiques entre homes i dones.

El concepte de gènere no tan sols canvia amb el temps, sinó també d'una cultura a una altra i entre els diversos grups dins d'una mateixa cultura. En conseqüència, les diferències són una construcció social i no una característica essencial dels individus o grups i, per tant, les desigualtats no són un resultat "natural" de les diferències biològiques.

La peixera

El gran grup es divideix en dos: nois i noies. Cada grup farà el paper de l'altre, és a dir, les noies faran de nois, i els nois, de noies. El grup que representa primer es col·loca al centre i l'altre al seu al voltant. Comença la representació de les persones que estan al centre. El grup de fora té la missió d'observar i analitzar els rols que s'estan donant, les postures que es prenen, les accions que es realitzen, etc. Després es canvien els papers.

Les situacions que cal representar poden ser d'aquest tipus:

- Com és una entrevista de feina a un home/una dona?
- Què fa l'home/la dona quan arriba a casa després de la feina?
- Com lliga un noi/una noia en una festa?
- Un grup de nois/noies parlant al carrer: de què parlen?

Quan els dos grups han fet la seva representació, hi pensem un xic i ho posem en comú:

- Com s'han sentit ells i elles quan estaven al centre?
- I quan estaven fora?
- S'han sentit ben representats?
- Quins detalls o actuacions els han cridat l'atenció? Han estat representacions realistes o exagerades?
  - Què afavoreix o dificulta que la representació semblés realista?
  - Què afavoreix o dificulta que la representació fos exagerada?
- Individualment, es preocupen per conèixer la realitat de l'altre o de l'altra?
- En general, tenen els mateixos drets, nois i noies, en la societat actual?

Estereotips

Analitza les frases següents i preguntar-se si reflecteixen un estereotip o no tenint en compte que els **estereotips** són creences que simplifiquen la realitat, que són compartides per un grup ampli de persones i solen definir certs comportaments socials. Solen ser creences molt arrelades i, per això, costen de canviar:

- Mentre els nois juguem a futbol, les noies es pinten les ungles.
- A casa mana el pare, perquè és el cap de família.
- Tots els nens i nenes es mereixen el mateix tracte.
- És important que el primer fill es digui igual que el seu pare.
- És millor tenir un fill que una filla.
- Els nois són violents; les noies, sensibles.
- Els nois s'interessen per la feina i les noies, per la família.
- Les dones són manipuladores.
- Les grolleries sonen pitjor si les diu una dona.

Estudi de camp: treball sobre imatges

Fer un estudi de les plaques dels lavabos de senyor i senyora del barri o del poble (bars, institucions, etc.) i fotografiar-los o dibuixar-los més o menys.

Estudiar quins són els aspectes diferencials que assenyalen i quins valors comporten.

Qui fa què?

Estudi comparatiu de la distribució de les tasques de la casa en generacions diferents.

- Omplir la taula de la pàgina següent, la primera columna preguntant a l'àvia o a l'avi o a gent de la seva generació per tal que ens diguin com es distribuïen les tasques quan ells eren joves, la segona pels pares, la tercera per l'actualitat i la darrera per les tasques que el propi alumnat fa a casa.
- Construir un gràfic comparant les tres generacions.

Distribució de tasques

	Avis	Pares	Fills	Jo
Comprar menjar				
Fer el menjar				
Netejar la cuina				
Parar taula				
Planxar				
Fer llits				
Comprar roba				
Rentar roba				
Estendre la roba				
Planxar				
Netejar els vidres				
Netejar el bany				
Cosir				
Escombrar				
Fregar la casa				
Portar els comptes				

Font: http://www.edualter.org/material/dona/10quien_hace_que.htm

2.2. QUI SÓN ELS DISCAPACITATS?

Els infants i joves amb discapacitats tenen dret a gaudir d'una vida plena i decent que els permeti bastar-se a si mateixos i els faciliti integrar-se a la comunitat d'una manera plena. Encara que aquests nois o noies tinguin deficiències, els pares i els estats han d'organitzar-se per donar-los accés efectiu a l'educació, a la capacitació, als serveis sanitaris i preparar-los per a l'ocupació, amb la finalitat que cada dia s'integrin més al desenvolupament del país.

Els nois i noies físicament o mentalment discapacitats, o que pateixen algun impediment social, han de rebre el tractament, l'educació i la cura especials que requereix el seu cas particular.

Segons l'Organització Mundial de la Salut (OMS), hi ha tres classes de discapacitat:

- **Deficiència:** una pèrdua o anormalitat, permanent o transitòria, de caràcter fisiològic, anatòmic o psicològic, d'alguna funció o estructura.
- **Incapacitat:** la restricció o impediment del funcionament d'una activitat, que ha estat provocada per una deficiència, dins del considerat normal per a l'ésser humà.
- **Minusvalidesa:** incapacitat i desavantatge per una persona, que la limita o impedeix el compliment d'una funció normal de qualsevol subjecte, segons l'edat, sexe, etc.

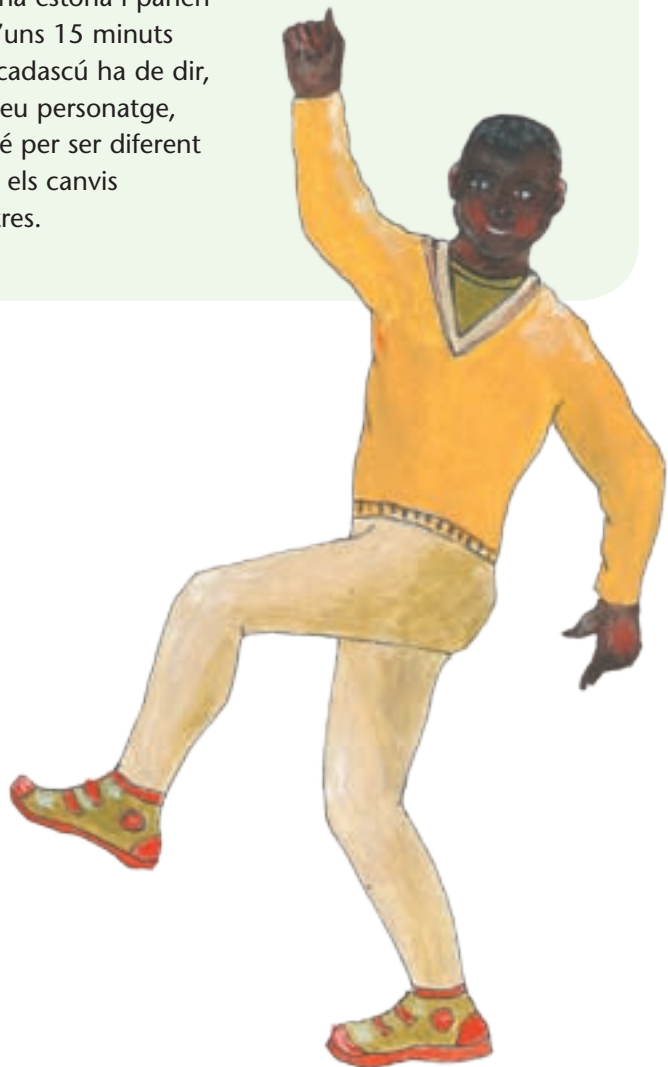

Juguem a ser diferents

En aquest joc els nois i noies es disfressen d'acord amb les següents indicacions: els que no porten ulleres es posen les d'altres companys, els que són prims es posen roba a la panxa fingint ser grassonets, els que són blancs es pinten la cara de negre, els que no tenen cap discapacitat fingeixen: caminar amb dificultat, ser invidents, quequejar, no saber llegir, etc. Uns altres fingeixen ser molt pobres i vestir malament, els que no són religiosos fingeixen ser-ho, i a la inversa.

La comèdia dura una estona i parlen entre ells. Al cap d'uns 15 minuts seiem en rotllana: cadascú ha de dir, en relació amb el seu personatge, les dificultats que té per ser diferent davant d'un grup i els canvis que demana als altres.

Dels 23.000 nens i nenes que hi ha a l'Uzbekistan, uns 19.600 pateixen alguna discapacitat

Nodira

La Nodira, de 18 anys, viu a la regió de Taixkent, a l'Uzbekistan. Va néixer amb espina bífida, un defecte neuronal que sorgeix quan l'espina dorsal no es tanca del tot durant el desenvolupament del fetus. Per tant, la Nodira pateix paràlisi de cintura cap avall. La seva vida està confinada a una cadira de rodes, el seu món és casa seva i els voltants més immediats. I no obstant això, els somnis de la Nodira no coneixen límits. Les seves esperances per al futur inclouen anar a la universitat, conduir el cotxe del seu pare i poder caminar com els altres nens i nenes.

La Nodira, que significa "única", és una dels cinc fills d'una família pobre. Cada matí, després de recitar les seves oracions, la Nodira dona menjar a les gallines i a les cabres des de la seva cadira de rodes.

La Nodira no ha anat mai a l'escola, perquè està massa lluny de casa seva i és inaccessible per a una cadira de rodes. Un professor del poble solia anar a casa de la Nodira a exercir com a tutor i amb això es va aconseguir que la nena acabés el tercer grau. Després, els pares de la Nodira van canviar de poble i les visites del tutor es van fer més esporàdiques.

Malgrat les dificultats i frustracions de la seva vida, la Nodira té sort de viure amb la seva família. L'estigma que acompanya els nens i nenes que pateixen discapacitats, combinat amb la falta d'accessos per a cadires de rodes a les escoles i les dificultats econòmiques que han d'afrontar moltes famílies, ha fet que molts pares duguin els seus fills o filles discapacitats a institucions especials.

Actualment, la Nodira fa les tasques de l'escola a casa i llegeix tant com pot. Però és poc probable que pugui acabar l'educació primària,

i molt menys anar a la universitat. Encara que el fet de no poder accedir a una educació acadèmica suposa una gran decepció per a la Nodira, el seu desig més gran –tenir una amiga de debò– encara pot fer-se realitat.

“El que més desitjo és tenir una amiga que també sigui discapacitada”, diu la Nodira. “Algú amb qui parlar i que no em compadeixi o es rigui de mi, algú que compregui com és la meua vida.”

Pots veure el vídeo sobre la Nodira a:

http://www.unicef.org/voy/spanish/explore/sowc06/explore_2479.html

? Qüestions

- Busca a Internet on és l'Uzbekistan i alguns trets importants de la història recent del país.
- Informa't sobre les condicions econòmiques del país.
- Què t'ha cridat l'atenció en aquesta història?
- T'agradaria canviar la teua vida per la seva?
- Què li caldria per millorar la seva qualitat de vida?
- Creus que pots fer alguna cosa perquè millori la situació de nois o noies com la Nodira?

2.3. L'ASSETJAMENT

L'assetjament, en general, és considerat un *exercici de violència, que es practica de forma sistemàtica i perllongada sobre una persona*. Els juristes asseguren que el problema jurídic de l'assetjament es troba en la dificultat de poder demostrar-lo davant dels tribunals, perquè és un fenomen complicat de definir i de delimitar.

L'assetjament escolar és un tipus de relació de domini-submissió que comporta el deteriorament psicològic de la víctima i, alhora, el deteriorament moral de l'agressor. És una pràctica depredadora i sol tenir aquestes característiques:

- Se sol donar entre iguals.
- Suposa un abús de poder o desequilibri de força.
- Es repeteix en el temps.
- És intimidadora.

No es pot confondre un cas d'assetjament escolar amb un conflicte, ja que en el primer cas estem parlant de diferència de poders entre l'assetjat i l'assetjador mentre que en el conflicte hi ha igualtat de poders. L'assetjament escolar, en definitiva, no és una forma de violència esporàdica, que sol ser la forma dominant. No és una renyina, un insult o una amenaça aïllada, va més enllà. L'assetjament escolar és una espècie de tortura, sovint metòdica i sistemàtica, que suposa l'existència d'un clar abús de poder.

L'abús de poder és tan manifest que, encara que l'assetjament pot ser realitzat per una sola persona, freqüentment és consumat per un grup. A més, de vegades, es produeix davant el silenci, la indiferència o la complicitat de companys o companyes.

L'assetjament es pot presentar de moltes formes. Es pot diferenciar entre directe i indirecte.

- **Físic o directe.** El que es manifesta de forma visible i es concreta en agressions violentes físiques però també en situacions d'agressió no verbal (perseguir, pressionar, fer malbé o robar pertinences...) o verbal, com l'insult.
- **Psicològic o indirecte.** És un assetjament no tan manifest com el directe, però implica, també, l'exclusió i l'aïllament, i es porta a terme a través de gestos, mirades o missatges i notes ofensives.

Tots dos són molt perillosos, el físic pot fer més impacte, però el psicològic pot ser pitjor a llarg termini.

Intimidació o assetjament

La intimidació és una forma de violència interpersonal entre joves i és utilitzada com un mitjà per a sentir-se més poderós perjudicant els altres. En una enquesta feta el 2001, gairebé la meitat dels estudiants entrevistats, d'una mostra d'estudiants espanyols de secundària, van admetre conèixer casos de companys de classe que havien estat intimidats per altres companys.

Caldrà assegurar-se que tothom sap què significa la intimidació. Si cal, es pot fer una "pluja d'idees". Quins d'aquests verbs detecten actituds intimidadores i quins no?

Insultar	Escarnir	Llançar objectes
Burlar-se	Escopir	Molestar
Empènyer	Trepitjar	Injuriar
Pegar	Empaitar	Atacar
Empentar	Foragitar	Ignorar
Agafar algun objecte	Colpejar	etc.
Amençar	Fer entrebancar	

Representació

Treballar en grups petits per fer una petita representació sobre el tema de l'assetjament. Els participants es divideixen en tres subgrups i preparen una breu representació d'una història d'assetjament. Una vegada ha quedat clara la història, tenen 15 minuts per assajar el seu paper i preparar la seva representació d'un acte intimidador.

Després, en rotllana reflexionem sobre les representacions.

Se'ls pot preguntar:

- Amb què s'ha inspirat cada grup per fer la representació? Són d'històries viscudes o d'escenes de pel·lícules?
- Les escenes eren realistes?
- A l'escena 1, quins comentaris constructius podrien solucionar la situació?
- Respecte a l'escena 2, és fàcil parlar amb un intimidador/a? Quines estratègies produirien efectes positius i quines produirien efectes negatius?
- Pel que fa a la 3, és fàcil parlar amb un amic que està sent intimidat? Quina és la millor manera de trobar solucions que siguin acceptables per a la víctima?

Podem seguir preguntant-nos i dialogant a partir d'aquestes qüestions:

- Com creus que se sent algú que és intimidat?
- La persona que és intimidada és responsable de la intimidació?
- Per què creus que algú intimida una altra persona?
- La intimidació és una forma de violència?
- La intimidació és una forma d'exercir poder?
- La intimidació és inevitable?
- Si sou amics d'algú que se sent intimidat, heu d'informar-ne algun adult?
- Quins són els prejudicis més comuns sobre les persones que són intimidades?
- Qui és el responsable de controlar o de resoldre un problema d'intimidació?

Si ets la víctima

Si pateixes assetjament, què creus que has de fer?

- a) Enfrontar-te als teus assetjadors i posar-te al seu nivell.
- b) Acudir a professors, pares o companys per tal que t'ajudin.
- c) Passar del tema fins que s'oblidin de tu.
- d) Altres.

Si la víctima és un altre

Si veus que un company o companya pateix assetjament, què creus que has de fer?

- a) Enfrontar-te als assetjadors i defensar el company o companya.
- b) Acudir a professors, pares o companys per tal que t'ajudin.
- c) Passar del tema i oblidar-te'n, perquè no és cosa teva.
- d) Altres.

Acció: Mural de mans

A partir de la idea que ens dóna aquesta cançó de Raimon, amb pintura plàstica fer petjades a un paper gran. Cal que hi hagi mans de petits i de grans, d'home i de dona, de blanc i negre, dels qui passen fam, etc...

Comentar la relació entre la cançó i el mural que n'hagi sorgit.

"Cançó de les mans"

*De l'home mire
sempre les mans.*

*Mans de xiquet, ben netes,
mans de xiquet que es faran grans.
Mans que en la nit busquen
allò que no troben mai.*

*Mans dels que maten, brutes,
mans fines que manen matar.
Mans tremoloses, eixutes,
mans tremoloses,
mans dels amants.*

*De l'home mire
sempre les mans.*

*Mans tan dures
dels que passen fam.
Mans tan pures
de quan érem infants.*

*De l'home mire
sempre les mans.*

Dies de celebració

- 30 de gener: Dia Mundial de la No-violència.
- 21 de març: Dia Internacional de l'Eliminació de la Discriminació Racial.
- 25 de novembre: Dia per l'Eliminació de la Violència contra la Dona.
- 3 de desembre: Dia Internacional de les Persones amb Discapacitat.

AUTOAVALUACIÓ

Cinc o deu minuts abans d'acabar la classe i asseguts en cercle, repassem el procés que s'ha fet, sigui en acabar una activitat o sigui en acabar un bloc.

1. Què he après després de realitzar aquestes activitats?
2. Què m'ha sorprès?
3. Què he après dels altres?
4. Què he après de mi mateix/a?
5. En quin sentit m'afecten a mi aquests drets?
6. Com m'he sentit?
7. Quin aspecte dels treballats m'ha interessat més?
8. Treballar la *Convenció* d'aquesta manera m'ha fet canviar alguna opinió?
9. Treballar la *Convenció* d'aquesta manera em farà canviar alguna actitud?

Aquesta autoavaluació pot ser llarga o breu, tot dependrà del valor se li doni i de si es vol que tothom intervingui a cada pregunta o fer que cadascú contesti la que vulgui. Es poden triar alguns ítems o tractar-los tots, en forma extensa o a la pissarra, fent-ne un resum com a cloenda.

3. PODER APRENDRE (educació)

3. PODER APRENDRE (educació)

Alfabetització

Escola digna

Oportunitats d'estudiar

ARTICLE 20

1. Un infant privat temporalment o permanentment del seu entorn familiar o quan, pel seu interès primordial, no es pugui permetre que hi romangui, té dret a la protecció i l'ajuda especials de l'estat.
2. Els estats membres, d'acord amb les seves legislacions nacionals, han d'assegurar una atenció alternativa a aquest infant.
3. Aquesta atenció pot comprendre, entre d'altres, l'acolliment familiar, la *kafala* de la llei islàmica, l'adopció i, si fos necessari, la col·locació en institucions apropiades per a l'atenció de l'infant. A l'hora de considerar les solucions s'ha de tenir una atenció especial al fet que és desitjable que l'infant continuï la seva educació en el seu propi medi ètnic, religiós, cultural i lingüístic.

ARTICLE 28

Tens dret a l'educació. L'educació primària ha de ser obligatòria i gratuïta, i has de tenir facilitats per poder tenir educació secundària o anar a la universitat. Els governs dels països han de col·laborar perquè això sigui una realitat arreu del món. Els càstigs a l'escola no han de ser humiliants ni indignes.

ARTICLE 29

L'educació ha d'estar encaminada a desenvolupar la teva personalitat, aptituds i capacitats mentals i físiques fins al màxim de les teves possibilitats. Ha de preparar-te per ser una persona respectuosa amb les altres persones, responsable, pacífica i respectuosa amb el medi ambient en una societat lliure.

ARTICLE 31

Els estats membres reconeixen el dret de l'infant al descans i a l'esplai, al joc i a les activitats d'esbarjo adequades a la seva edat i a participar lliurement en la vida cultural i les arts. També han de respectar i promoure el dret de l'infant a participar plenament en la vida cultural i artística i han d'afavorir oportunitats de participació en activitats culturals, artístiques, recreatives i d'esplai.

Fotografia de Carmen Ripoll

L'EDUCACIÓ

El mot **educació** (del llatí *educare*, 'guiar', i *educere*, 'extreure') defineix el procés d'ensenyament i aprenentatge d'una persona.

Atès que els humans som socials i que la nostra naturalesa consisteix justament a conviure amb altres, l'aprenentatge és una exigència bàsica. No es pot arribar a ser "persona" si no s'aprèn, si no es conviu. Alguns animals poden sobreviure en solitari gràcies als seus instints, però els humans hem d'aprendre. El dret a l'educació és un dret que ens ajudarà a sobreviure i a conviure millor.

Els nois i noies tenen dret a una escola en què se sentin segurs i amb ganes d'aprendre. Els estats han de garantir que l'educació primària sigui igual i gratuïta per a tots. Però aquest dret es complementa amb el dret a disposar de temps, companys i llocs per jugar, així com a poder participar en activitats culturals.

L'objectiu de l'educació

De les frases següents, triar i defensar la que descriu millor el que és l'educació i encetar un diàleg a partir de les convergències i divergències:

- Incentivar el pensament crític, la imaginació creadora, les formes d'expressió personal i de comunicació verbal i gràfica.
- Aprendre habilitats, coneixements, actituds i valors adquirits, que provoquin canvis de caràcter social, intel·lectual, emocional, etc.
- Afavorir el procés de maduració dels infants en l'aspecte sensoriomotor, la manifestació lúdica i estètica, la iniciació esportiva i artística, el creixement socioafectiu i els valors ètics.
- Estimular hàbits d'integració social, de convivència en grup, de solidaritat i cooperació i de conservació del medi ambient.
- Prevenir i atendre les desigualtats físiques, psíquiques i socials, originades en diferències d'ordre biològic, nutricional, familiar i ambiental, mitjançant programes especials i accions articulades amb altres institucions comunitàries.
- Assimilar i aprendre els coneixements, normes de conducta, maneres d'ésser i formes de veure el món de generacions anteriors, creant-ne, a més, altres de nous.
- Desenvolupar capacitats físiques i intel·lectuals, habilitats, destreses, tècniques d'estudi i formes de comportament ordenades amb una finalitat social.

El professorat ideal

En l'educació sempre hi ha un/a mestre/a que dirigeix o col·labora en el creixement humà i en l'adquisició dels coneixements dels/de les alumnes.

? Quines qualitats ha de tenir el professorat?

En petits grups, feu una llista d'aquestes qualitats i després les aneu posant en comú amb els altres grups, fins a deixar els elements coincidents i treure els que no coincideixen.

Mapa dels anys d'educació obligatòria al món

Elaborat el 23 de febrer de 2007 per Wikipedia Commons

Comentar i compartir la informació que aporta el mapa. (Aquest mapa es pot actualitzar buscant per: mapa dels anys de l'educació obligatòria en el món.)

3.1. ANALFABETISME

L'**alfabetització** és l'acció d'ensenyar a llegir i escriure a les persones. La taxa d'alfabetització (el percentatge de persones que, en una regió, pot llegir i escriure) és una mesura de capital humà, ja que garanteix l'accés a noves oportunitats d'ocupació i desenvolupament en la societat, així com en la capacitat per produir riquesa i igualtat social. També és un dels indicadors que es té en compte per calcular l'Índex de Desenvolupament Humà, per mesurar la cultura d'un país.

Hi ha grans diferències entre el nombre d'analfabets als països desenvolupats i els anomenats del tercer món, i en aquests, també entre homes i dones. Es calcula que a l'any 2000 hi havia uns 90 milions de persones analfabetes, segons la UNESCO. L'opacitat de les dades de determinats governs no ajuda a la detecció i solució del problema. Els antics països comunistes són els que més esforços han fet en aquest camp.

Des de la perspectiva de la UNESCO, l'alfabetització és una condició prèvia per assolir la participació social efectiva i una eina per a l'enfortiment de l'ésser humà a nivell individual i comunitari. L'alfabetització no es limita a saber llegir i escriure, sinó que l'individu sigui capaç de comunicar-se i desenvolupar-se en una societat que canvia constantment.

Graus d'analfabetisme

Hi ha una gradació entre aquells que no poden desxifrar cap signe i els que llegeixen i escriuen amb correcció:

- **Analfabet pur** o sever és aquella persona incapaç de llegir i escriure, que no coneix els signes d'una llengua i, per tant, no pot desxifrar un missatge.
- **Analfabet funcional** és la persona capaç de llegir i escriure, però que a la vida quotidiana no té l'hàbit de fer-ho.
- **Analfabets especials**, com l'analfabetisme tecnològic, es refereix a la incapacitat per utilitzar les noves tecnologies.

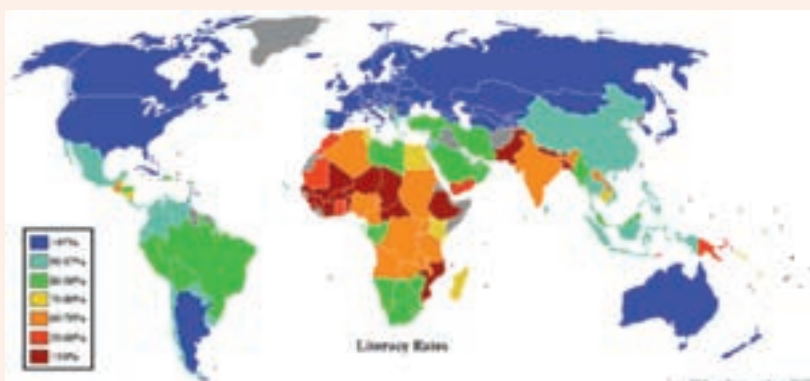
Com classificariem aquests estats?

	Purs	Funcionals	Especials
a) Qui sap signar amb el seu nom			
b) Qui per signar posa una creu			
c) Qui parla una llengua però no la llegeix			
d) Qui llegeix una llengua però no la parla			
e) Qui no acaba d'entendre un rebut de la llum			
f) Qui no sap enviar un missatge electrònic			

Mapa d'analfabetisme

Estudiar i comentar amb atenció aquest mapa amb la finalitat de treure'n conclusions.

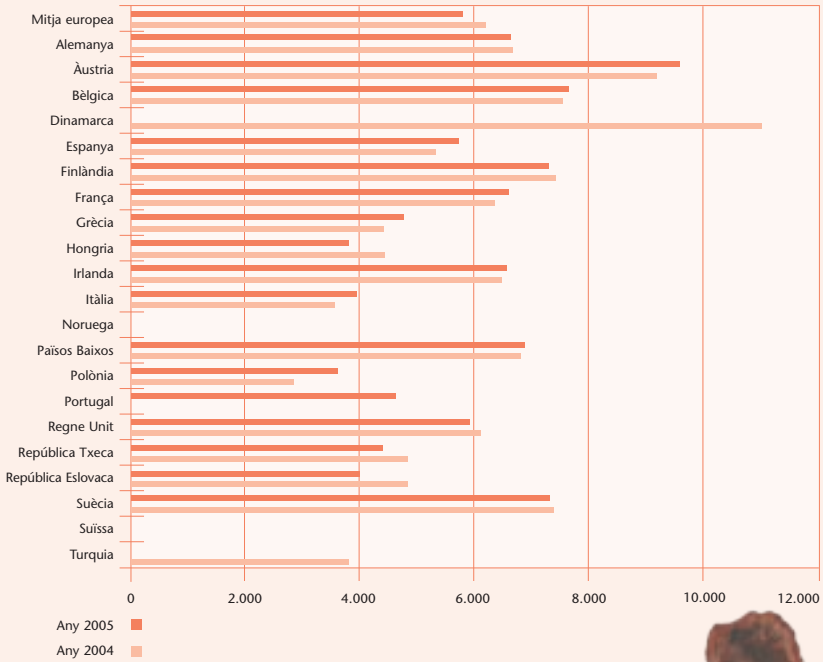
Fet el 15 de març de 2007 per self-made <http://hdrstats.undp.org/indicadors/3.html>

Aquesta mapes sempre són susceptibles de ser actualitzats.

Despesa pública en educació universitària per alumne

Observar amb atenció aquest gràfic i treure'n, almenys, tres conclusions.

Què són les escoles d'adults?

Localitzar una escola d'adults del barri o municipi i anar-hi per assabentar-se de què és, què s'hi fa, qui hi va, com funciona, etc.

3.2. ESCOLA DIGNA

Relació entre escolarització i educació

Dret a l'educació

- Buscar notícies sobre l'analfabetisme, retallar-les i fer-ne un mural.
- Afegir notícies sobre les activitats del propi centre educatiu.
- Analitzar la importància que té l'educació per a la llibertat de les persones.
- Per què és necessària l'educació?

Com eren les escoles?

Buscar quadres i fotografies antics per saber com eren les escoles en els temps dels teus avis o encara més enrere.

Com són les escoles?

A Internet, buscar fotografies d'escoles o instituts d'altres països. Comparar les amb la del propi centre.

Qui educa?

- Qui són els agents de l'educació?
- Com ha de ser la família que educa "en un esperit de comprensió, tolerància, amistat entre els pobles, pau i fraternitat universal"? La teva família és així?

- Com ha de ser l'escola que educa "en un esperit de comprensió, tolerància, amistat entre els pobles, pau i fraternitat universal"? La teva escola és així?
- Com ha de ser la comunitat (barri, poble, ciutat) que educa "en un esperit de comprensió, tolerància, amistat entre els pobles, pau i fraternitat universal"? La teva comunitat és així?
- Com hauria de ser el país que eduqués "en un esperit de comprensió, tolerància, amistat entre els pobles, pau i fraternitat universal"? El teu país és així?

Com ser educat?

Proposem unes quantes expressions que resumeixen certes maneres d'educar. Com hauríem de ser educats els éssers humans:

• amb mà dura	• amb regals
• amb l'exemple	• amb càstigs
• amb afecte	• amb premis
• amb fermesa	• sense concessions
• amb llibertat	• negociant o pactant
• amb amenaces	• dialogant

Algun suggeriment?

3.3. OPORTUNITATS D'ESTUDIAR

Malgrat l'article 20 de la *Convenció*, molts menors no poden assistir a l'escola perquè han d'ajudar al manteniment de les seves famílies, perquè no hi ha escoles prou accessibles o, senzillament, perquè viuen al carrer.

El cost de l'educació

Hi ha més de 130 milions d'infants sense escolaritzar. Un estudi de l'organització no governamental Intermón Oxfam revela que garantir l'escolarització bàsica universal suposaria una despesa addicional de 8.000 milions de dòlars a l'any. O el que és el mateix, la despesa militar mundial de quatre dies.

Fer un càlcul del que suposaria anualment escolaritzar tots els nens i nenes del món, en funció de les construccions que caldrien, de la formació dels mestres, dels sous del professorat, de despeses com ara mobiliari, materials, etc.

L'escola ideal de Jan Steen

Mirar amb atenció el quadre i, salvant les distàncies d'època, explicar quins aspectes són interessants, curiosos, sorprenents...

Jan Steen. «L'escola del poble». Entorn de 1670. Oli sobre tela, 83,8 x 109,2 cm. National Gallery of Scotland, Edinburgh, Regne Unit

La Martha, que té 15 anys, i el seu pare vivien en un poblat a Sierra Leone.

Martha

© UNICEF vídeo

El pare de la Martha va veure com el seu negoci s'ensorrava per l'activitat dels rebels, per això va haver de canviar de ciutat. Un cop allí va poder reconstruir el seu negoci i enviar diners i roba a la seva filla.

Com que el pare va haver de marxar, la Martha va anar a viure amb la seva àvia, que, per guanyar-se la vida, venia verdura al mercat. De vegades, la Martha l'ajudava a vendre les hortalisses i perdia dies d'escola. Però, la situació va empitjorar dràsticament quan la seva àvia va patir una apoplexia que la va inhabilitar per caminar i va quedar gairebé sense parla. La Martha, que llavors tenia 13 anys, es va trobar cuidant l'àvia i sense notícies del seu pare.

Va passar el temps i, encara que amb moltes dificultats per dur al dia les tasques de l'escola, la Martha va aconseguir aprovar l'examen de l'Escola Nacional Primària, que li permetia continuar amb els estudis de secundària. Però, sense notícies del seu pare i amb la seva àvia incapacitada, no disposava de diners per a la matrícula escolar.

Les esperances de la Martha per continuar la seva educació depenien, ara, del seu pare. Un matí va rebre una notícia terrible: el seu pare havia estat assassinat pels rebels.

"El món sencer es va esfondrar davant meu", diu la Martha. "Per primera vegada a la meua vida em vaig sentir sola. Em vaig adonar que era òrfena."

La Martha ara viu amb la seva madrastra, la dona amb qui el seu pare es va casar abans de morir, i amb els tres fills, que li són mig germans. Per a ajudar la seva nova família, la Martha ven galetes al mercat, però enyora tornar a l'escola. Afortunadament, el nou marit de la seva madrastra sembla estar disposat a ajudar-la.

La guerra civil de Sierra Leone, que va durar més de 10 anys (1991-2002), va tenir efectes físics i psicològics devastadors per a milers de nens i nenes com la Martha. Més de 10.000 van estar directament afectats per la separació de les seves famílies, la violència indiscriminada, els atacs sexuals i els segrestos per a militaritzar-los per força.

Pots veure el vídeo a:

<http://www.unicef.org/spanish/sowc06/profiles/child5.php>

? Qüestions

- Busca, en un mapa, on és Sierra Leone i alguns trets importants de la història recent del país.
- Què t'ha cridat l'atenció en aquesta història?
- Creus que aquesta és una infància feliç?
- Què li falta o què li sobra per a poder ser feliç?
- Qui hauria d'intervenir perquè pogués ser feliç?
- Creus que només els o les joves del tercer món tenen una infància infeliç?
- Creus que pots fer alguna cosa per millorar la situació de nois o noies com la Martha?

Acció: Abecedari manual

Idear amb imaginació un abecedari que es pugui fer amb les mans, amb una, dues o més. A mesura que es vagin confeccionant les lletres amb les mans retratar la figura i, finalment, exposar les fotografies al centre educatiu.

Dies de celebració

- 8 de setembre: Dia Internacional de l'Alfabetització
- 5 d'octubre: Dia Mundial del Professorat

AUTOAVALUACIÓ

Cinc o deu minuts abans d'acabar la classe i asseguts en cercle, repassem el procés que s'ha fet, sigui en acabar una activitat o sigui en acabar un bloc.

1. Què he après després de realitzar aquestes activitats?
2. Què m'ha sorprès?
3. Què he après dels altres?
4. Què he après de mi mateix/a?
5. En quin sentit m'afecten a mi aquests drets?
6. Com m'he sentit?
7. Quin aspecte dels treballats m'ha interessat més?
8. Treballar la *Convenció* d'aquesta manera m'ha fet canviar alguna opinió?
9. Treballar la *Convenció* d'aquesta manera em farà canviar alguna actitud?

Aquesta autoavaluació pot ser llarga o breu, dependrà del valor que se li doni i de si es vol que tothom intervingui a cada pregunta o feu que cadascú contesti la que vulgui. Es poden triar alguns ítems o tractar-los tots, en forma extensa o a la pissarra, fent-ne un resum com a cloenda.

4. LES NECESSITATS BÀSIQUES (protecció)

4. LES NECESSITATS BÀSIQUES (protecció)

Pobresa

Alimentació i salut

Nens del carrer

ARTICLE 11

L'estat té l'obligació, mitjançant acords bilaterals, de lluitar contra les retencions d'infants a l'estranger i els trasllats il·lícits a altres països.

ARTICLE 16

L'infant té dret a no ser objecte d'intromissions en la seva vida privada; té dret a la família, al domicili i a la correspondència, i no ha de ser objecte d'atacs il·legals pel que fa a la seva honra i la seva reputació.

ARTICLE 19

L'estat té l'obligació de protegir l'infant contra tota mena de maltractaments, abusos i explotacions, de tipus físic, mental o sexual.

ARTICLE 20

L'infant, privat temporalment o permanentment del seu entorn familiar, així com aquell que se l'ha de separar en funció del seu interès primordial, té dret a la protecció i a l'ajuda especials de l'estat.

ARTICLE 22

D'acord amb la llei i els procediments internacionals els estats tenen l'obligació de considerar la sol·licitud de l'estatut de refugiat de qualsevol infant i d'ajudar-lo a reunir-se amb la seva família.

ARTICLE 23

Els infants disminuïts tenen dret a gaudir d'atencions específiques i d'una educació i una capacitació adequades a fi d'aconseguir la seva integració social i el seu màxim desenvolupament individual, tant cultural com espiritual.

ARTICLE 24

L'infant té dret al nivell més alt de salut i a l'accés als serveis mèdics, i l'estat té l'obligació d'assegurar les atencions primàries preventives, l'atenció sanitària per a les futures mares, la reducció de la mortalitat infantil, l'educació sanitària i l'abolició de les pràctiques tradicionals perjudicials per a la salut dels infants.

ARTICLE 32

L'infant té dret a ser protegit contra l'explotació econòmica i contra tota feina que posi en perill la seva salut, la seva educació o el seu desenvolupament integral, i l'estat té l'obligació d'establir edats mínimes per començar a treballar i d'especificar les condicions laborals.

ARTICLE 33

L'infant té dret a ser protegit contra el consum il·lícit d'estupefaents i substàncies psicotròpiques, i contra la seva utilització en la producció i distribució d'aquestes substàncies.

ARTICLE 34

L'infant té dret a ser protegit per l'estat de qualsevol tipus d'explotació o abús sexual.

ARTICLE 35

Els estats han de posar tots els mitjans necessaris per impedir el segrest, la venda o el tràfic d'infants.

ARTICLE 36

Els estats han de protegir l'infant contra tota altra mena d'explotació que pugui perjudicar qualsevol aspecte del seu benestar.

ARTICLE 37

L'estat té l'obligació de vetllar perquè cap infant no sigui sotmès a tortures ni a penes o tractes cruels. No es pot imposar la pena capital ni la presó perpètua a cap infant. No pot ser privat de la seva llibertat d'una manera arbitrària, i aquesta mesura es considerarà l'última a aplicar. Si és privat de llibertat, serà tractat amb humanitat i respecte, i sempre d'acord amb les necessitats de la seva edat; estarà separat dels adults i podrà mantenir contactes amb la seva família i tindrà dret a una assistència legal i de qualsevol altre tipus que sigui adequada.

ARTICLE 38

L'estat té l'obligació de respectar el dret internacional humanitari i el principi que cap infant de menys de quinze anys no ha de participar directament en les hostilitats ni ha de ser reclutat per les forces armades, i que tot infant afectat per un conflicte armat ha de poder gaudir de protecció i atencions.

ARTICLE 39

L'estat té l'obligació d'adoptar mesures per tal d'assegurar la recuperació física i psicològica i la reintegració social dels infants que hagin estat víctimes d'abusos, negligències, explotacions o tortures.

ARTICLE 40

L'estat té l'obligació de reconèixer el dret que té l'infant que ha infringit la llei penal de ser tractat d'acord amb la seva dignitat i que es tingui en compte l'edat que té. També ha de garantir la no-retroactivitat de les lleis, tant nacionals com internacionals. A l'infant se li asseguraran, com a garanties, la presumpció d'innocència, el dret a ser informat puntualment dels càrrecs que se li imputen, a disposar d'assistència jurídica, que la seva causa sigui dirimida sense retard, que no se l'obligui a declarar-se culpable i que totes les decisions i mesures aplicades siguin sotmeses a un òrgan judicial superior. Té dret a disposar de l'assistència gratuïta d'un intèrpret, si s'escau, i que es respecti plenament la seva vida privada al llarg del procés. Així mateix, es promourà l'establiment d'instàncies i de legislació específiques i la implantació d'una edat mínima de responsabilitat penal. D'altra banda, es procurarà que les mesures es puguin adoptar sense haver de recórrer a procediments judicials i es buscaran totes les alternatives possibles per evitar-ne l'internament en institucions.

Fotografia de Carmen Ripoll

PROTECCIÓ

Estar protegit significa que no et poden fer mal, que no et poden maltractar, ni humiliar, ni torturar, ni abusar sexualment de tu, ni pots ser explotat laboralment.

Hi ha sis paràmetres que s'usen per mesurar aquest concepte:

- Benestar material.
- Salut i seguretat.
- Educació.
- Relacions familiars i entre companys.
- Conductes i riscos.
- Benestar subjectiu.

Aplicats a la infantesa i joventut espanyola, l'OCDE (Organització de Cooperació i Desenvolupament Econòmic) ens situa al cinquè lloc d'entre els vint-i-un països.

Rellegir la Convenció

Buscar a la *Convenció* quin article recull algun d'aquests drets:

- Els infants amb situacions especials físiques, psíquiques o socials tenen dret a rebre una atenció especial.
- Els infants i joves sense família tenen dret a una protecció especial.
- Els infants i joves refugiats tenen dret a una assistència especial.
- Els infants i joves amb discapacitats tenen dret a una atenció especial.
- Els infants i joves en conflicte amb la llei tenen dret a una assistència especial.
- Tots els infants i joves han de ser protegits de qualsevol forma d'explotació, abús o abandonament.
- Cap infant ni jove no ha de patir explotació laboral.
- Cap infant ni jove no ha de patir cap tipus d'abús.
- Tots els infants i joves han de ser protegits de la guerra.
- Cap infant ni jove no ha de patir abús sexual.

Protegir i atendre

Aquests dos termes es refereixen a anar amb compte, ajudar, socórrer, etc.

- a) Quin sentit els afegeix, als termes protecció i atenció, l'adjectiu "especial"?
- b) Cercar exemples de protecció i atenció especials, procurant distingir el que ja és protecció i atenció del que serien especials.

Què és “especial”?

Com qualificar les situacions “especials”? És especial allò que és:

- Nou
- Insòlit
- No ordinari
- Fantàstic
- Interessant
- Que val la pena
- Que surt de la rutina
- Extraordinari
- Meravellós
- ...

Vida privada

Dels següents aspectes, quins comprèn el concepte de “vida privada”?

- Com vesteixes.
- El teu ordinador.
- Que et diguin a l'hora que has de tornar a casa.
- Que et controlin els diners.
- Que figuris en una base de dades de publicitat de sabates.
- Que ...

4.1. POBRESA

La **pobresa** és la manca de recursos per satisfer les necessitats bàsiques, físiques i psíquiques, de les persones humanes per tal de portar una vida digna. És el contrari de riquesa i al·ludeix a un estat de carència.

L'**Informe de la Inclusió Social a Espanya 2008** coordinat per la Carme Gómez Granell marca 3 llindars de pobresa:

- **Pobresa moderada**, quan els ingressos de la llar no arriben al 60% de la mitjana de la distribució d'ingressos de les llars espanyoles. Això actualment equival a 6.860 euros anuals.
- **Pobresa alta**, quan els ingressos de la llar no arriben al 40% de la mitjana de la distribució d'ingressos de les llars espanyoles. Això actualment equival a 4.573 euros anuals.
- **Pobresa severa**, quan els ingressos de la llar no arriben al 25% de la mitjana de la distribució d'ingressos de les llars espanyoles. Això actualment equival a 3.219 euros anuals.

Es pot parlar també de **pobresa absoluta** o extrema, quan hi ha manca de menjar, casa i aigua potable, és definida pel Banc Mundial com tenir ingressos inferiors a un dòlar diari. La **pobresa relativa** és viure amb menys de 3 dòlars al dia. Els països pobres són anomenats subdesenvolupats o del Tercer Món. Es concentren en els continents d'Àsia i d'Àfrica, tot i que la pobresa està estesa arreu del món, incloent-hi les riques ciutats industrialitzades (Quart Món).

Pel que fa als infants i joves, la pobresa els priva de la capacitat de sobreviure en condicions, de desenvolupar-se i prosperar. Amplia les desigualtats socials, econòmiques i de gènere (7 de cada 10 persones pobres són dones), les quals impedeixen als nens i nenes gaudir de la igualtat i deixa la infància en situació d'explotació.

Aquests nivells varien en funció dels diferents països i dins del mateix país hi ha també oscil·lacions:

Segons l'estudi citat cal tenir en compte que aquestes quantitats varien segons les comunitats autònomes, per exemple a **Navarra** el llindar de la pobresa moderada està situat als 9.140 euros, en canvi a **Extremadura** el llindar de la pobresa moderada se situa als 4.756 euros.

A **Catalunya** els llindars són:

- Pobresa alta si es tenen uns ingressos inferiors a 5.518 euros.
- Pobresa moderada si es tenen uns ingressos inferiors a 8.276 euros.
- Pobresa severa si es tenen uns inferiors a 3.712 euros.

Índex de pobresa

A l'Estat espanyol es dóna un dels índexs més alts de pobresa d'Europa.

Buscar els indicadors de pobresa d'alguns estats europeus, d'Espanya i de Catalunya i treure'n conclusions. Posar en comú aquestes conclusions.

Les comunitats autònomes

Seguint la informació del citat informe, els resultats obtinguts a nivell de cada comunitat autònoma presenten algunes diferències remarcables.

Comentar aquest mapa, les conseqüències que té aquesta diversitat.

Causas de la pobresa

Tot seguit presentem un llistat de possibles causes de la pobresa. Buscar exemples reals de cadascuna d'aquestes causes, ara i aquí. És possible que alguna causa vagi enllaçada amb d'altres, per exemple, la guerra pot portar a la manca d'aliments.

- Desastres naturals (sequeres, aiguats, etc.).
- Guerra o violència extrema.
- Repartiment injust dels recursos.
- Poc accés a l'ensenyament.
- Factors climàtics.
- Govern anàrquic o corrupte.
- Discriminació per raó de sexe o raça.
- Poc accés als mercats globalitzats.
- Manca de drets humans.
- Sanitat deficient.
- ...

Causas que es poden resoldre

De les causes anteriors, assenyalar quines es podrien resoldre i com.

Cites

Triar alguna d'aquestes cites d'autors il·lustres i fer una breu redacció sobre el significat que tenen i com aplicar-les al món d'avui.

- "Quatre coses no poden ser amagades durant gaire temps: la ciència, l'estupidesa, la riquesa i la pobresa." Averroes.
- "La pobresa no ve per la disminució de les riqueses, sinó per la multiplicació dels desitjos." Plató.

- “La característica de la vida actual no és la inseguretat i la crueltat, sinó la pobresa.” George Orwell.
- “No pot haver-hi una societat creixent i feliç quan la major part dels seus membres són pobres i desgraciats.” Adam Smith.

4.2. ALIMENTACIÓ I SALUT

La pobresa i, per tant, la manca d'ingressos, priva l'accés a un nivell de vida adequat i sa. La fam és la forma més extrema de la pobresa. Es pot calcular que, avui, 800 milions de persones pateixen malnutrició crònica. La malnutrició és un terme que descriu una condició sanitària causada per una insuficient o inadequada alimentació, les condicions d'insalubritat, falta d'accés a aigua potable, d'higiene, d'atenció mèdica, de vacunes, de medicaments etc.

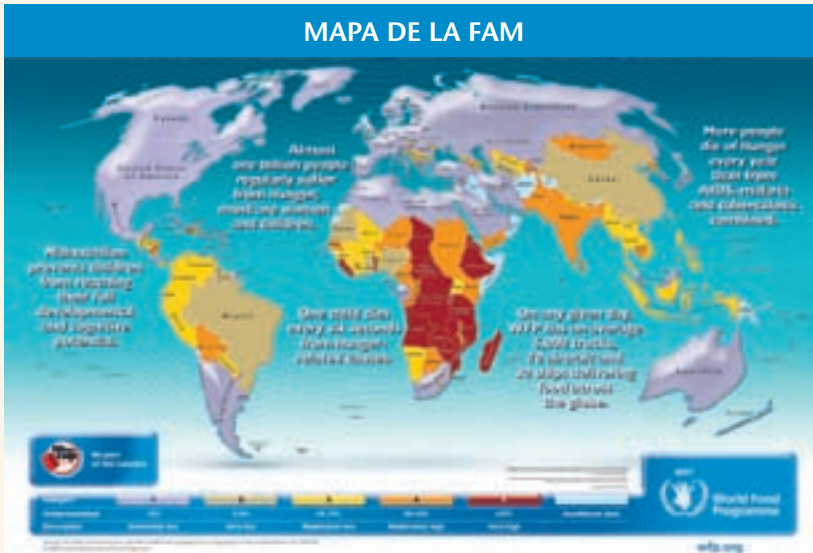
Les taxes de mortalitat infantil i altres indicadors de salut difereixen substancialment entre els diversos països i també dins de cada país, en funció del grup socioeconòmic, grup ètnic i la distribució geogràfica. Sobre aquesta base, el Comitè Regional de l'OMS (Organització Mundial de la Salut) per Europa, que té representants dels 53 estats membres europeus, va decidir el 2003 que l'Oficina Regional de l'OMS per Europa desenvoluparia una estratègia europea per a la salut i el desenvolupament dels infants i adolescents. L'objectiu de l'estratègia no és donar solucions universals a tots els desafiaments de la salut i desenvolupament dels infants i adolescents, però sí crear una plataforma i uns principis que tots els estats membres poguessin usar per formular millors polítiques i programes en aquest camp. També es van desenvolupar una sèrie d'eines d'acció, d'avaluació i d'informació que servien per aplicar l'estratègia.

Mapa de la fam

Cercar dades sobre la fam al món. Citar països en els quals, actualment, moltes persones passen fam o moren de fam. Podem partir del mapa següent:

Font: FAO. http://www.fao.org/es/ess/faostat/foodsecurity/FSMap/map14_es.htm

Aquest mapa elaborat per la FAO mostra el percentatge de població subnodrida que hi ha al món. Observar-lo –a partir d’una ampliació, o si és possible a través de l’ordinador– i contestar les següents preguntes:

- Quins països tenen problemes per alimentar la seva població? Situar-los en cada continent i anomenar-los.
- Com és l’agricultura d’aquests països?
- Quina relació es pot trobar entre els factors físics i humans amb la idea d’una producció agrícola insuficient per cobrir totes les necessitats alimentàries dels habitants d’aquests països?

Mites sobre la fam

Aquesta activitat pretén argumentar sobre els mites que s'han instal·lat en relació amb les causes de la fam. Es formem 5 grups de treball i s'atorga un d'aquests mites a cada grup:

1. Hi ha fam perquè els aliments escassegen.
2. Hi ha fam perquè escasseja la terra de cultiu.
3. Hi ha fam perquè hi ha excés de població.
4. Les catàstrofes naturals són les culpables de la fam.
5. Per solucionar el problema de la fam, la prioritat és produir més menjar.

Es dóna a cada grup un paper amb possibles arguments. Els grups tenen uns 15 minuts per preparar el contingut del mite i la seva refutació. Un cop esgotat el temps, cada grup disposa de 5 minuts per exposar el mite i la seva incoherència.

Arguments contra els mites:

1. Hi ha fam perquè els aliments escassegen: FALS. Calculat globalment, hi ha aliments per a tothom. El problema és que els pobres no tenen suficients diners per comprar-los. Es considera que només amb la producció mundial de cereals (986 grams per persona i dia), ja hi hauria la quantitat necessària per tal que tothom rebés les proteïnes suficients i unes 3.400 calories per dia, l'equivalent al consum calòric diari de la mitjana Europea. Per exemple, la meitat de la producció alimentària del Sud és consumida pels habitants dels països desenvolupats.
2. Hi ha fam perquè escasseja la terra de cultiu: FALS. Els grans propietaris, particulars o companyies, utilitzen la terra per fer negoci i no com a recurs alimentari. En molts llocs, una gran part de la terra (la millor) es dedica a cultius d'exportació i no a cultius bàsics que posin els aliments a l'abast de la gent. Per exemple, durant la sequera de 1971, els països del Sahel varen exportar uns 15 milions de quilos de verdures, principalment a Europa.

3. Hi ha fam perquè hi ha excés de població: FALS. De fet, la fam depèn més de qui és el propietari de la terra i de com la utilitza que de la densitat de població. Per exemple, Brasil cultiva més hectàrees per persona que els Estats Units i, no obstant això, la seva població infantil sofreix un elevat grau de desnutrició... I la densitat de població del Brasil (17 hab./km²) és inferior a la dels Estats Units (27 hab./km²), Europa (100 hab./km²) o Espanya (78 hab./km²).
4. Les catàstrofes naturals són les culpables de la fam: FALS. De fet, darrere de cada desastre teòricament natural, hi ha una sèrie d'equivocacions i injustícies humanes que fan més greus les conseqüències per als pobres, ja que aquests són molt més vulnerables a causa del fet que viuen al límit de la subsistència i, a més a més, no tenen mitjans per afrontar els desastres naturals. Per exemple, en els països del Sud, el nombre de persones mortes per culpa de catàstrofes naturals és més de deu vegades superior al nombre de les que moren de la mateixa manera en països desenvolupats. La falta de recursos per a prevenir desastres i pal·liar conseqüències hi juga un paper molt important.
5. Per solucionar el problema de la fam, la prioritat principal ha de ser produir més menjar: FALS. Per augmentar la productivitat s'utilitzen noves tecnologies (fertilitzants, pesticides, màquines), que sovint esgoten els sòls i que només poden comprar-les els que ja tenen terra, diners i influència política. Els que més necessitarien aquests recursos són massa pobres per adquirir-los. Per altra banda, no serveix de res produir molts aliments si els pobres no tenen diners per pagar-los. Per exemple, entre 1950 i 1980 la producció agrícola mundial va créixer més que la població: 2,6% i 2% anuals, respectivament. Tot i això, el problema de la fam continua agreujant-se.

Refranys

Buscar i comentar, a classe, quin significat tenen les dites següents:

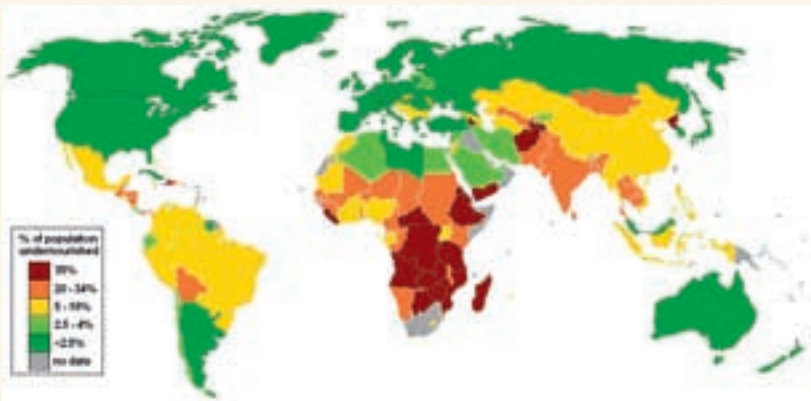
- A qui té fam, les pedres li semblen pans.
- En temps de fam, no hi ha pa dur.
- Qui té fam, somia truites.
- És més roí que la fam.

Subnutrició

La fam és una plaga que es podria resoldre, però el cas és que entre els afamats i els tips hi ha una colla de graus que no permeten el desenvolupament ple i harmònic de les persones. Es tracta d'aquells que mengen, però no el que els cal. Parlem de la subalimentació, la desnutrició o la subnutrició, que si bé és una franja que no es troba al llindar de la fam, n'és molt a prop i algunes de les seves conseqüències són força semblants. El següent mapa n'aporta més detalls.

Proporció de persones subnodrides 2009

http://www.feedingminds.org/info/world_h_es.htm

Fer una gràfica

Per a conèixer la proporció de població mundial que pateix malnutrició, es poden convertir aquestes dades en una gràfica més vistosa usant colors i essent creatiu/va en la presentació. Com que les dades són del 1992 estaria bé buscar-ne de més actuals i fer la comparació entre el 1970, el 1990 i l'any més actualitzat.

Si penses que les dades estan desfasades, busca'n una actualització a Internet.

Percentatge de població que pateix malnutrició al món (1992)		
	1970	1990
Amèrica Central i el Carib	23	13
Amèrica del Sud	17	12
Pròxim Orient i nord d'Àfrica	23	5
Àfrica subsahariana	35	37
Sud d'Àsia	34	24
Sud-est asiàtic	35	17
Xina	46	16

Font: Nacions Unides. *Second Report on the World Nutrition Situation*, 1992.

Quan la música es fa ressò de la realitat

L'activitat consisteix a recollir cançons que tractin el tema de la fam o de les desigualtats entre nord i sud; després s'escolten les cançons i, finalment, es fa una anàlisi de les lletres. Etiòpia, del grup Sangtraït, és un exemple d'aquest tipus de cançó.

"Etiòpia"

*S'obre la boca
d'un cel negre com la por
i un vent que em porta
la fragància de la mort.*

*És una pena
Déu s'amaga enmig dels
llamps
tronant paraules
que ningú no escoltarà.*

Tornada:
*Si vols baixar
a visitar l'infern
no cridis el meu nom.
Porta'm amb tu pel temps
no em deixis sol.*

*Els ulls em ploren
les paraules em fan mal.
Moren els àngels
neixen flors plenes de sang.*

*Mirades buides
boques seques per la fam
pluja de penes
que mai no els mullarà.*

Tornada:
*La vida es queixa
ja no sap cap on mirar.
Núvols de mosques
fan l'amor sobre ossos blancs.*

Literatura: *Oliver Twist*

La sala on menjaven els nois era un gran saló de pedra, amb una gran caldera en un extrem, d'on el director, vestit amb un davantal adequat i ajudat per una o dues dones, repartia les farinetes a les hores de menjar. D'aquesta festiva menja n'era donada una escudella a cada noi, i no més, excepte en ocasions de molta gaubança pública en què els donaven també dues unces

i quart de pa. Els bols no s'havien de rentar mai. Els nois els polien amb les seves culleres fins que tornaven a ésser llunts, i quan havien acabat aquesta operació (que mai prenia gaire temps, puix que les culleres eren gairebé tan grans com els bols), romanien mirant-se la caldera amb uns ulls tan cobejosos com si es veiessin amb cor de devorar els mateixos totxos de què era feta; xuclant-se, mentrestant, els dits molt assíduament per tal d'arreplegar qual-sevol esquix de farinetes que hi pogués haver caigut. Els nois generalment tenien una gana excel·lent. Oliver Twist i els seus companys sofriren les tortures de la fam lenta durant tres mesos. A l'últim la gana els féu tan voraçs i violents que un noi, que era massa alt per la seva edat i no estava acostumat a aquella mena de coses (perquè el seu pare havia tingut una petita casa de menjar), anuncià secretament als seus companys que si no li donaven una altra escudella de farinetes per dia, tenia molta por que una nit es menjaria el noi que dormia al seu costat, que s'esqueia d'ésser un estantís minyonet de tendra edat. Ell tenia una mirada salvatge i afamada, i els altres se'l cregueren de totes totes. Tingueren un consell, feren a sorts qui aniria després de sopar a demanar-ne més al director; i li tocà a Oliver Twist.

El vespre arribà, els nois prengueren llurs llocs. El director amb el seu uniforme de cuiner s'estacionà a la caldera, les pobres que l'ajudaven s'arregleraren darrere d'ell, es serviren les farinetes, i es digué una llarga acció de gràcies abans del breu sopar. Les farinetes desaparegueren, els nois començaren a xiuxiuejar i feien l'ullet a Oliver, mentre els veïns més propers el tocaven amb el colze. Petit com era, la fam el tenia desesperat i la misèria el feia temerari. S'aixecà de la taula i acostant-se al director amb l'escudella i la cullera a la mà, digué, una mica espantat de la seva gosadia:

– Si us plau, senyor, en voldria una mica més.

El director era un home gras i sanitó; però es girà tot groc. Mirà estupefacte el petit rebel durant uns segons; i després s'agafà a la caldera per no caure. Les ajudantes estaven paralizades de sorpresa; els nois, de por.

– Què! –digué el mestre a l'últim amb una veu desmaiada.

– Si us plau, senyor –replicà Oliver–, en voldria una mica més.

El mestre li donà un cop de llossa al cap, l'agafà amb els seus braços i es posà a bramar cridant l'agutzil.

La Junta estava reunida en conclave solemne quan Bumble entrà corrent a la sala amb una gran excitació, i adreçant-se al senyor de la cadira alta, digué:

– Senyor Limbkins, dispenseu, senyor! Oliver Twist n'ha demanat més.–

Hi hagué un ensurt general. L'horror era pintat a totes les cares.

– Més! –digué el senyor Limbkins–. Assereneu-vos, Bumble, i responeu-me clarament. He d'entendre que n'ha demanat més després d'haver menjat el sopar assignat pel dietari?

– Sí, senyor –respongué Bumble.

– Aquest noi acabarà penjat –digué el senyor de l'armilla blanca–. Ja veig que aquest noi acabarà penjat.

Charles Dickens, *Oliver Twist*, pàg. 16 i 17

Qüestions

- Com valorar les diferents actituds del relat?
- Què ens diu aquesta lectura sobre la fam?
- Si hi ha ocasió es pot veure la pel·lícula *Oliver Twist* de Polanski.

Metges sense fronteres

El dret a la salut significa dret a visites i cures mèdiques, a medicines, a desenvolupar hàbits de vida saludables, lliures de drogues i a viure en un lloc no contaminat i afable.

Els infants i adolescents d'Europa tenen molts i diversos problemes de salut, i la situació no és la mateixa per a tota la zona, ja que cada país té circumstàncies especials, ja està dit al paràgraf anterior. L'OMS n'esmenta específicament tres aspectes a causa de l'augment de malalties a Europa: el VIH i la SIDA, l'augment de pes i l'obesitat entre els infants i adolescents, i el desenvolupament psicosocial i la salut mental.

Posar-se en contacte amb l'ONG Metges Sense Fronteres, o amb alguna altra organització que es dediqui a ajudar sanitàriament els països més pobres i fer un breu resum del que fan i de com ho fan.

Rètol

**EN EL TEMPS QUE TU TARDES A LLEGIR
AQUEST TEXT SIS INFANTS MOREN AL MÓN
PER MALALTIES CURABLES...**

Comenta aquest rètol.

A Botswana, el país del món amb el segon índex més elevat d'infeccions per la SIDA, el 15% de les nenes i nens s'han quedat orfes.

Keabetswe

En Keabetswe, d'11 anys, creua els sorollosos carrers de Kanye, Botswana, fingint una falsa seguretat en si mateix i fent-se el dur. Orfe des que ell recorda, en Keabetswe no sap per què va morir la seva mare.

Després de la mort de la mare, ell i el seu germà de 16 anys van anar a viure amb la seva àvia, que els va acceptar amb poc entusiasme. "Segons la meva àvia, el meu germà i jo l'irritem, i llavors ens pega", diu en Keabetswe. "Ens amenaça, sovint ens diu que ella no és responsable de la mort de la nostra mare".

Per fugir del maltractament de la seva àvia, en Keabetswe viu la major part del temps al carrer i només va a l'escola esporàdicament. Però en Keabetswe sap que els carrers no són un lloc segur per a un nen.

En Keabetswe assisteix a un centre assistencial per a orfes que es diu "Bona Lesedi" que significa "Tenir esperança" en l'idioma local. Allà, pot deixar de fingir que li agrada viure al carrer.

"Des de l'aparició de la SIDA, no s'han cobert les necessitats bàsiques de molts nens com en Keabetswe", diu en Nono, un treballador del centre assistencial. "Tenen necessitats d'afecte, educació, menjar i, de vegades, de recer. Nosaltres els donem roba, els ajudem amb les tasques escolars i només van a casa per dormir".

Només a Kanye hi ha uns 2.000 orfes i únicament 200 van al centre. L'augment del nombre de nenes i nens orfes a Botswana és resultat directe de l'epidèmia de la SIDA, que a l'Àfrica subsahariana ha colpejat amb més força que a cap altre lloc. Més de 12 milions de nenes i nens de la regió s'han quedat sense pares i sense infància a conseqüència de l'epidèmia.

Avui dia, per a nens com en Keabetswe, els centres d'atenció com Bona Lesedi són l'única esperança d'un futur millor.

Pots veure el vídeo a:

http://www.unicef.org/voy/spanish/explore/sowc06/explore_2473.html

? Qüestions

- Busca en un mapa on és Botswana i, més concretament, Kanye i alguns trets importants de la història recent del país.
- Informa't sobre com afecta la SIDA a aquest país africà.
- Què t'ha cridat l'atenció d'aquesta història?
- Creus que pots fer alguna cosa perquè millori la situació de nois o noies com en Keabetswe?

4.3. NENS DEL CARRER

Nens del carrer és una forma genèrica de denominar els menors d'edat que, sense residència estable i, en la majoria dels casos, sense un nucli familiar, fan del carrer la seva llar, per la qual cosa s'acaben convertint en marginats socials. Poden ser nens i nenes o joves. A hores d'ara es poden comptabilitzar més de 18 milions d'infants del carrer a l'Índia, 40 milions a l'Amèrica Llatina i prop de 100 milions arreu del món. Són infants i joves que neixen i moren al carrer a causa de la pobresa, l'abandonament o la desestructuració familiar.

Segons la UNICEF hi ha dos grups de nens del carrer. Una bona part dels infants que viuen al carrer conserven algun vincle familiar i sobreviuen robant, demanant caritat, venent diaris o enllustrant sabates per ajudar, així, a completar els ingressos de les seves famílies. Són els infants **AL** carrer.

L'altre grup és el dels infants i joves que viuen les 24 hores del dia al carrer són infants **DEL** carrer. La majoria d'aquests infants són veritables orfes. Molts d'ells han estat abandonats, perquè els seus pares no els han pogut alimentar o perquè, en les zones de guerra, les famílies han estat separades o perquè la sida els ha deixat orfes. Es coneixen com a infants DEL carrer. En aquest cas, es tracta de menors que viuen en grup amb altres infants, al voltant de la figura d'un líder, i recorren a la prostitució i als petits furtcs per sobreviure.

Molts d'aquests infants són addictes a les drogues, des de l'heroïna fins als inhalants: productes mortífers que els suprimeixen les sensacions de gana, fred i solitud. Però també fan que els seus cervells es facin malbé, causen danys irreversibles i fins i tot els provoquen la mort prematurament.

Aquest fenomen és exclusivament urbà, és a dir, es presenta principalment a les grans ciutats.

Les imatges parlen

Comenta aquestes fotografies.

Causes

Les causes que porten a un infant al carrer poden ser diverses:

- Desestructuració familiar
- Abandonament
- Maltractament de la família
- Indigència dels progenitors
- Gana
- Guerra
- Pobresa
- Sida
- Immigració il·legal
- Incultura
- Desastres naturals: terratrèmols, tsunamis, etc.
- Ruptura o desaparició del nucli familiar
- Explotació laboral

D'aquestes causes triar-ne una i pensar com es podria resoldre a nivell mundial.

Del problema dels infants del carrer es desprenen altres situacions com les següents:

- **Prostitució infantil:** els menors són víctimes de la prostitució infantil, especialment les nenes.
- **Tràfic infantil:** víctimes de les xarxes de tràfic infantil.
- **Drogoaddicció:** es fan consumidors fixos de drogues.
- **Abús infantil:** víctimes de l'abús infantil.
- **Explotació infantil:** víctimes de l'explotació infantil.
- **Violència urbana:** formar part de colles de delinqüents juvenils que terroritzen les ciutats.

En grups de tres comenteu un d'aquests aspectes i procureu aportar alguna via de solució.

Estadístiques

Buscar l'estadística més actualitzada sobre el nombre i els llocs on hi ha infants i joves al carrer i representar el resum dels resultats en un quadre estadístic.

ACCIÓ: La importància i el poder de les campanyes

Organitzar una campanya de recollida d'aliments pot ser una acció de doble efecte: a més d'aportar un ajut concret per alguna zona o país, és una forma de contribuir a la sensibilització de la resta d'alumnat del centre, sobretot si ho feu mitjançant una dramatització.

A partir de la lectura del text següent, es tracta que l'alumnat prengui consciència de la importància i el poder de les campanyes a l'hora de canviar actituds insolidàries. Un cop llegit el text, es pot demanar

a l'alumnat que faci una llista de possibles campanyes per ajudar els països o parts del món que pateixen fam.

Entre tots podem canviar les coses. Li posaré l'exemple d'Etiòpia, on la sequera ha arruïnat totes les collites. És un país amb 65 milions d'habitants i 11 d'ells depenen de l'ajuda internacional.

Etiòpia és un dels principals països productors de cafè, el preu del qual ha baixat en els últims 5 anys un 75%. Nestlé, una de les quatre multinacionals que compren quasi tot el cafè del món, ha posat un plet contra l'Estat d'Etiòpia per la nacionalització el 1975 d'una empresa que Nestlé va comprar. Com és possible que Nestlé, que té uns beneficis immensos, reclami 6 milions de dòlars a un país on la gent s'està morint de fam?

Quaranta mil persones han demanat a Nestlé, per mitjà del correu electrònic, que perdoni aquest deute i ha donat bons resultats. La gent ha de saber que les empreses són sensibles als seus consumidors, que podem exigir que paguin preus justos per als productors de cafè. Per tant, no subestimem el poder de les campanyes.

(Text extret de l'entrevista a Ignasi Carreras, director general de Intermón Oxfam, *La Vanguardia*, 12 de gener de 2003)

Dies de celebració

- 11 de febrer: Jornada Mundial del Malalt
- 7 d'abril: Dia Mundial de la Salut
- 10 d'octubre: Dia Mundial de la Salut Mental
- 16 d'octubre: Dia Mundial de l'Alimentació
- 17 d'octubre: Dia Internacional per l'Eradicació de la Pobresa

AUTOAVALUACIÓ

Cinc o deu minuts abans d'acabar la classe i asseguts en cercle, repassem el procés que hem fet, sigui en acabar una activitat o sigui en acabar un bloc.

1. Què he après després de realitzar aquestes activitats?
2. Què m'ha sorprès?
3. Què he après dels altres?
4. Què he après de mi mateix/a?
5. En quin sentit m'afecten a mi aquests drets?
6. Com m'he sentit?
7. Quin aspecte dels treballats m'ha interessat més?
8. Treballar la *Convenció* d'aquesta manera m'ha fet canviar alguna opinió?
9. Treballar la *Convenció* d'aquesta manera em farà canviar alguna actitud?

Aquesta autoavaluació pot ser llarga o breu, tot dependrà del valor que se li doni i de si es vol que tothom intervingui a cada pregunta o feu que cadascú contesti la que vulgui. Es poden triar alguns ítems o tractar-los tots, en forma extensa o a la pissarra, fent-ne un resum com a cloenda.

**5. NO ENS HAN
D'EXPLOTAR
(desenvolupament
personal)**

5. NO ENS HAN D'EXPLOTAR (desenvolupament personal) Maltractament Abusos Treball infantil

ARTICLE 5

L'estat té l'obligació de respectar els drets i de fer complir els deures d'aquells que legalment són responsables de l'infant, per tal que l'infant pugui exercir els drets reconeguts en aquesta Convenció.

ARTICLE 6

L'infant té el dret intrínsec a la vida i l'obligació de l'estat és assegurar la seva supervivència i desenvolupament.

ARTICLE 10

L'infant i els seus pares tenen dret a sortir de qualsevol país o a entrar-hi perquè la família es pugui reunir o perquè es mantinguin les relacions entre l'infant i els seus pares.

ARTICLE 19

L'estat té l'obligació de protegir l'infant contra tota mena de maltractaments, abusos i explotacions, de tipus físic, mental o sexual.

ARTICLE 21

Els estats que reconeixen o permeten l'adopció han d'assegurar que la consideració principal sigui l'interès primordial de l'infant.

ARTICLE 32

L'infant té dret a estar protegit contra els treballs perillosos per a la seva salut o que l'impedeixin anar a l'escola. No pot treballar fins a complir una edat mínima i, si ho fa, s'han de complir unes condicions apropiades en els horaris i les condicions de feina.

ARTICLE 33

L'infant té dret a ser protegit contra el consum il·lícit d'estupefaents i substàncies psicotròpiques, i contra la seva utilització en la producció i distribució d'aquestes substàncies.

ARTICLE 34

Les autoritats han de protegir l'infant de l'explotació i dels abusos sexuals, inclosos la prostitució i la participació en espectacles o materials pornogràfics.

ARTICLE 35

Els estats membres han de prendre totes les mesures nacionals, bilaterals i multilaterals convenients per impedir el segrest, la venda o el tràfic d'infants per qualsevol motiu i de qualsevol manera.

ARTICLE 36

Els estats membres han de protegir l'infant contra tota altra mena d'explotació que pugui perjudicar qualsevol aspecte del seu benestar.

ARTICLE 37

L'infant no pot ser sotmès a tortures ni a altres tractes o penes cruels. Si ha comès un delictes no se li pot imposar la pena de mort ni la de cadena perpètua. Si és jutjat i considerat culpable només ha de ser internat en un establiment com a últim recurs i només el temps per complir el càstig. No ha d'estar mai a les mateixes presons que les persones adultes i té dret a mantenir contacte amb la seva família.

DESENVOLUPAMENT PERSONAL

Fotografia de Mar Pla

Per *desenvolupament personal* o *creixement personal* s'entén poder manifestar les potencialitats humanes (psicològiques i espirituals) que la persona té. Amb el treball de creixement personal la persona aprèn, a través de la consciència de si mateix, a aprofitar les seves possibilitats de pensar, sentir i actuar per:

- Usar el pensament lliure o autònom.
- Dominar una llibertat responsable, sent capdavantera de si mateixa.
- Tenir salut emocional.

El creixement personal tracta de desenvolupar la capacitat pel goig, la vitalitat i la creativitat, per tal d'aconseguir plenitud i equilibri. Per aconseguir-ho calen, evidentment, certes condicions. És aproximadament com plantar una sement, si no tenim una bona terra, si no disposem d'un sòl apropiat, aquestes sements no fructificaran.

Fotografia de Mar Pla

Desenvolupar-se

Pensar en veu alta en les qüestions següents. És bo intentar argumentar tot posant exemples.

- El cos d'una persona pot desenvolupar-se?
Posa'n un exemple.
- La ment d'una persona pot desenvolupar-se?
Per què?
- La personalitat d'una persona pot créixer i desenvolupar-se?
Justifica-ho.
- L'espiritualitat d'una persona pot desenvolupar-se?
Posa'n un exemple.
- Una persona pot tenir un desenvolupament en la seva comunitat? Per què?

Qüestions sobre el creixement

Per parelles dialogar sobre les següents qüestions i després posar-ho en comú a tot el grup:

- Créixer significa fer més coses?
- Créixer significa fer-les millor?
- Com saps si creixes i et desenvolupes, perquè t'ho diuen o perquè ho notes?
- Pots dir dos aspectes físics, dos de mentals i dos de morals, en els quals hagis notat que has crescut?
- Pots notar en algun amic/ga teu/va que s'ha desenvolupat? En què ho notes?
- Hi ha coses que pots fer ara i que abans no podies fer?
- Hi ha algun aspecte que creus que podràs aconseguir l'any que ve però de què ara encara no ets capaç?
- Creus que creixes en la direcció que vols, en el sentit de ser la persona adulta que vols ser?

5.1. MALTRACTAMENT

S'entén per **maltractament** qualsevol agressió que tingui o pugui tenir com a resultat un dany o patiment físic, sexual o psicològic, incloent-hi les amenaces d'aquests actes, la coacció o la privació de llibertat, tant si es produeixen en la vida pública com en la privada, quan aquests actes són exercits per membres de la família o una persona d'anàloga relació d'afectivitat.

És un acte únic o repetit, que causa danys físics o psíquics a una altra persona i que es produeix en ocasions en què hi ha una situació d'expectativa de confiança.

Un infant o jove és maltractat quan la seva salut física, la seva seguretat o el seu benestar psicològic es troben en perill per les accions infligides pels seus pares o per les persones que en tenen encomanada la cura. Es pot produir maltractament tant per acció com per omissió i per negligència.

Hi ha maltractament de distints ordres:

1. **El maltractament físic.** Provoca danys al cos de la persona (empentes, cops, pallisses, asfíxies, cremades, pessigades, retencions, estirades de cabells, puntades de peu, punxades...). També ho és el dany causat per càstigs inapropiats o desmesurats, el resultat dels quals poden ser fractures, ferides, contusions, hematomes i, fins i tot, la mort, propinats de manera intencionada per part d'un adult. El maltractament físic es caracteritza per l'ús de la violència física, repetitiva i amb la finalitat de causar dolor o submissió.
2. **El maltractament psicològic.** Consisteix en actes o conductes de desvaloració, humiliació, atemoriment, por, etc. (crits, vexacions, amenaces, coaccions, humiliacions, ridiculitzacions, insults, desqualificacions, aïllament, amenaça d'abandonament...). El maltractament psíquic i emocional, de vegades, és difícil d'identificar, perquè és una forma força tolerada socialment. Els que ho pateixen són infants o joves menyspreats pels adults, que, en lloc d'actuar així, haurien de fomentar la seva autoestima i creixement personal. Les víctimes adopten comportaments extrems o bé criden l'atenció o es mostren molt passius. Sol ser la causa d'intents de suïcidi.
3. **El maltractament sexual** es produeix quan s'imposen contactes sexuals entre un adult i un infant contra la seva voluntat, per persuasió o amenaça i que proporcionen satisfacció sexual a l'adult. Els signes d'abús sexual depenen de molts factors, com el moment de la vida de l'infant en què s'esdevenen, si hi ha o no força i violència, i de la personalitat de l'infant i de l'abusador.
4. **El maltractament per abandonament o negligència** es dona quan es produeixen distraccions importants en la tasca essencial de cobrir les necessitats bàsiques de l'infant, ja sigui en educació, salut i seguretat o benestar. Estem davant d'un abandonament físic quan es desatén la salut de l'infant, se l'expulsa de casa o se'l deixa a cura de menors. Els signes de l'abandonament o negligència són l'absentisme escolar, problemes visuals o dentals que no reben l'atenció que necessiten, aspecte descuidat, manca d'higiene, etc.

Formes de maltractaments

Argumentar en quins dels casos següents creus que hi ha maltractament i en quins no.

- Abús físic
- Abús verbal
- Obligació d'ajudar a casa
- Violència sexual
- Aïllament
- Coacció
- Castigar sense sortir
- Ser renyat
- Control econòmic
- Amenaces

Identificar maltractaments

A quin tipus de maltractament es refereixen aquests casos?

1. Deixar els nens sols per poder sortir a la nit.
2. Incitar els joves a beure alcohol.
3. Deixar un menor sol amb un altre menor.
4. Posar en ridícul un infant o un jove davant de tota la família.
5. Amençar amb un correccional.
6. Fer-lo estar de puntetes més d'una hora.
7. Obligar a tallar la gespa.
8. Prometre diners a canvi de sexe.
9. No comprar el medicament que ha receptat el metge.

5.2. ABUSOS

Tot i la tendresa que, en principi, generen els infants hi ha molta hipocresia i el cert és que molts infants i joves són injustament tractats i s'abusa de la seva condició de feblesa.

Altres tipus d'abús són: el treball infantil, del qual parlarem a l'apartat següent, i el de reclutar infants per a la guerra, que serà tractat a l'apartat 7.2. Un dels abusos més generalitzats, i un dels pitjors, és el de la prostitució infantil i juvenil.

La prostitució infantil és l'ús de menors per a activitats sexuals amb remuneració econòmica o alguna compensació (menjar, roba, habitatge, droga...). La pobresa és un factor crític en l'expansió de la indústria del sexe, que passa per la prostitució, el tràfic de nens i nenes i l'explotació pornogràfica a nombrosos països asiàtics o de l'Europa de l'Est. El nombre d'infants i joves involucrats en aquesta activitat continua creixent perillosament. D'una banda, els pares ho permeten, perquè és una font d'ingressos i, de l'altra, els usuaris, que tenen mitjans econòmics, no tenen escrúpols a l'hora de gaudir d'aquests privilegis que, de fet, són il·legals.

Xifres alarmants

Dades de menors afectats per l'explotació sexual:

Espanya:	uns 5.000 menors afectats
França:	aproximadament 8.000 nenes afectades
Bangladesh:	10.000
R. Dominicana:	25.500
Sri Lanka:	30.000
Nepal:	30.000
Pakistan:	40.000
Taiwan:	60.000
Tailàndia:	200.000
Xina:	més de 200.000
EUA:	300.000
Índia:	fins a 400.000
Filipines:	més de 650.000

La UNICEF afirma que més de 10 milions de nens, nenes i joves pateixen explotació sexual forçada a tot el món. Hem parlat d'algunes causes que hi porten però, i les conseqüències?

En petits grups, fem un llistat de quines poden ser les conseqüències físiques, psicològiques, sociològiques i ètiques que poden afectar les víctimes.

5.3. EL TREBALL INFANTIL

No totes les tasques realitzades pels infants i joves han de classificar-se com a treball infantil. La participació d'infants i adolescents en treballs que no atempten contra la seva salut i el seu desenvolupament personal, ni interfereixen en la seva escolarització, es considera fins i tot positiva: ajudar a casa, col·laborar en un negoci familiar o feines esporàdiques, fetes fora d'horari escolar o durant les vacances per a guanyar alguns diners, en poden ser-ne exemples. Aquestes activitats poden ser profitoses tant per als joves, que adquireixen experiència, com per la família, que té un ingrés suplementari.

El terme "treball infantil", doncs, sol usar-se per aquella mena de treballs que priven els infants de la seva infantesa, del seu potencial i de la seva dignitat i que és perjudicial per al seu desenvolupament físic i psicològic.

La UNICEF ha llistat un conjunt de criteris bàsics per determinar si el treball infantil és explotador. Defineix que el treball infantil és inadequat si:

- és amb dedicació exclusiva a una edat massa primerenca;
- es passen massa hores treballant;
- el treball provoca estrès físic, social o psicològic indegut;
- es treballa i es viu al carrer en condicions dolentes;
- el salari és inferior al que val la feina feta;
- el nen/la nena ha d'assumir massa responsabilitat;
- el treball impedeix l'accés a l'escolarització;
- el treball mina la dignitat i autoestima del nen/de la nena (com l'esclavisme i l'explotació sexual);
- impedeix aconseguir un ple desenvolupament social i psicològic.

En les formes més extremes de treball infantil, els infants són sotmesos a situacions d'esclavitud, separats de la seva família, exposats a greus perills i malalties i/o abandonats a la seva sort als carrers de grans ciutats.

El treball infantil és descrit comunament com un mal social major. Encara que sigui cert, sobretot quan el treball es converteix en explotació, aquesta afirmació tendeix a ignorar l'existència de dos grans mals més, la misèria i la fam, que afectarien molts infants si aquests fossin exclosos de tota mena de treball remunerat. És una qüestió complicada, en què hi intervenen molts factors i que no té una resposta fàcil.

Exemples de treball infantil

Triar algun d'aquests exemples i buscar informació sobre les condicions del treball infantil i juvenil.

- A l'Equador, una investigació de Human Rights Watch, durant l'any 2001, va descobrir la contractació regular d'infants en la indústria bananera, on estaven exposats a pesticides i feien treballs perillosos.
- Al món hi ha milions d'infants, menors de 14 anys, que treballen. La majoria es troben a l'Àsia. En concret, a l'Índia hi ha uns 55 milions de nens treballant en la producció de catifes.
- Bona part del material esportiu del món es produeix amb treball infantil.
- Al Pakistan, el major exportador de pilotes de futbol (proveeix més del 60% del mercat nord-americà), hi ha més de 7.000 nens, de menys de 14 anys, que cusen pilotes, cobrant 0,6 dòlars per pilota; fins i tot els nois més grans no poden cosir més de 3 o 4 pilotes en un dia.

Poema

“L’Elionor”

L’Elionor tenia
catorze anys i tres hores
quan va posar-se a treballar.
Aquestes coses queden
enregistrades a la sang per sempre.
Duia trenes encara
i deia: “sí, senyor” i “bones tardes”.
La gent se l’estimava,
l’Elionor, tan tendra,
i ella cantava mentre
feia córrer l’escombria.
Els anys, però, a dins la fàbrica
es dilueixen en l’opaca
grisor de les finestres,
i al cap de poc l’Elionor no hauria
pas sabut dir d’on li venien
les ganes de plorar
ni aquella irreprimible
sensació de solitud.

Les dones deien que el que li passava
era que es feia gran i que aquells mals
es curaven casant-se i tenint criatures.
L’Elionor, d’acord amb la molt sàvia
predicció de les dones,
va créixer, es va casar i va tenir fills.
El gran, que era una noia,
feia tot just tres hores
que havia complert els catorze anys
quan va posar-se a treballar.
Encara duia trenes
i deia: “sí, senyor”, i “bones tardes”.

Miquel Martí Pol, *La fàbrica* (1972)

- ❓ Com continuaries aquest poema, seguint la lògica de l’autor?
- ❓ Podries buscar-hi un altre final?

Treballs de nens

Buscar informació sobre algun dels treballs que esmentem tot seguit:
quants infants hi treballen, en quines condicions, conseqüències
físiques i malalties que comporta.

- Explotacions agrícoles (te i plàtans).
- Mines de carbó a Colòmbia.
- Material esportiu (pilotes de futbol al Pakistan).
- Producció de seda i saris a l'Índia.
- Indústria de rajols a Cambodja.
- Adobaments a Egipte.
- Juguines a Tailàndia i la Xina.
- Catifes al Pakistan, l'Índia i el Nepal.

Combatre el treball infantil

Buscar a Internet alguna organització nacional o internacional que lluiti contra el treball infantil. Fer una síntesi del que fa, on, com i agafar-ne el logotip i preparar una presentació de dues o tres diapositives màxim. Després, entre tots, fer una presentació amb Power Point de les diferents organitzacions tot resumint les tasques que fan.

Joc de rol

“A un poble d'un lloc deprimat d'Afganistan arriba una empresa que fabrica samarretes. Els habitants d'aquest lloc, analfabets gairebé en la seva totalitat, viuen en la més absoluta pobresa. Vivien de l'agricultura, però les seves terres s'han anat desertitzant per falta d'aigua.

La comissió de l'empresa, presidida per l'amo i director general, comença negociacions amb l'ajuntament (o estament similar) per començar les obres (poc més que una nau sense condicions d'aire condicionat, bona il·luminació i ventilació, etc.). Els polítics permeten que s'hi instal·li, tot argumentant que els seus interessos són acabar amb la fam i la pobresa del seu poble i reben, a canvi, una substanciosa suma de diners, encara que per a l'empresa és una minúcia.

L'empresa anuncia una oferta pública d'ocupació, admet persones de totes les edats –inclosos nens–, però no malalts –rendirien menys i podrien contagiar els altres–, ni dones amb la menstruació –perdrien el temps per anar al servei. Els salaris equivaldrien al menjar i poca cosa més per als adults, les dones menys que els homes, i només el menjar per als infants de menys de 15 anys.

En poques hores apareix una multitud, formada en la seva majoria per nens i dones, que fan cues per a entrar-hi a treballar: de 12 a 15 hores diàries, 7 dies a la setmana. Els que facin més de 50 samarretes per hora rebran un plus que els donarà per comprar 1 quilo de blat.

Al poble hi ha un noi de 17 anys que es rebel·la i intenta convèncer els seus conciutadans perquè no es deixin explotar. Convenç un grup i formen una espècie de sindicat, provocant conflictes (assemblees, piquets, etc.) per exigir que ningú no treballi per menys, d'almenys, un 1% del que l'empresa cobrarà després per la venda d'aquestes samarretes, a més d'altres reivindicacions. Els dóna suport una ONG que s'ha assabentat del problema i vol impedir, no tan sols que treballin en condicions gairebé d'esclavitud, sinó fins i tot que l'empresa s'ubiqui allí, perquè argumenten que el que cal promocionar és ajuda perquè realitzin la feina que sempre han fet (desenvolupar un sistema de regadiu, repartir les terres, ajudes econòmiques per comprar adobs i llavors, etc.), la qual cosa els permetrà conservar els seus trets culturals i d'identitat.”

Imagina que es fa una reunió amb tots els implicats. Els rols que heu d'assumir en aquest joc seran:

- els representants de l'empresa;
- els polítics del poble;
- els pares de família;
- representants de l'ONG estrangera;
- els adolescents que es rebel·len.

Una vegada acabada la presentació dels arguments, analitzar si han canviat en algun sentit els coneixements, les actituds, el nivell d'interès sobre el tema de l'explotació laboral dels infants.

L'Alí, de 16 anys, viu al campament Souf, un dels sis campaments d'emergència per als més d'1,8 milions de refugiats palestins que han arribat a Jordània, des de 1948

L'Alí treballa cada dia en un restaurant especialitzat en falàfel, on ha de fregir empanades de cigrons, preparar entrepans i fer la neteja. Durant l'any escolar, la seva jornada és de sis hores i durant les vacances d'estiu, de dotze hores. Mentre treballa, veu com els seus amics riuen i juguen a futbol pels carrers empolsats. Encara que li fascinaria poder-se divertir amb ells, sap que ha de contribuir al manteniment de la seva família, ja que el seu pare està aturat a causa de greus problemes oculars i d'esquena.

Pots veure el vídeo a:

<http://www.unicef.org/spanish/sowc06/profiles/child3.php>

? Qüestions

- Busca, en un mapa, on és Jordània i on se situa el campament de Souf. A més, investiga sobre alguns trets importants de la història recent de Palestina.
- Què és el falàfel?
- Què t'ha cridat l'atenció en aquesta història?
- Informa't sobre com viuen els refugiats palestins.
- Què li falta o què li sobra per a poder ser feliç?
- Què hauria de canviar perquè l'Alí tingués una vida més benestant?
- Creus que pots fer alguna cosa perquè millori la situació de nois o noies com l'Alí?

Acció: Denúncia i solidaritat

1. **Campanya de denúncia:** prepareu una campanya per denunciar l'explotació sexual infantil i juvenil. Aproveiteu qualsevol dels dies que es fa campanya contra aquests flagells.
2. **Fer-ho córrer:** quan sàpigues de font segura quines empreses exploten laboralment els infants i joves per vendre més barats els seus productes o aquelles que paguen sous injustos, envia missatges electrònics als amics i coneguts.
3. **Visualitzar la solidaritat:** es tracta de construir una o dues torres humanes, a la manera dels castellers, per simbolitzar el concepte de desenvolupament i creixement solidari.

Més informació

<http://www.edualter.org/material/explotacion/informa.htm>

Dies de celebració

- 1 de juny: Dia Internacional dels Infants Innocents Víctimes d'Agressió
- 12 de juny: Dia Mundial contra el Treball Infantil
- 20 de novembre: Dia Mundial de la Infantesa
- 4 d'abril: Dia contra la Prostitució Infantil i Juvenil

AUTOAVALUACIÓ

Cinc o deu minuts abans d'acabar la classe i asseguts en cercle, repassem el procés que s'ha fet, sigui en acabar una activitat o sigui en acabar un bloc.

1. Què he après després de realitzar aquestes activitats?
2. Què m'ha sorprès?
3. Què he après dels altres?
4. Què he après de mi mateix/a?
5. En quin sentit m'afecten a mi aquests drets?
6. Com m'he sentit?
7. Quin aspecte dels treballats m'ha interessat més?
8. Treballar la *Convenció* d'aquesta manera m'ha fet canviar alguna opinió?
9. Treballar la *Convenció* d'aquesta manera em farà canviar alguna actitud?

Aquesta autoavaluació pot ser llarga o breu, tot dependrà del valor que se li doni i de si es vol que tothom intervingui a cada pregunta o feu que cadascú contesti la que vulgui. Es poden triar alguns ítems o tractar-los tots, en forma extensa o a la pissarra, fent-ne un resum com a cloenda.

6. TENIM COSES A DIR (participació)

6. TENIM COSES A DIR (participació)

Ser informatats

Ser escoltats

Prendre decisions

ARTICLE 3

Tota mesura, de caràcter judicial o administratiu, que s'adopti respecte a un infant s'ha de recolzar en el seu propi interès.

ARTICLE 12

Els infants tenen dret a opinar i que aquesta opinió, d'acord amb la seva edat i maduresa, sigui tinguda en compte quan les persones adultes hagin de prendre una decisió que els afecti.

ARTICLE 13

Els infants tenen dret a expressar lliurement les seves opinions, a rebre i difondre informacions i idees de tota mena, sempre que no vagin en contra dels drets d'altres persones.

ARTICLE 14

L'estat té l'obligació de respectar el dret de l'infant a la llibertat de pensament, de consciència i de religió, i de respectar els drets i els deures dels seus pares per guiar-lo en l'exercici dels seus drets d'acord amb l'evolució de les seves facultats.

ARTICLE 15

L'infant té dret a la llibertat d'associació i a celebrar reunions pacífiques amb la condició que els drets dels altres siguin respectats.

ARTICLE 16

L'infant té dret a no ser objecte d'intromissions en la seva vida privada; té dret a la família, al domicili i a la correspondència, i no ha de ser objecte d'atacs il·legals pel que fa a la seva honra i la seva reputació.

ARTICLE 17

L'infant ha de poder accedir a informació procedent de diverses fonts nacionals i internacionals, especialment la que té per finalitat promoure el seu benestar social, espiritual i moral, i la seva salut física i mental; els estats han de posar els mitjans per tal que això sigui possible.

PARTICIPAR

Per *participació* s'entén el dret a rebre informació adequada, a reunir-se amb altres infants i adolescents i que les seves opinions siguin tingudes en compte.

Gràcies a la *Convenció* els infants i joves van passar de ser "objectes" de protecció a ser "subjectes" de dret, entre ells, el dret legítim a participar en totes aquelles decisions que els afecten. És un dret que s'ha de poder exercir en totes les estructures socials, des de la família al govern, des de l'àmbit local a l'internacional, en funció de l'edat i la maduresa de l'infant i l'adolescent.

La participació infantil i adolescent ha d'entendre's com la implicació activa, voluntària i informada de tots els nens, nenes i adolescents en la presa de decisions respecte a qualsevol assumpte que els afecti directament i indirectament.

La participació és una acció essencial per al desenvolupament personal. Permet exercitar aptituds fonamentals com la capacitat d'expressar-nos amb veu pròpia, de prendre decisions, de negociar diferències, de mostrar els nostres acords i desacords, de ser responsables o coresponsables.

La situació de participació més clara és la de diàleg: persones que intercanvien les seves idees i parers, i creen un clima de comunicació recíproca. Quan dialoguem, partim d'idees que creiem que són certes i volem tenir raó, però la raó o la veritat la tenim tots una mica i cal aprendre a distingir la part de debò de cadascú per trobar junts la veritat.

Dialogar no significa acceptar totes les opinions i punts de vista que provinquin d'un nen, nena o adolescent, sinó entaular un diàleg i una comunicació que permeti a infants i adults aprendre formes constructives d'influir en el món que els envolta.

Fotografia de Mar Pla

Cal, però, distingir la participació de la manipulació que utilitza les veus dels infants i els joves per defensar objectius definits pels adults en què els infants i els joves són decoratius.

Explorar la Convenció

Busca a la *Convenció* quin article recull algun d'aquests drets:

- Tots els infants tenen dret a expressar-se lliurement.
- Tots els infants tenen dret a ser respectats en els seus valors i opinions.
- Tots els infants tenen dret a expressar les seves opinions.
- Tots els infants tenen dret a practicar la seva religió.
- Tots els infants tenen dret a associar-se amb d'altres.
- Tots els infants tenen dret a la informació.
-

Imatges i drets

En aquest cas es planteja que els joves, mirant amb deteniment les imatges proposades, s'adonin que molts aspectes del seu dia a dia estan relacionats amb els drets. Per exemple, el dret a tenir un entorn saludable on poder fer les activitats d'oci o la importància que tots els infants tinguin accés a l'educació sense limitacions.

Ordenar aquestes imatges segons assenyalin més o menys participació. Posar un peu a la fotografia que es consideri la més adient.

Adequat o inadequat

Els joves han de plantejar-se si la frase que els donem aleatòriament dins un sobre és adequada o inadequada en relació amb el tema de la participació. Donarem la mateixa frase dues vegades, a grups diferents, per poder contrastar les argumentacions.

- És millor no fer-se notar i fer el que fa tothom.
- Crec que he d'intervenir per fer sentir la meua opinió.
- Si parles, corres el risc d'equivocar-te.
- La millor opinió és no tenir-ne.
- Cal defensar el que hom creu i veu clar.
- Si parlant no aconsegueixo el que vull, faré la meua.

Lleis i drets

A Espanya, la legislació permet que els joves, a partir de certes edats, puguin anar accedint a certes funcions:

Què es pot fer a partir dels 14 anys:

- Sol·licitar el DNI. És obligatori.
- Obtenir el permís de conducció de ciclomotors (des del 2010 és a partir dels 15 anys).
- Atorgar testament obert davant de notari.
- Ser testimoni en un judici.
- Denunciar davant la policia.

Què es pot fer a partir dels 16 anys:

- Treballar amb el permís dels pares o tutors.
- Obtenir l'emancipació mitjançant compareixença davant el jutge si els pares ho concedeixen i el menor ho consent.

Penseu que hi ha altres coses que caldria plantejar-se també abans dels 18 anys?

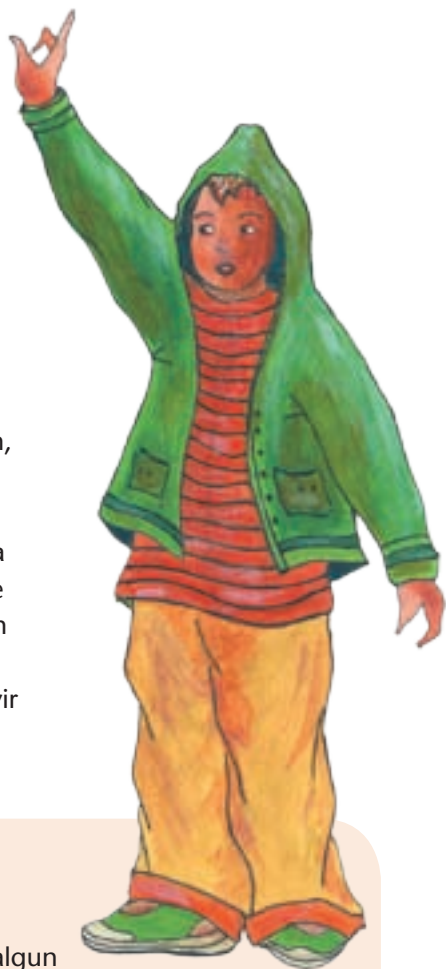
6.1. ESTAR INFORMATS

A les societats complexes, com la nostra, l'accés a la informació i la capacitat d'analitzar-la i utilitzar-la és cada vegada més important per a la joventut. La informació pot ajudar-los a aconseguir les seves aspiracions i pot promoure la seva participació com a membres actius de la societat. Aquesta informació s'ha de facilitar d'una manera que els amplii les opcions disponibles i els fomenti l'autonomia i la capacitat.

La gent jove té dret a accedir a una informació completa, objectiva, fiable i comprensible respecte a totes les preguntes i necessitats que tenen individualment i col·lectivament. Però cal valorar quin tipus de coneixement ens està proporcionant aquesta allau d'informació que rebem contínuament a través dels diferents mitjans de comunicació (televisió, ràdio, Internet, premsa...).

Tota aquesta informació ens aporta moltes dades, però les podem considerar coneixements? Potser no, possiblement rebem informació, dades, que no contenen coneixement, en el sentit que el que diuen no amplia el que sabem.

Part del problema actual es troba en què tenim molta informació però poc coneixement, perquè no sabem fer un bon ús de la informació rebuda, ni en molts casos s'entén, precisament per falta de coneixements previs. És important, doncs, tenir clar a què ens referim quan parlem de coneixement i quina és la seva relació amb la informació. Un altre exemple ben palès és l'educació, que té com a missió instruir, aportar coneixements, però també ensenyar a organitzar-los i fer-los servir de la manera més convenient.

Informació i coneixement

Comentar aquest quadre, tot posant algun exemple de cadascuna de les diferències:

La informació	El coneixement
és externa	és interioritzat
és informe	és estructurat
és ràpidament acumulable	només pot créixer lentament
es pot automatitzar	només és humà
és inerta	conduïx a l'acció

Dret a la informació

El dret a la informació juvenil comprèn tots els temes que interessin a la joventut i inclou un ampli ventall d'activitats. Explicar què significa cadascun d'aquests mots:

- assessorament
- consell
- orientació
- suport
- formació
- ...

Consum responsable

Ens hem preguntat com es fan algunes sabatilles esportives i com, comprant-les, podem estar fomentant el treball infantil. A la pàgina web: www.node50.org/edualter/sabata.htm trobarem dades i diverses activitats, que permeten reflexionar sobre les poques empreses que controlen el sector, sobre com els elevats preus que es paguen per aquest producte no van destinats a pagar els treballadors que les fabriquen, sinó la publicitat, etc. Per exemple, hi podem trobar el repartiment de costos del sector de sabatilles esportives en dòlars i tants per cent:

Material	\$ 4,7	4%
Mà d'obra	\$ 1,3	1%
Despeses i beneficis de l'empresa	\$ 62	49%
Benefici dels venedors	\$ 57	46%
TOTAL	\$ 125	100%

És a dir, només un 1% del que es paga per unes sabatilles es destina a pagar els treballadors. Es pot ampliar aquesta informació a la pàgina del judici a Nike a:

www.edualter.org/material/juguete/nike/index.htm (en castellà)

On hi ha informació pels joves?

En grups de tres, esbrineu quines institucions de la vostra localitat poden donar informació als joves sobre:

- Condicions laborals.
- Possibilitats d'estudi.
- Sexologia.
- Drogues o desintoxicació.
- Festes i celebracions.
- Cartellera d'espectacles adequats a l'edat.

6.2. SER ESCOLTATS

Escoltar i ser escoltat és un acte que té com a objectiu comprendre i ser comprès per l'altre. Es tracta d'una actitud lliure i selectiva. Podem sentir i no escoltar, sentir és només percebre el so, mentre que escoltar és posar-hi atenció, estar al cas.

Solem escoltar quan alguna informació ens interessa quan creiem que el que diu l'altre ens pot ser beneficiós.

Parlar i escoltar són les dues bases per poder obtenir un diàleg fructífer.

Decàleg del diàleg

1. En un diàleg o conversa pensa que, habitualment, totes les persones tenen les seves raons per justificar les seves conductes i opinions.
2. Cedir part de "la teva llibertat", no ser tossut, en definitiva, "afluixar", no és signe de debilitat, sinó d'intel·ligència.
3. Si al final d'un diàleg t'adones que no tens raó, no et desesperis, no és tan dolent com sembla: segur que has après una mica.
4. Es diu: "Mig món no entén l'altre mig". Quan no t'entenguis de cap manera amb l'altra persona pensa que correspon a la meitat que no entén...

5. La tolerància i, la seva cosina germana, la paciència, són les millors virtuts d'un bon conversador i un mitjà excel·lent per solucionar conflictes.
6. Que no estiguis d'acord amb algú no significa que no tinguis raó ni que la tinguis. Significa simplement que dues persones no estan d'acord.
7. Atacar l'altre, cridar-li, insultar-lo no és cap argument definitiu ni serveix per a res. A tot estirar, demostra la teva mala educació i, sobretot, la debilitat dels teus arguments.
8. Intenta no negar de forma radical les opinions dels altres. Comença les teves respostes d'aquesta manera: "El teu punt de vista està ben plantejat, però jo crec..." o bé "Potser tens raó, però opino que...".
9. No et deixis dur per la passió i aprèn a escoltar amb atenció el que diuen els altres. El teu silenci t'ajudarà a comprendre als altres.
10. Una mica d'humor en qualsevol conversa aplanarà dificultats i almenys alegrarà i tranquil·litza els ànims.

Quin sentit té el diàleg?

Quines d'aquestes frases donen sentit al diàleg com a forma de participació?

- a) Completar les teves pròpies idees a partir de les dels altres.
- b) Les pròpies opinions resulten ser més riques i fèrtils.
- c) Parlant amb els altres es perd molt el temps.
- d) Cada opinió té molts matisos i el diàleg ha d'ajudar a clarificar-nos, perquè permet aclarir les ambigüitats.
- e) A mi m'agrada dialogar especialment quan em deixen parlar a mi.
- f) Després de parlar una bona estona, em quedo amb les meves idees.
- g) Incorporo moltes idees dels altres.
- h) M'agrada dialogar, però no escoltar en Pepe perquè ja sé què dirà.

- i) Només m'agrada dialogar quan dubto d'alguna cosa.
- j) Quan més segur estàs d'alguna cosa és quan ho hauries de contrastar.
- k) Descobreixes els amics en el diàleg.
- l) En un diàleg pots acabar barallant-te.

Sobre el decàleg

S'organitza un diàleg sobre un tema d'actualitat política o un conflicte en el centre o un tema d'interès general. Es divideix la classe per la meitat, en dos grups. Un grup porta a terme el diàleg i l'altre fa de grup de control. Cada membre del grup de control observa un membre del grup que dialoga. El grup que en diem de control va anotant en un paper les intervencions del membre que observa, fixant-se especialment en les ocasions en les quals segueix o contradiu algun dels punts del decàleg del diàleg.

El decàleg per parelles

a) S'organitza la classe per parelles. Cada parella escull un punt del decàleg i escriu una petita conversa en la qual no es respecti el punt. A continuació llegeixen en veu alta el seu text i la resta de la classe ha d'endevinar de quin punt es tracta.

b) S'organitza la classe per parelles. Cada parella ha de resumir els punts del decàleg en una frase breu, de forma directa o metafòrica a l'estil d'una sentència o frase lapidària. Per exemple: punt 7: "Els crits són signe de debilitat".

Formes de diàleg

Demanarem a tres parelles que preparin una petita representació de dos en dos. Sense que ho sàpiguen els altres i menys encara el grup sencer es donen les següents instruccions:

- Parella 1: un interlocutor parla i l'altre no l'escolta.
- Parella 2: tots dos parlen de les seves coses sense escoltar-se.
- Parella 3: l'un s'explica i l'altre pregunta i s'interessa i al cap d'una estona canvien els papers.

Després d'haver vist la representació es comenten les actituds i s'intenta que se'n desprengui alguna norma o consideració sobre el sentit i el valor del diàleg.

6.3. PRENDRE DECISIONS

La presa de decisions no és una acció puntual, sovint és un procés, de vegades llarg i pesat. En aquest procés podem identificar principalment les següents etapes:

1. Identificar i analitzar el problema. Aquesta etapa consisteix a comprendre la situació, veure on hi ha el problema i adonar-se que cal fer alguna cosa per solucionar-lo.
2. Identificar els criteris de decisió i ponderar-los. Consisteix a identificar els aspectes rellevants al moment de prendre la decisió, és a dir, aquelles pautes de les quals depèn la decisió que es prengui.
3. Generar les alternatives de solució. Consisteix a dissenyar distintes possibles solucions al problema. Si bé no es pot valorar tot el conjunt, com més alternatives tinguem més satisfactori serà el resultat.
4. Avaluar les alternatives. Consisteix a estudiar les possibles solucions, mirar els avantatges i desavantatges. Significa considerar les conseqüències de l'acció. A qui i com poden afectar als diversos implicats i a un mateix.

5. Elecció de la millor alternativa. En aquest pas s'escull l'alternativa que, segons l'avaluació anterior, ha semblat la més adequada al problema.
6. Implementació de la decisió. Engegar la decisió presa per així poder avaluar si la decisió va ser o no encertada. La implementació probablement derivarà en la presa de noves decisions, de menor importància.
7. Avaluació dels resultats. Després de portar a terme la decisió, cal avaluar si era la millor opció. Si fou així, no hi ha res a dir, però si el resultat no és el que s'esperava, s'ha de revisar i iniciar el procés de nou per trobar una nova solució.

El nou procés, en cas que la solució hagi estat errònia, té l'avantatge de poder tenir en compte els errors comesos en el primer intent.

Els processos de decisió estan en continu canvi, és a dir, les decisions que es prenguin s'han d'anar modificant i readaptant a mesura que apareguin noves variables que afectin la situació o el problema.

Què cal tenir en compte?

1. La Teresa no sap si fer el batxillerat o buscar feina quan acabi l'ESO. Què ha de tenir en compte a l'hora de decidir-se?
2. En Tomeu vol festejar formalment amb la Margalida. Què ha de tenir en compte a l'hora de decidir-se?
3. La Paula explica una intimitat a la Samantha i aquesta es mor de ganes de dir-ho a la Nora. Què ha de tenir en compte a l'hora de decidir-se?
4. En Lluís descobreix que a l'equip de futbol del barri busquen un extrem esquerre i no sap si dir-ho a en Bernat, perquè podria prendre-li el lloc. Què ha de tenir en compte a l'hora de decidir-se?
5. L'Imma i en Pere surten junts però la Clàudia va al darrere d'en Pere molt descaradament. Han de fer o dir alguna cosa? Què han de tenir en compte a l'hora de decidir-se?

Valorar conseqüències

1. Un capatàs, davant d'una vaga, no sap si ha de fer costat a l'amo o estar amb els seus col·legues treballadors. A qui recolza?
2. Una jove parella vol tenir fills, però tots dos tenen una feina precària. Els tenen o no els tenen?

Buscar alternatives

1. El gos de casa en lloc d'una companyia ha esdevingut un problema a l'hora de saber qui se'n cuida, qui el treu, etc.
2. Només tenim un ordinador, a casa, i tots tres germans el volem fer servir a les mateixes hores.
3. Em debato entre sortir amb les amigues o acabar el treball d'anglès que tinc pendent.
4. Voldria fer un regal al meu amic pel seu aniversari però no tinc diners.

❓ Com ho podem solucionar?

Decisió important

Pensa en una decisió, d'una certa rellevància, que hagis pres en aquests darrers temps i repassa les etapes que hem proposat abans. Quines han funcionat, quines has deixat de banda, quines has tractat massa superficialment i pregunta't:

❓ En una altra ocasió m'aturaré més en.....

Cal actuar

Presentem una colla de fotografies en les quals t'has d'involucrar, i, com si fossis present o protagonista de l'escena, hi has de prendre alguna decisió. Com creus que hauria de ser el procés i què hauries de tenir en compte?

Anne Oeldorf-Hirsch

criteris i criteri

Dir, en les següents situacions, quins han de ser els criteris que han de presidir certes preses de decisió:

- El botiguer et dóna el canvi de 50 euros, però tu n'hi has donat 20, què fas?
- Un periodista té una notícia que pot causar alarma social.
- L'amo d'una petita empresa ha de llogar un treballador i es presenta un jove sense papers.
- Un cirurgià ha de fer una operació que comporta molt risc.
- Una mestressa de casa estalvia del menjar per poder-se comprar una joia.
- Un o una jove està en una festa, sap que ha de conduir però segueix bevent.
- Sabem que és millor separar les escombraries, ho fem?

- A l'estiu t'has de plantejar si fer vacances o buscar una feina per ajudar a casa.
- Sabem que hi ha infants que pateixen gana i privacions, què hi fem?

Usa algun d'aquests criteris o altres per valorar el que sigui més convenient:

- Legalitat
- Moralitat
- Honradesa
- Por
- Justícia
- Caritat
- Profit personal
- Creences religioses
- Lleialtat
- Sinceritat
- Pietat
- ...

Decisió personal

Plantejar una qüestió familiar, d'estudis, d'amics, de colla, etc. sobre la qual cal prendre alguna decisió i segueix el qüestionari:

- La meva decisió és...
- La portaré a terme el dia...
- Ho faig per...
- La meva decisió afectarà...
- He valorat altres alternatives com ara...
- La decisió que he pres, respecte a les altres alternatives té l'avantatge de...
- Aquesta decisió afecta el model de persona que jo vull ser en...

Acció: La veu dels joves

Posar un immens paper a l'entrada del centre amb el títol: "La veu dels joves" i convidar a tothom a escriure els seus desitjos, queixes, pors, etc. No s'accepten bretolades i paraules o frases ofensives o malsonants.

Dies de celebració

- 15 de març: Dia Mundial dels Drets dels Consumidors
- 3 de maig: Dia Mundial de la Llibertat de Premsa
- 12 d'agost: Dia Internacional de la Joventut

AUTOAVALUACIÓ

Cinc o deu minuts abans d'acabar la classe i asseguts en cercle, repassem el procés que s'ha fet, sigui en acabar una activitat o sigui en acabar un bloc.

1. Què he après després de realitzar aquestes activitats?
2. Què m'ha sorprès?
3. Què he après dels altres?
4. Què he après de mi mateix/a?
5. En quin sentit m'afecten a mi aquests drets?
6. Com m'he sentit?
7. Quin aspecte dels treballats m'ha interessat més?
8. Treballar la *Convenció* d'aquesta manera m'ha fet canviar alguna opinió?
9. Treballar la *Convenció* d'aquesta manera em farà canviar alguna actitud?

Aquesta autoavaluació pot ser llarga o breu, tot dependrà del valor que se li doni i de si es vol que tothom intervingui a cada pregunta o feu que cadascú contesti la que vulgui. Es poden triar alguns ítems o tractar-los tots, en forma extensa o a la pissarra, fent-ne un resum com a cloenda.

7. VOLEM VIURE EN PAU (pau)

7. VOLEM VIURE EN PAU (pau)

Violència i violències

Guerres: nens soldats

Un entorn sa

ARTICLE 3

Tota mesura, de caràcter judicial o administratiu, que s'adopti respecte a un infant, s'ha de recolzar en el seu propi interès.

ARTICLE 17

L'infant ha de poder accedir a informació procedent de diverses fonts nacionals i internacionals, especialment la que té per finalitat promoure el seu benestar social, espiritual i moral i la seva salut física i mental; els estats han de posar els mitjans per tal que això sigui possible.

ARTICLE 29

L'educació ha d'afavorir el desenvolupament de la personalitat i les aptituds de l'infant; li ha d'inculcar el respecte pels drets humans, el respecte pels seus pares, per la seva pròpia identitat cultural, pel seu idioma i valors, com també els valors culturals dels altres països; ha de preparar l'infant per assumir una vida responsable en societat i en el respecte al medi natural.

ARTICLE 36

Els estats membres han de protegir l'infant contra tota altra mena d'explotació que pugui perjudicar qualsevol aspecte del seu benestar.

VOLEM VIURE BÉ I EN PAU

Els infants i joves també tenen dret a la pau, que és el dret a viure en una societat sense violència, en harmonia, i a formar-se en esperit de solidaritat, tolerància i amiatat.

Tot i que les declaracions de drets van néixer com a reacció a les guerres del segle XX, cap declaració ni convenció no ha aconseguit posar fi als conflictes armats. Els conflictes d'avui no són mundials, però tendeixen a resoldre's també amb violència i força.

A les societats democràtiques, poc a poc, es va adquirint una certa cultura de pau que es mostra en actes de desobediència civil i d'objecció de consciència enfront de les obligacions militars i de la inversió econòmica en armament. No és el mateix viure que viure bé, com no és el mateix pensar que pensar bé, és a dir, argumentar correctament. Els homes i les dones no ens limitem a viure com un jonc o una granota; els éssers humans podem distingir entre viure com ho fa una planta i viure bé, com a éssers dotats de raó, és a dir, éssers capaços de donar raons dels seus actes.

Tenir benestar és un dret i, per això, cal que els pares o cuidadors puguin disposar dels recursos necessaris per desenvolupar-se i viure dignament.

Benestar és estar bé?

Explorar el terme "benestar". Buscar situacions en les quals aquesta expressió és usada en tot el seu sentit, per exemple: quan finalment, després de treballar tot el dia, arribo a casa i m'assec i converso amb la família sento un gran benestar.

Escriure aquestes frases a la pissarra i primer veurem si el terme ha estat ben usat i després procurem substituir-lo per "estar bé". Què ocorre?

Enquesta sobre el benestar

Realitzar aquesta enquesta i prepareu un debat a classe.

- Que cadascú preguntí a unes 10 persones, d'edats diverses, què entenen elles per viure bé i anoteu les seves respostes.
- Analitzar el sentit que donen les persones a l'expressió viure bé. Si cal, seleccioneu i classifiqueu les respostes semblants.
- Tabular les enquestes i anotar els resultats a la pissarra.
- Procurar fer una interpretació de les xifres.
- A partir dels resultats obtinguts, expresseu l'opinió personal en l'àmbit d'un debat ordenat.

Condicions del benestar

Quines són algunes de les condicions bàsiques per poder parlar del benestar d'un infant?

Es pot posar algun exemple, tret de la vida real –ja sigui com a testimoniatge directe, ja sigui perquè s'ha vist algun reportatge o s'ha llegit en algun diari o revista–, que contradigui aquestes condicions bàsiques?

Cinc coses per ser feliç

L'ensenyant forma grups i els dóna una llista de coses necessàries per ser feliços. Cada grup escull les 5 coses que considera més importants per ser feliç. Finalment, entre tots, analitzem el que cada grup ha escollit i en triem 5 entre tota la classe.

Llistat de suggeriments:

els jocs

la família

el foc

la televisió

la màgia

els somnis

els aliments

la roba

les lluminadures

la salut

els llibres

la solidaritat

la música

la justícia

els amics

les abraçades

l'humor

l'escola

les medicines

les festes

la fe

les lleis

l'habitatge

Internet

els diners

un/a xicot/a

les mascotes

l'ordre

la confiança

la llum elèctrica

7.1. VIOLÈNCIA I VIOLÈNCIES

Aprenem a pensar, sentir i actuar agressivament i, en determinats casos, violentament. Estem sotmesos a una pressió social i cultural que ens condiciona a llegir sobre violència, a veure violència, i a escoltar sobre violència gairebé constantment. Els programes de televisió, la publicitat, els diaris, els videojocs, i la indústria musical i cinematogràfica contribueixen àmpliament a aquesta situació. Podem assegurar que abans dels 15 anys un jove ha vist centenars d'assassinats i actes violents només de mirar la televisió.

La violència sovint és vista com un valor positiu. En moltes cultures no ser violent és vist com un signe de debilitat, especialment en els homes, que estan sotmesos a una gran pressió, per part dels seus coetanis, des d'una edat molt primerenca.

Hi ha un convenciment arrelat que suposa que els éssers humans són naturalment violents i, per això, hi ha guerres i enfrontaments. Hi ha gent que opina que no s'hi pot fer res perquè forma part de la condició humana, però molts científics (psicòlegs socials, antropòlegs, sociòlegs, etc...) proclamen que podem deixar de pensar, sentir i actuar violentament.

Declaració de Sevilla

L'any 1986, es van reunir a Sevilla un grup d'experts i van elaborar l'anomenada *Declaració de Sevilla sobre la Violència*, anunciant que:

1. És científicament incorrecte dir que hem heretat dels nostres antecessors animals una tendència a fer la guerra [...]. La guerra és exclusivament un fenomen humà i no té lloc en altres animals...
2. Existeixen cultures que no han pres part en guerres durant segles i altres que ho han fet amb freqüència en determinats moments i no en d'altres...

3. És científicament incorrecte dir que la guerra o qualsevol altre comportament violent està genèticament programat en la nostra naturalesa humana...
4. És científicament incorrecte dir que els humans joves tenen un "cervell violent", la nostra forma d'actuar està definida per la forma en què hem estat condicionats i socialitzats...

Tria una de les 4 frases, ja sigui perquè hi estàs d'acord o en desacord. Argumenta la seva veracitat o falsedat.

Quan tothom ho hagi pensat sintetitzarem els arguments i exemples dels que hi estan d'acord i dels que no. Finalment, el gran grup en farà una síntesi a la pissarra.

Com justificar la violència?

Iniciar un diàleg a partir de la pregunta: estàs d'acord amb l'afirmació que "la violència no està mai justificada, ni tan sols contra la gent més violenta"?

Dret a la pau

Retallar notícies i fotografies de diaris o revistes sobre guerres actuals. Situar en un mapamundi on és que avui hi ha conflictes bèl·lics.

Seguiment d'un conflicte

Per grups, es tria un dels conflictes que s'han detectat a l'exercici anterior i, durant uns dies, seguir la notícia del conflicte bèl·lic i se'n valoren les seves causes i conseqüències.

Art plàstic i pacifisme

Buscar en el món de l'art plàstic (pintura, escultura, fotografia o instal·lació) alguna obra que reflecteixi l'horror de la guerra. No cal dir que un dels exemples més paradigmàtics seria el *Guernica* de Picasso.

La música i la pau

Buscar alguna composició musical que hagi estat significativa en temps de guerra, perquè assenyalava la necessitat de la pau, com ara *El cant dels ocells*, de Pau Casals.

L'Eduardo, de 12 anys, va actualment a l'escola, però la major part de la seva vida ha estat sense escolaritzar, a causa de la guerra que va tenir lloc al seu país

Eduardo

“La major part de la meua vida no he pogut anar a escola a causa de la guerra a Angola, però he tingut sort. Per fi, estic aprenent! Abans de viure en aquest poble, la meua família i jo vivíem al bosc. Durant dos anys, vam estar fugint, tractant d'escapar dels soldats que ens perseguïen. Una vegada, vam haver d'amagar-nos al riu. No teníem aliments, ni refugi, ni flassades, ni botiga: res. Ara, vaig a l'escola a l'aire lliure, sota els arbres. Estudiem matemàtiques i portuguès. El sol em fa mal als ulls i, quan plou, hem d'anar-nos-en a casa o esperar que escampi sota les branques. És una llàstima que se'ns mullin els quaderns.

Quan acabi l'escola, m'agradaria ser mestre o conductor. M'agradaria poder dur els meus pares al seu poble natal.”

Més de la meitat de tots els infants sense escolaritzar viu en zones afectades per la guerra i els conflictes. L'educació pot aportar protecció i estabilitat, a més de la possibilitat de començar a construir una societat més pacífica i pròspera.

Font: <http://www.campaignforeducation.org/es/ipor>

? **Qüestions**

- Busca on és Angola.
- Què t'ha cridat l'atenció en aquesta història?
- Creus que aquesta és una infància feliç?
- Què li falta o què li sobra per a poder ser feliç?
- Quines mesures caldria prendre?
- Creus que pots fer alguna cosa perquè millori la situació de nois o noies com l'Eduardo?

7.2. ELS INFANTS I JOVES I LA GUERRA

Malgrat les lleis, els protocols i les convencions sobre els drets de l'infant que consideren els 15 anys l'edat mínima de reclutament, hi ha molts infants i joves que són reclutats abans. Hi ha l'intent d'eleva-la als 18, que és l'edat en què comença el dret a vot a la majoria de països. Tot i que hi ha molts tractats internacionals que prohibeixen l'ocupació d'infants en conflictes armats, només l'any 2001 mig milió de nens i nenes van ser reclutats per exèrcits estatals, forces paramilitars o grups armats a 87 països, i almenys 300.000 d'aquests nens i nenes van participar activament en conflictes armats en 41 estats.

Se'n troben en molts grups armats irregulars o rebels, en països en situació de guerra com l'Índia, Turquia, Rep. Democràtica del Congo, Angola, Colòmbia, Ruanda, etc. I també en molts exèrcits de països "avançats", com ara els Estats Units i la Gran Bretanya, on els joves es recluten als 17 anys i als 16, respectivament. A la Guerra del Golf, el 1991, hi varen morir britànics menors de 18 anys. També en tenen a Àustria, Brasil, Macedònia, Croàcia o Xile. S'hi inclouen nenes i també n'hi ha de molt petits, fins i tot de menys de 10 anys.

A part dels riscos de mutilació o mort, els menors que es veuen embolicats en conflictes bèl·lics poden quedar afectats mentalment després d'haver presenciat assassinats, tortures i violacions, sovint de les seves pròpies famílies.

Per què es recluten nens i joves com a soldats?

Llegir amb atenció les raons que es donen per reclutar infants i joves com a soldats i buscar arguments en contra per cada ítem:

- a) Les armes lleugeres, a disposició dels grups armats, són fàcils d'adquirir, barates, pesen poquíssim i són fàcils d'usar fins i tot per a criatures de 10 anys. El kalàixnikov, un fusell d'assalt d'invenció soviètica, n'ha estat l'arma estrella.
- b) Els infants són fàcils de manipular, són obedients, accepten el perill i el risc. Són capaços de matar sense fer preguntes, si ho mana un superior.

- c) Les situacions de crisi social que provoca una guerra –morts, desapareguts, desplaçats, etc.– deixen molta mainada sense família i sense el suport de les persones que les protegeixen.
- d) Sovint, hi ha manca de combatents i cal buscar personal on i com sigui: dones, joves, nens i nenes, etc.
- e) No hi ha prou voluntat política en els estats i en la comunitat internacional per evitar-ho.

Com recluten els nois i noies?

Vet aquí una colla de formes de reclutament de nois i noies:

- **Per força:** són segrestats d'una escola, robats d'un orfenat, captats en camps de refugiats o reclutats d'algun poble sota amenaces greus. Sovint han de passar per un ritual d'iniciació que impliqui un trencament amb la seva vida anterior, com ara una brutalitat extrema adreçada contra la seva família o els seus veïns.
- De **forma aparentment voluntària**, però empesos per les circumstàncies:
  - **Per sobreviure:** "Ningú no es mor de gana amb un fusell a les mans".
  - **Per sentir-se protegits:** les circumstàncies d'inseguretat greu de la població civil els ho fan preferir.
  - Empesos per la **cultura de violència** que predomina en el seu context, que dóna prestigi a aquells que van armats.
  - **Per revenja:** una bona part dels combatents que s'incorporen als grups armats opositors ho fan perquè han patit maltractaments de l'exèrcit del govern, ja sigui personalment o bé les seves famílies.

Pots imaginar altres causes per al reclutament de nens i nenes soldats?

Quines activitats fan?

Als nens i nenes soldats se'ls demanen feines complementàries, com ara fer d'espies, transportar material, dur missatges. Les nenes sovint s'ocupen de la cuina, de la cura dels ferits i solen fer serveis sexuals. Però també se'ls destina al camp de batalla. Durant la guerra Iran-Iraq (1980-1988), es feien servir nens per localitzar els camps minats. N'hi van morir molts.

La preparació per als combats és curta i molts desconeixen els perills reals de les situacions en què els posen. Per tal de reduir-los la por, se'ls indueix a consumir drogues i alcohol. Un cop acostumats i dependents, el proveïment de drogues es condiciona a l'obediència.

Pel fet d'ésser combatents, els empresonen quan cauen en mans de l'adversari, tot i que la llei internacional ho impedeix.

Busca algun relat (novel·la, notícia, documental, pel·lícula, etc.) que expliqui la vida d'algú que hagi fet d'infant soldat.

Conflictes actuals amb infants soldats

Buscar informació sobre quins són els conflictes armats en què participen infants i joves.

País o grups en conflicte	Situació geogràfica	Causa	Inici	Situació actual	Perspectives de futur

7.3. UN ENTORN SA

Tenim el dret d'habitar el planeta i amb un medi ambient sa. Tots els éssers humans i totes les comunitats tenen dret a viure en un medi ambient sa, equilibrat i segur, a gaudir de la biodiversitat i a defensar el sosteniment i la continuïtat del seu entorn per a les generacions futures.

L'entorn és el marc físic en què fa vida l'ésser humà. El volum de població i la manca de cura han fet que bona part de l'entorn hagi quedat degradat a mans dels humans que, fins ara, han explotat la terra sense preveure'n les conseqüències.

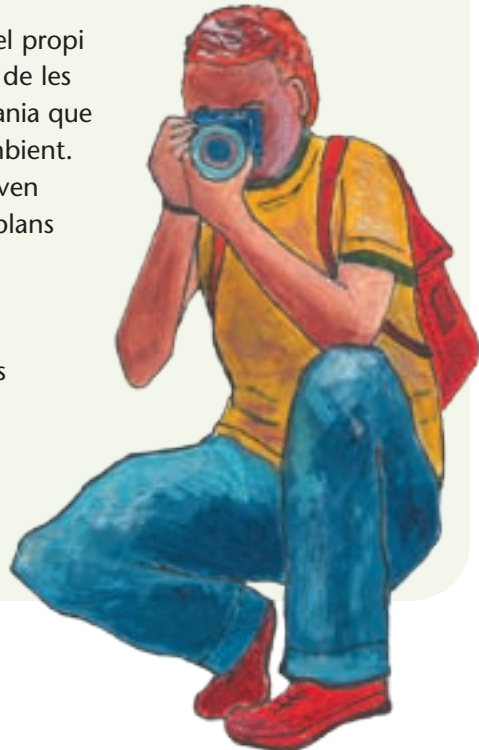
Els drets mediambientals fan referència a un entorn segur, saludable i ecològicament sa, sense contaminació ambiental (acústica, atmosfèrica, etc.), amb garantia d'aliments saludables i segurs.

El propi barri

Per grups, buscar informació en el propi entorn (barri, poble, ciutat, país) de les polítiques i els hàbits de la ciutadania que tendeixen a preservar el medi ambient. Veure de quina manera es preserven els fons dels rius, com es fan els plans de reforestació, la lluita contra la pol·lució del medi ambient, els programes agrícoles a llarg termini, la protecció de les aigües marítimes, etcètera.

Comentar i complementar la informació trobada.

Música *La pastoral de Beethoven*

La *Simfonia núm. 6*, anomenada *Pastoral*, de Beethoven, es va estrenar amb el subtítol de "Records de la vida campestre". És una obra idíl·lica, curulla de l'esperit panteista associat als primers romàntics.

Beethoven va ser un bon amant de la naturalesa i passejava molt per l'aire lliure. Sovint deixava Viena per anar a treballar a poblets. Com va dir ell mateix, la Sisena Simfonia és "més expressió de sentiments que pintura de sons".

Escoltar atentament i, si escau, anotar el que la música ens suggereix en relació amb el medi ambient. Establir un debat partint de les següents qüestions:

- Què has sentit en escoltar la música?
- Què creus que ha volgut reflectir el compositor?
- Què t'ha suggerit a tu?
- Coneixes alguna situació similar?
- Consideres que el tema que planteja és suficientment explícit, o és necessària alguna informació complementària per entendre correctament la intenció del compositor?

Buscar cançons de característiques semblants, valorant les circumstàncies en les quals es creen i es difonen aquestes cançons. Si és possible, organitzar una audició d'aquestes cançons.

Activista

De segur que al grup hi ha alguna noia o algun noi que participa en alguna associació o col·lectiu que treballa activament per la millora de l'entorn (ja sigui des d'un grup reivindicatiu, divulgatiu, de voluntaris...). Seria molt interessant detectar-ho i animar-lo a explicar la seva experiència.

La Sofia té 13 anys. Viu a Chima, a la zona aurífera de Tipuani, al nord del departament de La Paz, a Bolívia

Ella, la seva mare i els seus tres germans més petits sobreviuen treballant al que anomenen "la barranquilla". Moltes mines auríferes de la regió aboquen les seves deixalles en els rius pròxims als centres d'exploració. La "barranquilla" consisteix a rentar aquestes deixalles a la recerca de restes de mineral. La Sofia, amb l'ajuda d'una pala petita i una bata, ficada a l'aigua, treballa des del migdia fins a les sis de la tarda. Les aigües del riu estan contaminades amb mercuri, sulfurs i altres residus minerals i amb les aigües negres dels poblats. Als matins, la Sofia assisteix a l'escola, fa vuitè grau.

Té por de tenir càncer de pell perquè està exposada al sol moltes hores, i que li facin mal els ossos o agafar fongs d'estar tantes hores dins l'aigua contaminada. Amb sort, en una jornada, fa dos "palitos"; cada "palito" equival a la desena part d'un gram d'or.

? Qüestions

- Busca la zona de Tipuani i llegeix les condicions de vida allà.
- Què t'ha cridat l'atenció en aquesta història?
- Creus que aquesta és una infància feliç?
- Què li falta o què li sobra per poder ser feliç?
- Qui hauria d'intervenir perquè pogués ser feliç?
- Creus que només els o les joves del tercer món tenen una infància infeliç?
- Creus que pots fer alguna cosa perquè millori la situació de nois o noies com la Sofia?

Acció: Manifest per la pau

Per acabar amb aquest article proposarem que els nois i noies redactin un manifest sobre la pau. I per tal de llegir-lo a tota l'escola, institut, esplai, etc. formaran amb els seus cossos les lletres de la paraula pau entre tots i cadascú llegirà un fragment del manifest. Farem algunes fotografies des dels angles més convenients. Una alternativa pot ser que els estudiants pintin les seves mans al terra del pati amb guixos, formant la paraula PAU.

Dies de celebració

- 7 de gener: Dia Mundial de la No-violència
- 5 de juny: Dia Mundial del Medi Ambient
- 21 de setembre: Dia Internacional per la Pau
- 6 novembre: Dia Internacional per la Prevenció de l'Explotació del Medi Ambient, la Guerra i els Conflictes Armats.

AUTOAVALUACIÓ

Cinc o deu minuts abans d'acabar la classe i asseguts en cercle, repassem el procés que s'ha fet, sigui en acabar una activitat o sigui en acabar un bloc.

1. Què he après després de realitzar aquestes activitats?
2. Què m'ha sorprès?
3. Què he après dels altres?
4. Què he après de mi mateix/a?
5. En quin sentit m'afecten a mi aquests drets?
6. Com m'he sentit?
7. Quin aspecte dels treballats m'ha interessat més?
8. Treballar la *Convenció* d'aquesta manera m'ha fet canviar alguna opinió?
9. Treballar la *Convenció* d'aquesta manera em farà canviar alguna actitud?

Aquesta autoavaluació pot ser llarga o breu, tot dependrà del valor que se li doni i de si es vol que tothom intervingui a cada pregunta o feu que cadascú contesti la que vulgui. Es poden triar alguns ítems o tractar-los tots, en forma extensa o a la pissarra, fent-ne un resum com a cloenda.

EXERCICIS DE SÍNTESI FINAL

EXERCICIS DE SÍNTESE FINAL

Imaginar els drets

Imagina que veus alguna d'aquestes situacions, com un clip. A quin dret es refereixen?

1. Nois i noies menjant asseguts a taula, amb una actitud tranquil·la i relaxada.
2. Un infant atès degudament per un metge.
3. Un grup de 10 nois/es d'edats variades, amb vestimenta paramilitar i armats. 1 o 2 ferits (embenats, coixos...), algú que està fumant...
4. Dos joves jugant/treballant davant un ordinador a l'estudi de casa seva, mentre un altre escolta música amb un CD de butxaca, amb calefacció, ràdio, pòsters...
5. Una mare, pensant en un metge (imatge sobreimpresa), amb un fill mort, estès al terra i un altre que s'està morint al seus braços.
6. Una família, amb tots els seus membres ben vestits, sortint d'una casa situada en un zona residencial, xerrant entre ells, molt contents i feliços.
7. Un noi i una noia mal vestits cercant menjar en una paperera.
8. Un grup de nois i noies escoltant dins l'aula d'un centre educatiu la lliçó que imparteix un professor.
9. Uns quants nois/noies cosint pilotes, explotats. Han d'anar vestits de pobre.
10. Nenes "fent cantonada" i vestides per a l'ocasió. Al costat un home que se les mira...
11. Nen assegut a la falda d'un home, que l'està grapejant.
12. Nois i noies en situació d'indigència total en una plaça amb cartrons, carros de la compra... drets, asseguts, dormint, algú que arriba...

Endevina el dret

Es demana que cada participant escrigui un dret, a manera d'endevinalla, perquè els altres l'endevinin. Per exemple: "Endevina endevineteta és un dret per ser alts i forts" (dret a la nutrició saludable i a la medicina).

Qui és responsable de garantir-los?

	Jo	Família	Societat	Govern
Gaudir d'aigua i aire nets				
Ser estimats				
Jugar i gaudir				
Un nivell de vida digna				
La intimitat				
Tenir amics				
Estar informats				
Rebre una bona educació				
No ser discriminats				
Ser protegits				
Practicar la nostra religió				
Tenir una bona salut				

Què s'ha aconseguit?

Durant els darrers 20 anys, milions d'infants i joves han tingut accés a l'educació i cada vegada menys nadons moren de malalties que poden prevenir-se.

La *Convenció* ha servit per reforçar i activar programes especials per als nens i nenes orfes per la SIDA i per altres infants i joves vulnerables, a més s'han obert les portes de les escoles a milions d'infants que n'estaven exclosos.

La mortalitat infantil s'ha reduït considerablement en les dues dècades passades. El 1990, prop de 13 milions de nens i nenes van morir abans de fer 5 anys. El 2006, aquest nombre ha baixat a 9,7 milions, que si bé és encara un nombre inacceptable, no deixa de ser una esperança.

A través de la *Convenció*, el món ha arribat a desenvolupar més aspectes respecte a la protecció infantil, entre els quals destaquen mesures legals per a protegir els nens i nenes en les zones de conflicte. I s'ha posat més atenció en aspectes com l'explotació comercial sexual, l'abús i el tràfic i la mutilació genital femenina.

Segons la UNICEF aquests vint anys han de servir per encarrilar un moviment més efectiu en pro dels drets dels infants i joves, a partir d'iniciatives dels governs. Però pot servir també perquè pares, mares, professors, activistes socials i els mateixos infants i joves es facin ressò del seu paper.

Buscar almenys tres exemples d'avenços que s'hagin aconseguit gràcies a la *Declaració* o a la *Convenció dels drets dels infants*.

Haiku

Escriure un *haiku* sobre un dels drets que sigui important per tu procurant condensar tot el que sents sobre un dret de manera continguda.

Recorda que un *haiku* és una forma de la poesia tradicional japonesa i consisteix en un poema breu de tres versos de cinc, set i cinc síl·labes. Exemple:

*Camí de sol.
Per les rutes amigues,
unes formigues.*

Joan Salvat-Papasseit

QUÈ HEM DE FER QUAN VEIEM QUE ES VULNEREN ELS DRETS DELS INFANTS I ELS JOVES?

Quan tinguem coneixement d'una violació dels drets dels infants i joves o quan ens afecta personalment, hem de tenir en compte un seguit d'estratègies per defensar-nos. Són les següents:

- **Denunciar la situació.** Per fer una denúncia hem d'informar-nos completament de la situació, sense exagerar-la, sense incloure-hi informacions que no ens consten, sense afegir ni treure res als fets; així la denúncia tindrà més crèdit i serà respectada. La denúncia s'ha de presentar davant dels organismes oficials competents i de les organitzacions no governamentals (ONG).
- **Informar l'opinió pública.** No n'hi ha prou amb denunciar els fets davant de les autoritats. Cal fer conèixer la situació a l'opinió pública amb els mitjans que tinguem al nostre abast: diaris, radio, televisió, butlletins...

- **Reflexionar-hi amb la comunitat.** És convenient reunir persones a la nostra tasca, família, el centre on estudiem o amistats per dialogar sobre la situació denunciada, analitzar-la i buscar col·lectivament alternatives per afrontar-la.
- **Organitzar mobilitzacions pacífiques de pressió.** Si els passos anteriors no són suficients per solucionar el problema, tenim el dret d'organitzar accions pacífiques de pressió. Per exemple, podem organitzar marxes, manifestacions en llocs clau, penjades de pancartes o cartells, etc. Aquestes estratègies s'han d'adequar a la situació denunciada, i hem de tractar d'involucrar la major quantitat de persones afectades i també d'altres que se solidaritzin amb la nostra tasca.

Esport o videoclip sobre els DRETS DELS INFANTS

En petits grups, inspirant-se en algunes de les escenes suggerides al primer exercici d'aquest bloc –a la pàgina 173– prendre una càmera digital i fer un esport breu sobre la defensa dels drets d'infants i joves. Posar-hi música i passar-ho als companys. Amb tot el material, fer un recull i mostrar-lo en alguna ocasió a tot el centre, al barri, a l'associació de veïns, al centre cívic, etc.

REFLEXIÓ I AVALUACIÓ FINAL

Fer una breu revisió final de com han anat les activitats en conjunt:

- Ho heu passat bé?
- Si les hagués de qualificar amb 4 lletres (A: Excel·lent, B: Notable, C: Raonable, D: Fatal), amb quina em quedaria?
- Quina ha estat la informació més sorprenent que heu trobat? Per què?
- Sou conscients de tota la informació que heu trobat?
- Quins són els pros i els contres dels Drets?
- Què caldria fer per què fossin realment reconeguts?
- Quines són les conseqüències de la seva no-aplicació?
- Teniu situacions, properes a la vostra vida quotidiana, en què els drets són respectats i en què no?
- Com pots ajudar a promoure els Drets dels Infants i els Joves?

ANNEXOS

DECLARACIÓ DELS DRETS DELS INFANTS

Adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides, per resolució 1386 (XVI), de 20 de novembre de 1959.

PREÀMBUL

- I. Considerant que els pobles de les Nacions Unides han refermat en Carta la seva fe en els drets humans fonamentals i en la dignitat i el valor de la persona i que s'han declarat determinats a promoure el progrés social i a elevar el nivell de vida dintre d'un concepte més ampli de llibertat,
- II. Considerant que les Nacions Unides han proclamat en la Declaració Universal dels Drets Humans que tot-hom té els drets i les llibertats que s'hi enuncien, sense cap mena de distinció de raça, de color, de sexe, de llengua, de religió, d'opinió política i de qualsevol altra índole, d'origen nacional o social, de posició econòmica, naixement o de qualsevol altra condició,
- III. Considerant que l'infant, per la seva manca de maduresa física i mental, necessita una protecció i cura especials, incloent-hi la protecció jurídica adequada, tant abans com després del naixement,
- IV. Considerant que la necessitat d'aquesta protecció especial ha estat expressada en la Declaració de Ginebra de 1924 sobre els Drets de l'Infant i reconeguda en la Declaració Universal dels Drets Humans i en els Convenis constitutius dels organismes especialitzats i de les organitzacions internacionals que s'interessen pel benestar de l'infant,
- V. Considerant que la humanitat ha d'atorgar a l'infant el millor que li pugui donar,
- VI. L'Assemblea General proclama la present Declaració dels Drets de l'Infant a fi que tingui una infantesa feliç i gaudeixi, en benefici propi i de la societat, dels drets i de les llibertats que s'hi enuncien, i insta als pares i mares, els homes i les dones individualment, i les organitzacions privades, autoritats locals i els governs respectius, a reconèixer aquests drets i a treballar perquè s'observin per mitjà de mesures legislatives i d'altra índole adoptades progressivament, de conformitat amb els principis següents:

PRINCIPIIS

Principi 1: L'infant ha de gaudir de tots els drets enunciats en aquesta Declaració. Aquests drets han de ser reconeguts a tots els infants sense excepció de cap mena o discriminació per motius de raça, de color, de sexe, de llengua, de religió, d'opinió política o d'altra índole, d'origen nacional o social, posició econòmica, de naixement o de qualsevol altra condició, ja sigui de l'infant mateix o de la seva família.

Principi 2: L'infant ha de gaudir d'una protecció especial i disposarà d'oportunitats i serveis establerts per la llei, i d'altres mitjans, a fi que pugui desenvolupar-se físicament, mentalment, espiritualment i social, d'una manera sana i normal, en condicions de llibertat i dignitat. En promulgar lleis amb aquesta finalitat, la consideració fonamental a què caldrà atènyer-se serà l'interès superior de l'infant.

Principi 3: L'infant té dret, des del seu naixement, a un nom i una nacionalitat.

Principi 4: L'infant ha de gaudir dels beneficis de la seguretat social. Ha de tenir dret a créixer i a desenvolupar-se amb salut; i amb aquest fi caldrà proporcionar-li, així mateix com a la mare, cura i protecció especials, incloent-hi l'atenció prenatal i postnatal adequades. L'infant té dret a disposar d'alimentació, habitatge, recreació i serveis mèdics adequats.

Principi 5: L'infant que pateixi impediments físics, mentals o socials, ha de rebre el tractament, l'educació i les atencions necessàries que requereixi la seva particular situació.

Principi 6: L'infant, per al desenvolupament ple i harmoniós de la seva personalitat, necessita amor i comprensió. Sempre que sigui possible, haurà de créixer a l'emparedat i sota la responsabilitat dels seus pare i mare i, en qualsevol cas, en un ambient d'afecte i de seguretat moral i material; llevat de circumstàncies excepcionals, l'infant de tendra edat no serà separat de la seva mare. La societat i les autoritats públiques tenen el deure de dedicar una cura especial envers els infants sense família o que estiguin mancats de mitjans de subsistència. Per al manteniment dels fills de famílies nombroses, convé concedir subsidis estatals o d'altra mena.

Principi 7: L'infant té dret a rebre educació, que serà gratuïta i obligatòria almenys en la seva etapa elemental. Se li donarà una educació que afavoreixi la seva cultura general i li permeti, en condicions d'igualtat d'oportunitats, desenvolupar les seves aptituds i el seu judici individual, el seu sentit de la responsabilitat moral i social, i esdevenir un membre útil de la societat. L'interès superior de l'infant serà el principi que guiarà aquelles persones que tenen la responsabilitat de la seva educació i

orientació; aquesta responsabilitat pertoca en primer lloc al pare i a la mare. L'infant gaudirà plenament de jocs i de l'esbarjo, els quals hauran d'estar orientats vers les finalitats perseguides per l'educació; la societat i les autoritats públiques s'esforçaran a promoure la satisfacció d'aquest dret.

Principi 8: L'infant ha de figurar entre els primers de rebre, en tota circumstància, protecció i socors.

Principi 9: L'infant ha de ser protegit contra totes les formes de negligència, crueltat i explotació. No serà objecte de cap mena de tràfic. No s'haurà de con-

sentir que l'infant treballi abans d'una edat mínima adequada; en cap cas no se l'ocuparà ni se li permetrà que s'ocupi en qualsevol tasca o feina que perjudiqui la seva salut, o que interfereixi en el seu desenvolupament físic, mental o moral.

Principi 10: L'infant ha de ser protegit contra les pràctiques que puguin fomentar la discriminació racial, religiosa o de qualsevol altra mena. Ha de ser educat en esperit de comprensió, tolerància, amistat entre els pobles, pau i fraternitat universal, i amb plena consciència que ha de consagrar les seves aptituds i energies al servei dels seus semblants.

CONVENCIÓ SOBRE ELS DRETS DELS INFANTS

Nacions Unides, 20 de novembre de 1989

PREÀMBUL

Els estats membres d'aquesta Convenció, Considerant que, d'acord amb els principis proclamats a la Carta de les Nacions Unides, el reconeixement de la dignitat inherent i dels drets iguals i inalienables de tots els membres de la família humana són el fonament de la llibertat, la justícia i la pau del món,

Tenint present que els pobles de les Nacions Unides, a la Carta, han reafirmat la seva fe en els drets humans fonamentals i en la dignitat de promoure el progrés social i elevar el nivell de vida dins d'un concepte més ampli de llibertat,

Reconeixent que les Nacions Unides, en la Declaració Universal dels Drets Humans, han proclamat i acordat que tothom té tots els drets i llibertats que hi són enunciats sense cap classe de distinció per raó de raça, color, sexe, llengua, religió, opinió política o d'altra mena, d'origen nacional o social, posició econòmica, naixement o qualsevol altra condició,

Recordant que, a la Declaració Universal dels Drets Humans. Les Nacions Unides han proclamat que la infància té dret a una assistència i atenció especials,

Amb el convenciment que la família, com a grup fonamental de la societat i com a medi natural per al creixement i el benestar de tots els seus membres, i particularment dels infants, ha de rebre la protecció i l'assistència necessàries per poder assumir plenament les seves responsabilitats dins de la comunitat,

Reconeixent que l'infant, per aconseguir un desenvolupament ple i harmoniós de la seva personalitat, ha de créixer en un medi familiar, en una atmosfera de felicitat, amor i comprensió,

Considerant que l'infant ha de ser preparat per viure una vida individual en la societat i educat en l'esperit dels ideals proclamats a la Carta de les Nacions Unides, i especialment en un esperit de pau, tolerància, dignitat, llibertat, igualtat i solidaritat,

Tenint present que la necessitat de prestar atenció especial a l'infant ha estat estatuïda a la Declaració dels Drets de l'Infant de Ginebra de 1924 i a la Declaració de Drets de l'Infant adoptada per les Nacions Unides el 1959, i reconeguda a la Declaració Universal dels Drets Humans, al Pacte Internacional sobre Drets Civils i Polítics (particularment als articles 23 i 24), al Pacte Internacional sobre Drets Econòmics, Socials i Culturals (especialment a l'article 10) i als estatuts i normatives de les institucions especialitzades i de les organitzacions internacionals relacionades amb el benestar dels infants,

Tenint present que, tal com assenya-la la Declaració dels Drets de l'Infant adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides de 20 de novembre de 1959, "l'infant, per raó de la seva immaduresa mental i física, necessita atenció i salvaguarda especials, i protecció legal adequada, tant abans del seu naixement com després,

Recordant les disposicions de la Declaració sobre els principis legals i socials referits a la protecció i el benestar de l'infant, amb especial referència al acolliment i a l'adopció nacional i internacional (resolució 41/85 de l'Assemblea General de 3 de desembre de 1986); les Normes mínimes de les Nacions Unides per a l'administració de la justícia de Menors ("Normes de Beijing") (resolució 40/33 de l'Assemblea General de 14 de desembre de 1975); Declaració sobre

la protecció de la dona i l'infant en estats d'emergència o de conflicte armat (resolució 3318 (XXIX) de l'Assemblea General de 14 de desembre de 1975,

Reconeixent que a tots els països del món hi ha infants que viuen en condicions excepcionalment difícils i que aquest infants necessiten una consideració especial,

Valorant degudament la importància de les tradicions i dels valors culturals de cada poble per a la protecció i el desenvolupament harmoniosos de l'infant,

Reconeixent la importància de la cooperació internacional per a millorar les condicions de vida dels infants a tots els països, i particularment als països en vies de desenvolupament,

Han acordat el que segueix:

PART I

Article 1

Pel que fa a aquesta Convenció, s'entén per infant tot ésser humà menor de 18 anys, tret que en virtut de la llei que li sigui aplicable, hagi assolit la majoria d'edat abans.

Article 2

1. Els estats membres han de respectar els drets enunciats en aquesta Convenció i assegurar-los a tots els infants sota la seva jurisdicció sense cap me-

na de discriminació, independentment de la raça, el color, el sexe, la llengua, la religió, l'opinió política o d'altra mena, l'origen nacional, ètnic o social, la posició econòmica, la incapacitat física, el naixement o qualsevol altra condició de l'infant, dels seus pares, o dels seus tutors legals. 2. Els estats membres prendran totes les mesures adequades per assegurar que l'infant estigui protegit contra tota classe de discriminació o càstig per mor de la condició, les activitats, les opinions expressades o de les creences dels seus pares, tutors legals o familiars de l'infant.

Article 3

1. En totes les accions que concerneixen l'infant, tant si són portades a terme per institucions de benestar social públiques o privades, tribunals de justícia, autoritats administratives o cosos legislatius, la consideració principal ha de ser l'interès primordial de l'infant. 2. Els estats membres es comprometen a assegurar als infants tota la protecció i atenció necessàries per a llur benestar, tenint en compte els drets i els deures del seus pares, tutors legals o d'altres persones que en tinguin la responsabilitat legal i, amb aquest fi, han de prendre totes les mesures legislatives i administratives adequades. 3. Els estats membres han d'assegurar que les institucions, els serveis i el equipaments responsables de l'atenció o la protecció dels infants compleixin les normes establertes per l'autoritat competent, especialment pel que fa a la seguretat, la

salubritat, el nombre i la competència del personal, i també que hi hagi supervisió professional.

Article 4

Els estats membres han d'adoptar totes les mesures legislatives, administratives i d'altres d'adequades per fer efectius els drets reconeguts en aquesta Convenció. Pel que fa als drets econòmics, socials i culturals, els estats membres han de prendre aquestes mesures tant com els ho permetin els seus recursos i, si fos necessari, dins del marc de la cooperació internacional.

Article 5

Els estats membres han de respectar les responsabilitats, els drets i els deures dels pares i, si fos el cas, els dels membres de la família extensa o de la comunitat d'acord amb els usos locals, dels tutors legals o altres persones que en tinguin la responsabilitat i d'acord amb el desenvolupament de les capacitats de l'infant donar-li la direcció i la guia adequades perquè pugui exercir els drets reconeguts en aquesta Convenció.

Article 6

1. Els estats membres reconeixen que tot infant té el dret intrínsec a la vida. 2. Els estats membres han d'assegurar al màxim possible la supervivència i el desenvolupament de l'infant.

Article 7

1. L'infant ha de ser enregistrat immediatament després del seu naixement i des

d'aquest moment té dret a un nom, a tenir una nacionalitat i, fins on sigui possible, el dret a conèixer els seus pares i a ser pujat per ells. 2. Els estats membres han d'assegurar l'efectivitat d'aquests drets d'acord amb la seva legislació nacional i les obligacions concretes en virtut dels acords internacionals en aquest camp, especialment quan altrament l'infant mancaria de nacionalitat.

Article 8

1. Els estats membres es comprometen a respectar el dret de l'infant a preservar la seva identitat, incloent-hi la nacionalitat, el nom i el parentiu familiar, d'acord amb la llei i sense interferències il·lícites. 2. Si un infant fos privat il·legalment d'algun dels elements de la seva identitat, o de tots, els estats membres li prestaran l'assistència i la protecció adequades amb la finalitat de restablir ràpidament la seva identitat.

Article 9

1. Els estats membres vetllaran perquè l'infant no sigui separat dels seus pares contra llur voluntat, tret de quan les autoritats competents, d'acord amb la legislació i els procediments aplicables, decideixin que aquesta separació és necessària per a l'interès primordial de l'infant. Aquesta decisió pot ser necessària en casos especials, com quan els pares maltracten o abandonen l'infant o quan els pares viuen separats i s'ha de prendre una decisió sobre el lloc de residència de l'infant. 2. En qualsevol procediment relatiu al paràgraf 1, totes les

parts interessades han de tenir l'oportunitat de participar-hi i de donar a conèixer la seva opinió. 3. Els estats membres han de respectar el dret de l'infant separat d'un dels seus pares o d'ambdós de tenir relacions personals i contacte directe amb tots dos regularment, tret de si això va contra el seu interès primordial. 4. Quan aquesta separació sigui el resultat d'una mesura presa per un estat membre, com ara la detenció, l'empresonament, l'exili, la deportació o la mort (inclosa la mort per qualsevol causa mentre la persona estigui sota la custòdia de l'estat), d'un dels pares de l'infant o de tots dos, o de l'infant, l'estat membre, quan li ho demanin, ha de donar la informació essencial sobre el lloc on es troben el membre o els membres absents de la família a l'infant, als pares o, si convé, a un altre membre de la família, tret que amb això l'infant pogués resultar perjudicat. A més, els estats membres s'han d'assegurar que la presentació d'aquesta petició no comporti conseqüències adverses per a la persona o les persones implicades.

Article 10

1. D'acord amb l'obligació dels estats membres segons l'article 9, paràgraf 1, tota sol·licitud feta per un infant o pels seus pares per entrar en un estat membre o sortir-ne amb l'objectiu de reunificar la família, han de ser tramitades pels estats membres positivament, humanament i expeditivament. A més, els estats membres han d'assegurar que la presentació d'aquesta sol·licitud no tin-

gui conseqüències adverses per als sol·licitants ni per als seus familiars. 2. Un infant els pares del qual visquin en estats diferents té el dret de tenir relacions personals i contactes directes amb tots dos progenitors amb regularitat, tret de circumstàncies excepcionals. Amb aquesta finalitat, i d'acord amb el deures dels estats membres establerts a l'article 9, paràgraf 2, els estats membres han de respectar el dret de l'infant i dels seus pares a sortir de qualsevol país, fins i tot del propi, i d'entrar al seu propi país. El dret a sortir de qualsevol país solament estarà subjecte a les restriccions legals i que siguin necessàries per a protegir la seguretat nacional, l'ordre públic, la salut o la moral públiques o els drets i les llibertats d'altres persones, i en consonància amb els altres drets reconeguts en aquesta Convenció.

Article 11

1. Els estats membres han de prendre mesures per evitar el trasllat il·lícit d'infants a l'estranger i que siguin retinguts il·lícitament. 2. Amb aquesta finalitat, els estats membres han de promoure l'establiment d'acords bilaterals o multilaterals, o l'adhesió als acords existents.

Article 12

1. Els estats membres han d'assegurar a l'infant amb capacitat de formar un judici propi el dret a manifestar la seva opinió en tots el afers que l'afectin. Les opinions de l'infant han de ser tingudes en compte segons la seva edat i maduresa. 2. Amb

aquesta finalitat, l'infant ha de tenir especialment l'oportunitat de ser escoltat en qualsevol procediment judicial o administratiu que l'afecti, bé directament, bé per mitjà d'un representant o d'una institució adequada, d'acord amb les normes de procediment de la legislació.

Article 13

1. L'infant té el dret a la llibertat d'expressió; aquest dret inclou el dret a cercar, rebre, i difondre informació i idees de tota mena, sense consideració de fronteres, sigui oralment, per escrit, o impreses en forma d'art o per qualsevol altre mitjà triat per l'infant. 2. L'exercici d'aquest dret pot estar subjecte a algunes restriccions, que seran només les que prevegi la llei i que siguin necessàries: *a)* per respecte als drets o a la reputació d'altri; o *b)* per a la protecció de la seguretat nacional, de l'ordre públic o de la salut o la moral públiques.

Article 14

1. Els estats membres han de respectar el dret de l'infant a la llibertat de pensament, de consciència i de religió. 2. Els estats membres han de respectar els drets i els deures dels pares i, si convé, dels tutors legals, a dirigir l'infant en l'exercici del seu dret d'acord amb el desenvolupament de les seves facultats. 3. La llibertat a manifestar la pròpia religió o les pròpies creences només pot tenir les limitacions legals necessàries per a protegir la seguretat, l'ordre, la salut o la moral públiques, i els drets i les llibertats fonamentals dels altres.

Article 15

1. Els estats membres reconeixen els drets de l'infant a la llibertat d'associació i a la llibertat de reunió pacífica. 2. En l'exercici d'aquests drets no hi ha d'haver més restriccions que les establertes de conformitat amb la llei i que siguin necessàries en una societat democràtica en interès de la seguretat nacional o pública, l'ordre públic, la protecció de la salut o la moral públiques, o la protecció dels drets i les llibertats dels altres.

Article 16

1. Cap infant no pot ser subjecte d'interferències arbitràries o il·legals en la seva vida privada, la seva família, domicili o correspondència, ni d'atacs il·legals al seu honor i reputació. 2. L'infant té dret a la protecció de la llei contra aquestes interferències o atacs.

Article 17

Els estats membres reconeixen la importància de la funció dels mitjans de comunicació i han de vetllar perquè l'infant tingui accés a informacions i materials informatius procedents de diverses fonts nacionals i internacionals, especialment les que tenen per finalitat promoure el seu benestar social, espiritual i moral, i la seva salut física i mental. Amb aquesta finalitat, els estats membres: 1. Han d'encoratjar els mitjans de comunicació social a difondre informació i materials informatius que siguin beneficiosos socialment i culturalment per a l'infant d'acord amb

l'esperit de l'article 29; 2. Han de promoure la cooperació internacional en la producció, l'intercanvi i la difusió d'aquesta informació i d'aquest material informatiu procedent de diverses fonts nacionals i internacionals; 3. Han d'encoratjar la producció i la difusió de llibres infantils; 4. Han d'encoratjar els mitjans de comunicació a tenir una atenció especial a les necessitats lingüístiques de l'infant que pertany a un grup minoritari o que sigui indígena; 5. Han de promoure el desenvolupament de la normativa adequada per a protegir l'infant de la informació o del material informatiu perjudicial per al seu benestar tenint en compte les disposicions dels articles 13 i 18.

Article 18

1. Els estats membres han d'esmerçar els seus millors esforços a assegurar el reconeixement del principi que el pare i la mare tenen responsabilitats comunes en l'educació i el desenvolupament de l'infant. Els pares o, si falten, els tutors legals, tenen la responsabilitat primordial de l'educació i el desenvolupament de l'infant. L'ocupació fonamental ha de ser l'interès primordial de l'infant. 2. Amb la finalitat de promoure i garantir els drets enunciats en aquesta Convenció, els estats membres han de donar l'ajut oportú als pares i tutors perquè puguin acomplir les seves responsabilitats d'educar l'infant i han d'assegurar la creació d'institucions, equipaments i serveis per a l'atenció dels infants. 3. Els estats membres

han de prendre totes les mesures apropiades perquè els infants de pares que treballen es beneficiïn dels serveis i equipaments de guarda d'infants a què tinguin dret.

Article 19

1. Els estats membres han de prendre totes les mesures legislatives, administratives, socials i educatives apropiades per a protegir l'infant contra totes les formes de violència física o mental, lesions, abusos, abandonament o tracte negligent, maltractament o explotació, inclosos els abusos sexuals, físics o mentals, mentre està sota la tutela dels seus pares, tutors legals o de qualsevol altra persona que en tingui la tutela.

2. Aquestes mesures protectores, si cal, han d'incloure procediments efectius per a l'establiment de programes socials, amb la finalitat de donar el suport necessari a l'infant i als que en tenen la tutela, i també per a d'altres maneres de prevenir, detectar, informar, derivar, investigar, tractar i seguir els casos de maltractaments descrits més amunt, a més de les actuacions judicials, si fossin necessàries.

Article 20

1. Un infant privat temporalment o permanentment del seu entorn familiar o quan per al seu interès primordial no es pugui permetre que hi romanguí, té dret a la protecció i l'ajuda especials de l'estat.

2. Els estats membres, d'acord amb les seves legislacions nacionals, han d'assegurar una atenció alternativa a aquest

infant. 3. Aquesta atenció pot comprendre, entre d'altres, l'acolliment familiar, la *Kafala* de la llei islàmica, l'adopció o, si fos necessari, la col·locació en institucions apropiades per a l'atenció de l'infant. En considerar les solucions s'ha de prestar una especial atenció al fet que és desitjable que l'infant continuï la seva educació en el seu propi medi ètnic, religiós, cultural i lingüístic.

Article 21

Els estats membres que reconeixen o permeten l'adopció han d'assegurar que la consideració principal sigui l'interès primordial de l'infant i:

1. Han de vetllar perquè l'adopció de l'infant només sigui autoritzada per les autoritats competents, les quals han de determinar, d'acord amb la llei i les normatives aplicables, i tota la informació pertinent i fidedigna, que l'adopció es pot permetre en vista de la situació jurídica de l'infant en relació amb els seus pares, parents o tutors legals, i que, si n'és un requisit, les persones implicades hagin donat el consentiment informat per a l'adopció amb tot l'assessorament que pugui ser necessari;

2. Han de reconèixer que si l'infant no pot ser col·locat en una família d'acolliment i/o adoptiva, o no hi ha manera adequada d'atendre'l en el seu país d'origen, l'adopció entre països pot ser considerada com un mitjà alternatiu de l'atenció a la infància;

3. Han de prendre totes les mesures convenients per assegurar que l'infant objecte d'adopció entre països gaudeixi de totes les salvaguardes i garanties

equivalents a les de l'adopció nacional; 4. En l'adopció entre països han de prendre totes les mesures necessàries per assegurar que l'adopció no proporcioni guanys econòmics indeguts als qui hi participin; 5. Quan escaigui, han de promoure els objectius d'aquest article pactant acords o convenis bilaterals o multilaterals i s'han d'esforçar a assegurar que la col·locació de l'infant en un altre país és duta a terme pels òrgans o les autoritats competents.

Article 22

1. Els estats membres han de prendre les mesures apropiades perquè un infant que demana estatut de refugiat o que sigui considerat refugiat d'acord amb la llei i els procediments nacionals o internacionals, tant si va acompanyat pels seus pares com per un altra persona, rebi la protecció necessària i una assistència humanitària, i que gaudeixi dels drets aplicables enunciats en aquesta Convenció i en d'altres normatives de drets humans o de caràcter humanitari a què aquests estats s'hagin adherit.

2. Amb aquesta finalitat, els estats membres, si ho consideren convenient, han de cooperar en qualsevol esforç fet per les Nacions Unides per protegir i ajudar aquest infant a trobar els seus pares o d'altres membres de la família, o de qualsevol infant refugiat per obtenir la informació necessària perquè es reuneixi amb la seva família. Quan ni el pares ni els altres membres de la família puguin ser localitzats, l'infant ha de tenir la mateixa protecció que qualsevol

altre infant privat temporalment o definitivament del seu medi familiar pel motiu que sigui, tal com s'enuncia en aquesta Convenció.

Article 23

1. Els estats membres reconeixen que l'infant disminuït físicament o mentalment ha de gaudir d'una vida plena i respectable en condicions que li assegurin dignitat, que li permetin d'arribar a valdre's per ell mateix i que li facilitin la participació activa en la comunitat.

2. Els estats membres reconeixen el dret de l'infant disminuït a rebre atencions especials i vetllaran perquè, d'acord amb els recursos disponibles, es presti a l'infant beneficiari i als qui tinguin la responsabilitat de la seva cura l'ajuda sol·licitada, i que aquesta sigui l'adequada a la situació de l'infant i dels pares o d'altres persones que en tinguin cura.

3. En consideració a les necessitats especials de l'infant disminuït, l'ajuda donada d'acord amb el paràgraf 2 ha de ser gratuïta sempre que sigui possible, tenint en compte els recursos econòmics dels seus pares o de les altres persones que en tinguin cura, i ha d'anar destinada a assegurar que l'infant disminuït tingui accés efectiu a l'educació, la formació, els serveis d'atenció a la salut, la preparació per al treball, i les oportunitats d'esplai, i que rebi aquests serveis de manera adequada per a aconseguir la màxima integració social i desenvolupament individual possibles, inclòs el desenvolupament cultural, i espiritual.

4. Els estats membres han de promoure,

amb esperit de cooperació internacional, l'intercanvi d'informació adequada en el camp de l'atenció preventiva de la salut i del tractament mèdic, psicològic i funcional dels infants disminuïts, i la difusió d'informació concernent als mètodes de rehabilitació i als serveis d'ensenyament i de formació professional, i l'accés a aquesta informació, amb l'objectiu que els estats membres puguin millorar llur capacitat i coneixements i ampliar llur experiència en aquest camp. En aquest aspecte, s'han de tenir especialment en compte els països en vies de desenvolupament.

Article 24

1. Els estats membres reconeixen el dret de l'infant a gaudir del nivell de salut més alt possible i d'equipaments de tractament de les malalties i de restabliment de la salut. Els estats integrants s'han d'esforçar a assegurar que cap infant no sigui privat del seu dret a accedir a aquests serveis. 2. Els estats membres han d'assegurar la plena aplicació d'aquest dret i, especialment, han de prendre les mesures següents: *a)* Reduir la mortalitat dels nadons i dels infants. *b)* Assegurar la prestació de l'assistència mèdica i l'atenció a la salut que siguin necessàries a tots els infants, posant l'èmfasi en el desenvolupament de l'atenció primària de la salut. *c)* En el marc de l'atenció primària de la salut, combatre les malalties i la desnutrició mitjançant, entre d'altres coses, l'aplicació de la tecnologia de què es disposi i el subministrament d'aliments nutritius

adequats i d'aigua potable neta, prenent en consideració els perills i els riscos de pol·lució ambiental. *d)* Assegurar atenció sanitària prenatal i postnatal a les mares. *e)* Vetllar perquè tots els sectors de la societat, i especialment els pares i els infants, estiguin informats, tinguin accés a l'educació i rebin suport en l'ús dels coneixements bàsics sobre la salut i la nutrició dels infants, els avantatges de l'alletament matern, la higiene i la sanitat ambiental, i la prevenció d'accidents. *f)* Desenvolupar l'atenció sanitària preventiva, l'orientació dels pares i l'educació i els serveis de planificació familiar. 3. Els estats membres han de prendre totes les mesures apropiades eficaces per bandejar les pràctiques tradicionals perjudicials per a la salut dels infants. 4. Els estats membres es comprometen a promoure i encoratjar la cooperació internacional per aconseguir progressivament la realització plena dels drets reconeguts en aquest article. Respecte a això, s'han de tenir en compte especialment les necessitats dels països en desenvolupament.

Article 25

Els estats membres reconeixen el dret de l'infant que ha estat internat o bé col·locat en una família d'acolliment per les autoritats competents, amb la finalitat d'atendre, protegir o tractar la seva salut física o mental, a una revisió periòdica del tractament que rep i totes les altres circumstàncies rellevants en aquest internament o acolliment familiar.

Article 26

1. Els estats membres han de reconèixer el dret de tots els infants a ser beneficiaris de la seguretat social i de les prestacions socials, i han de prendre les mesures necessàries per aconseguir la plena realització d'aquest dret d'acord amb la legislació nacional. 2. Les prestacions s'haurien de concedir, si fos el cas, tenint en compte els recursos i les circumstàncies de l'infant i de les persones que tinguin la responsabilitat del seu manteniment, i també tota altra consideració pertinent en una sol·licitud feta per l'infant o en nom seu.

Article 27

1. Els estats membres reconeixen el dret de tots els infants a un nivell de vida adequat al seu desenvolupament físic, mental, espiritual, moral i social. 2. Els pares o altres persones responsables de l'infant tenen l'obligació primordial d'assegurar, dins de les seves possibilitats econòmiques, les condicions de vida necessàries per al desenvolupament de l'infant. 3. Els estats membres, d'acord amb les condicions nacionals i segons els seus mitjans, han de prendre les mesures apropiades per ajudar els pares i les altres persones responsables de l'infant a fer efectiu aquest dret i, en cas de necessitat, han de donar ajut material i programes de suport, principalment pel que fa a la nutrició, el vestit i l'habitatge. 4. Els estats membres han de prendre les mesures pertinents per assegurar que els pares o altres persones que en tinguin la res-

ponsabilitat financera, satisfacin la pensió per a la manutenció i l'allotjament de l'infant, tant si viuen a l'estat integrant com a l'estranger. Especialment, si la persona que té la responsabilitat financera de l'infant viu en un estat diferent d'aquell on viu l'infant, els estats integrants han de promoure l'adhesió als acords internacionals o la signatura d'aquests acords, a més de fer tota altra gestió pertinent.

Article 28

1. Els estats membres reconeixen el dret de l'infant a l'educació, i amb l'objectiu d'aconseguir aquest dret progressivament i basant-se en la igualtat d'oportunitats, especialment han de:

- a) Implantar l'ensenyament primari obligatori i gratuït per a tothom;
- b) Fomentar el desenvolupament de formes diferents de l'ensenyament secundari, inclòs l'ensenyament general i el professional, i posar-lo a l'abast de tots els infants prenent les mesures pertinents, com ara implantant l'ensenyament gratuït i oferint ajut econòmic en cas de necessitat;
- c) Mitjançant qualsevol mitjà adequat, fer que l'ensenyament superior sigui accessible a tothom, segons la capacitat de cadascú.
- d) Posar a l'abast de tots els infants informació i orientació sobre les qüestions referents a l'educació i professionals.
- e) Prendre mesures per a encoratjar l'assistència regular a l'escola i reduir les taxes d'abandonament escolar.

2. Els estats membres han de prendre totes les mesures adequades per assegurar que la

disciplina escolar sigui administrada de manera compatible amb la dignitat humana de l'infant i de conformitat amb aquesta Convenció. 3. Els estats membres han de fomentar i encoratjar la cooperació internacional pel que fa a l'educació, especialment amb l'objectiu de contribuir a eliminar la ignorància i l'analfabetisme del món, i facilitar l'accés als coneixements científics i tècnics i als mètodes d'ensenyament moderns. En aquest aspecte, s'ha de tenir en compte especialment les necessitats dels països en desenvolupament.

Article 29

1. Els estats membres convenen que l'educació de l'infant ha d'anar adreçada a: *a)* Desenvolupar tant com es pugui la personalitat, el talent i la capacitat mental i física de l'infant; *b)* Infondre en l'infant el respecte envers els seus pares, la seva pròpia identitat cultural, llengua i valors, i envers els valors nacionals del país on viu, del país d'on podria procedir i envers les civilitzacions diferents de la seva. *c)* Preparar l'infant a una vida responsable en una societat lliure, amb esperit de comprensió, pau, tolerància, igualtat entre els sexes i amistat entre tots els pobles, grups ètnics, nacionals i religiosos i persones d'origen indígena. *d)* Infondre en l'infant el respecte a l'entorn natural. 2. Cap punt d'aquest article o de l'article 28 ha de ser interpretat de manera que restringeixi la llibertat dels individus i de les entitats per establir i dirigir institucions d'ensenyament, sempre que siguin respectats els

principis del paràgraf 1 d'aquest article, i que l'educació donada en aquestes institucions s'ajusti a les normes mínimes de l'estat.

Article 30

Als estats on hi hagi minories ètniques, religioses o lingüístiques, o persones d'origen indígena, a l'infant que pertanyi a una minoria o que sigui indígena no se li pot negar mai, en comunitat amb els altres membres del seu grup, el dret a gaudir de la seva pròpia cultura, a professar i practicar la seva pròpia religió i a utilitzar la seva pròpia llengua.

Article 31

1. Els estats membres reconeixen el dret de l'infant al descans i a l'esplai, al joc i a les activitats d'esbarjo adequades a la seva edat, i a participar lliurement en la vida cultural i les arts. 2. Els estats membres han de respectar i promoure el dret de l'infant a participar plenament en la vida cultural i artística i han d'afavorir oportunitats de participació en activitats culturals, artístiques, recreatives i d'esplai.

Article 32

1. Els estats membres reconeixen el dret de l'infant a ser protegit contra l'exploatació econòmica, i a fer qualsevol treball que pugui ser perillós o entorpir la seva educació, o que sigui perjudicial per a la seva salut o el seu desenvolupament físic, mental, espiritual, moral o social. 2. Els estats membres han de prendre mesures legislatives, adminis-

tratives, socials i educatives per assegurar l'aplicació d'aquest article. Amb aquesta finalitat, i tenint en compte les disposicions pertinents i les normes internacionals, els estats integrants, en especial: *a)* Han de regular l'edat o les edats mínimes per començar a treballar; *b)* Han de regular l'horari i les condicions de treball; i *c)* Han d'estipular les multes apropiades i d'altres sancions encaminades a assegurar el compliment efectiu d'aquest article.

Article 33

Els estats membres han de prendre totes les mesures apropiades, fins i tot mesures legislatives, socials i educatives, per protegir els infants de l'ús il·lícit dels estupefaents i les substàncies psicotròpiques enumerades en els tractats internacionals pertinents, i per impedir que els infants siguin utilitzats en la producció il·lícita i en el tràfic d'aquestes substàncies.

Article 34

Els estats membres es comprometen a protegir l'infant de totes les maneres d'explotació i d'abús sexual. Amb aquesta finalitat, els estats integrants, en particular, han de prendre totes les mesures nacionals, bilaterals i multilaterals necessàries per impedir: *a)* La inducció i la coacció a un infant perquè participi en qualsevol activitat sexual il·legal; *b)* L'explotació d'infants en la prostitució o en d'altres pràctiques sexuals il·legals; *c)* L'explotació d'infants en espectacles i en material pornogràfic.

Article 35

Els estats membres han de prendre totes les mesures nacionals, bilaterals i multilaterals convenientes per impedir el segrest, la venda o el tràfic d'infants per qualsevol motiu i de qualsevol manera.

Article 36

Els estats membres han de protegir l'infant contra tota altra mena d'explotació que pugui perjudicar qualsevol aspecte del seu benestar.

Article 37

Els estats membres han de vetllar que: *a)* Cap infant no sigui sotmès a tortura o cap altre tractament o càstig cruel, inhumà o degradant. Especialment, no s'ha d'imposar la pena capital ni la de presó perpètua sense la possibilitat d'excarceració pels delictes comesos per menors de 18 anys. *b)* Cap infant no sigui privat de la seva llibertat il·legalment o arbitràriament. La detenció o l'empresonament d'un infant només pot portar-se a terme d'acord amb la llei i només com a última mesura, i durant el període de temps més curt possible que correspongui. *c)* Tot infant privat de llibertat ha de ser tractat amb la humanitat i respecte a la dignitat inherent a la persona humana i tenint en compte les necessitats d'una persona de la seva edat. Especialment, un infant privat de llibertat ha d'estar separat dels adults, tret que es considerés convenient per a l'interès primordial de l'infant, i ha de tenir dret a mantenir el contacte amb la seva família per mitjà de correspon-

dència o visites, tret de circumstàncies excepcionals; d) Tot infant privat de la seva llibertat ha de tenir dret a un accés ràpid a l'assistència legal o d'altra que sigui adequada i a recusar la legalitat de la seva privació de llibertat davant d'un tribunal o d'una altra autoritat competent, independent i imparcial i a una resolució ràpida de l'actuació.

Article 38

1. En els conflictes armats que afectin un infant, els estats membres es comprometen a respectar i vetllar perquè es respectin les normes de la legislació internacional humanitària que li sigui aplicable. 2. Els estats membres han de prendre totes les mesures possibles per evitar que les persones que no hagin complert 15 anys no prenguin part directament en les hostilitats. 3. Els estats membres, en les seves forces armades, s'han d'abstenir de reclutar qualsevol persona menor de 15 anys. Quan es faci un reclutament entre persones que hagin complert 15 anys, però menors de 18, els estats membres han de procurar donar prioritat als de més edat. 4. D'acord amb les obligacions emanades de la legislació humanitària internacional de protegir la població civil durant els conflictes armats, els estats membres han de prendre totes les mesures possibles per assegurar la protecció i l'atenció dels infants afectats per un conflicte armat.

Article 39

Els estats membres han de prendre totes les mesures adequades per promoure la recuperació física i psicològica, i la reinserció social d'un infant víctima de qualsevol forma d'abandó, explotació, abús, tortura o qualsevol altra forma de tractament o càstig cruel, inhumà o degradant; o conflictes armats. Aquesta recuperació i reinserció ha de tenir lloc en un ambient que protegeixi la salut, l'autoestima i la dignitat de l'infant.

Article 40

1. Els estats membres reconeixen el dret de tot infant de qui s'al·legui que ha infringit la llei penal, o a qui se n'acusi o en sigui declarat culpable, de ser tractat d'una manera que promogui el seu sentit de dignitat i vàlua, i que reforci el seu respecte pels drets humans i les llibertats fonamentals dels altres; i tenint en compte la seva edat i la importància de promoure que l'infant es reinsereixi en la societat i que hi assumeixi una funció constructiva. 2. Amb aquesta finalitat, i tenint en compte les disposicions pertinents de les normatives internacionals, els estats membres han d'assegurar especialment: a) Que no s'al·legui que cap infant ha infringit la llei penal, ni se l'acusi o se'l declari culpable per actes o omissions que no eren prohibits a la legislació nacional o internacional quan van ser comesos; b) Que tot infant de qui s'al·legui que ha infringit la llei penal o se l'acusi d'haver-ho fet, tingui almenys les següents garanties: I. ser considerat

innocent mentre no se'n provi la culpabilitat d'acord amb la llei; II. ser informat amb promptitud dels càrrecs que se li imputen, directament o a través dels seus pares o tutor legal, i tenir l'assistència legal o d'altra d'apropiada en la preparació i en la presentació de la seva defensa; III. que la causa sigui dirimida sense demora per una autoritat competent, independent i imparcial, o per un cos judicial en una audiència equitativa d'acord amb la llei i en presència d'un assessor jurídic o d'altre d'adequat, tret que es considerés negatiu per als interessos primordials de l'infant, tenint en compte especialment la seva edat i situació i la dels seus pares o tutors legals; IV. a no ser obligat a donar testimoni o a confessar-se culpable; interrogar o haver interrogat els testimonis contraris i obtenir la participació i l'interrogatori de testimonis de descàrrec o almenys en condicions d'igualtat; V. en el cas que es consideri que ha infringit la llei penal, que aquesta decisió i qualsevol mesura imposada en conseqüència, sigui revisada per una autoritat o un òrgan judicial superior competent, independent i imparcial; VI. tenir assistència gratuïta d'un intèrpret si l'infant no comprèn o no parla l'idioma utilitzat; VII. que la seva vida privada sigui respectada plenament en totes les fases del procediment. 3. Els estats membres han de promoure l'establiment de lleis, procediments, autoritats i institucions específiques aplicables a infants de qui es presumeix que han infringit la llei pe-

nal, se'ls acusa d'haver-ho fet o se n'han declarat culpables, i especialment: *a*) Establir una edat mínima per sota de la qual s'ha de considerar que l'infant no té la capacitat d'infringir la llei; *b*) Si és adequat i desitjable, establir mesures apropiades per tractar aquests infants sense utilitzar procediments judicials, sempre que siguin respectats plenament els drets humans i les garanties legals. 4. Disposar diverses mesures, com ara ordres de protecció, orientació i supervisió, assessorament, llibertat a prova, acolliment familiar, programes educatius i de formació professional, i d'altres alternatives a l'internament en institucions per assegurar que els infants són tractats de manera apropiada tant a les seves circumstàncies com a la infracció penal.

Article 41

Res d'aquesta Convenció no afectarà cap disposició que sigui millor per a la realització dels drets de l'infant i que formi part de: *a*) la legislació d'un estat membre; o *b*) la legislació internacional vigent en aquest estat.

PART II

Article 42

Els estats membres es comprometen a donar a conèixer àmpliament els principis i les disposicions d'aquesta Convenció per mitjans eficaços i adequats, tant a infants com a adults.

Article 43

1. Amb la finalitat d'examinar els progressos fets pels estats membres per aconseguir el compliment de les obligacions concretes en aquesta Convenció, s'establirà un Comitè dels Drets de l'Infant, que durà a terme les funcions que s'ordenen a continuació. 2. El comitè estarà format per deu experts de gran integritat moral i competència reconeguda en el camp propi d'aquesta Convenció. Els membres del Comitè han de ser elegits pels estats membres d'entre els seus ciutadans i han d'exercir les seves funcions a títol personal. Es tindrà en compte una distribució equitativa i també els principals sistemes legals. 3. Els membres del Comitè han de ser elegits mitjançant votació secreta d'una llista de persones designades pels estats membres. Cada estat membre ha de nomenar una persona d'entre els seus ciutadans. 4. L'elecció inicial del Comitè tindrà lloc pel cap alt sis mesos després de l'entrada en vigor d'aquesta Convenció i després cada dos anys. Almenys quatre mesos abans de la data de cada elecció, el Secretari General de les Nacions Unides ha d'enviar una carta als estats membres invitant-los a presentar els seus candidats en el termini de dos mesos. Després, el Secretari General prepararà una llista per ordre alfabètic de les persones designades, indicant els estats membres que les han designades, i la presentarà als estats membres en aquesta Convenció. 5. Les eleccions se celebraran en una reunió dels estats membres convocada pel Secretari Ge-

neral a la seu central de les Nacions Unides. En aquesta reunió, el quòrum de la qual seran els dos terços dels estats membres, les persones elegides per formar part del Comitè seran les que obtinguin el nombre més alt de vots i la majoria absoluta dels vots dels representants dels estats membres votants presents. 6. Els membres del Comitè seran elegits per un termini de quatre anys. Podran ser reelegits si se'n torna a presentar la candidatura. El mandat de cinc dels membres elegits en la primera elecció expiarà al cap de dos anys; immediatament després de la primera elecció, el president de la reunió elegirà per sorteig els noms d'aquests cinc membres. 7. Si un membre del Comitè morís, presentés la dimissió o declarés que per qualsevol causa no pot continuar exercint les seves funcions en el Comitè, l'estat membre que el va designar designarà un altre expert d'entre els seus ciutadans per servir durant la resta del termini, si és aprovat pel Comitè. 8. El Comitè ha d'establir les seves pròpies normes de procediment. 9. El Comitè ha d'elegir els seus funcionaris per un període de dos anys. 10. Normalment, les reunions del Comitè tindran lloc a la seu central de les Nacions Unides o en qualsevol altre lloc convenient determinat pel mateix Comitè. El Comitè s'ha de reunir en sessió ordinària un cop a l'any. La duració de les reunions serà determinada i revisada, si és procedent, en una reunió dels estats membres en aquesta Convenció i subjecta a l'aprovació de l'Assemblea General.

11. El Secretari General de les Nacions Unides proporcionarà el personal i els equipaments necessaris per a l'execució de les funcions del Comitè segons aquesta Convenció. 12. Amb l'aprovació de l'Assemblea General, els membres del Comitè establerts d'acord amb aquesta Convenció rebran emoluments dels recursos de les Nacions Unides en els termes i les condicions que estableixi l'Assemblea.

Article 44

1. Els estats membres es comprometen a presentar al Comitè, a través del Secretari General de les Nacions Unides, informes sobre les mesures adoptades per fer efectius els drets reconeguts en aquest document i sobre el progrés fet en l'ús d'aquests drets: *a)* Al cap de dos anys de l'entrada en vigor de la Convenció en cada estat membre. *b)* En endavant, cada cinc anys. 2. Els informes fets d'acord amb aquest article han de mencionar la situació real i les dificultats, si n'hi ha, que afectin el grau de compliment de les obligacions provinents d'aquesta convenció. També han de contenir prou informació perquè el Comitè es pugui fer càrrec clarament del nivell d'acompliment de la Convenció en el país de què es tracti. 3. Els estats membres que hagin presentat al Comitè un informe inicial complet, en els informes subsegüents presentats d'acord amb el paràgraf *b)* no hauran de repetir la informació bàsica donada prèviament. 4. El Comitè pot demanar als estats membres informació comple-

mentària relativa a l'acompliment de la Convenció. 5. Cada dos anys, per conducte del Consell Econòmic i Social, el Comitè ha de presentar un informe de les seves activitats a l'Assemblea General de les Nacions Unides. 6. Els estats membres difondran àmpliament els informes presentats.

Article 45

Amb l'objectiu de promoure l'aplicació efectiva de la Convenció i de fomentar la cooperació internacional en tot allò que propugna la Convenció: *a)* Les institucions especialitzades, la UNICEF i els altres òrgans de les Nacions Unides, tenen el dret de ser representades en l'estudi del compliment de les disposicions d'aquesta Convenció que siguin de la seva competència. El Comitè pot invitar les institucions especialitzades, la UNICEF i d'altres organismes competents que consideri apropiats, a aportar assessorament especialitzat sobre l'aplicació de la Convenció en les matèries de llur competència. El Comitè pot invitar les institucions especialitzades, la UNICEF i d'altres òrgans de les Nacions Unides, a presentar informes sobre l'acompliment de la Convenció en matèria de llur competència. *b)* Si ho considera convenient, el Comitè trametrà a les institucions especialitzades (la UNICEF i d'altres de competents), qualsevol informe dels estats membres que contingui una demanda o que indiqui una necessitat d'assessorament o assistència tècnics, a més de les possibles observacions i dels suggeriments

del Comitè en relació amb aquestes demandes. *c)* El Comitè pot recomanar a l'Assemblea General de demanar al Secretari General que en representació seva porti a terme estudis d'assump-tes específics relatius als drets de l'infant. *d)* El Comitè pot fer suggeriments i recomanacions generals basades en la informació rebuda d'acord amb els articles 44 i 45 d'aquesta Convenció. Aquests suggeriments i recomanacions generals han de ser trameses a qualsevol estat membre implicat i presentats en un informe a l'Assemblea General junt amb els comentaris que hi hagin fet els estats membres.

PART III

Article 46

Aquesta Convenció pot ser signada per tots el estats.

Article 47

Aquesta Convenció ha de ser ratificada. Les escriptures de ratificació seran dipositades a la Secretaria General de les Nacions Unides.

Article 48

Aquesta Convenció estarà oberta a l'adhesió de qualsevol estat. Els documents d'adhesió seran dipositats a la Secretaria General de les Nacions Unides.

Article 49

1. Aquesta Convenció entrarà en vigor el trentè dia a comptar des de l'ende-

mà de la data en què el vintè acord de ratificació o adhesió hagi estat dipositat a la Secretaria General de les Nacions Unides. 2. Per a cada estat que ratifiqui la convenció o s'hi adhereixi, després d'haver estat dipositat el vintè document de ratificació o d'adhesió, la Convenció entrarà en vigor el trentè dia després que aquest estat hagi dipositat el seu document de ratificació o d'adhesió.

Article 50

1. Qualsevol estat membre hi pot proposar una esmena i registrar-la a la Secretaria General de les Nacions Unides. El Secretari General haurà de comunicar l'esmena proposada als estats membres indicant si està a favor de convocar una conferència dels estats membres per poder considerar i votar les propostes. Si en l'espai de quatre mesos des de la data de la comunicació almenys un terç dels estats membres estan a favor de la conferència, el Secretari General haurà de convocar la conferència sota els auspicis de les Nacions Unides. Qualsevol esmena que sigui adoptada per una majoria dels estats membres presents a la conferència, i que l'hagin votada, haurà de ser presentada a l'Assemblea General de les Nacions Unides per a ser aprovada. 2. Tota esmena adoptada d'acord amb el paràgraf 1 d'aquest article entrarà en vigor quan hagi estat aprovada per Assemblea General i acceptada per dos terços dels estats membres. 3. Quan una esmena entri en vigor serà preceptiva per als estats membres que l'han accep-

tada, mentre que els altres estats membres continuaran estant obligats per les disposicions d'aquesta Convenció i per les anteriors esmenes que hagin acceptat.

Article 51

1. El Secretari General de les Nacions Unides ha de rebre el text de les reserves fetes pels estats en el moment de la seva ratificació o adhesió i enviar-les a tots els estats. 2. No serà admesa cap reserva incompatible amb l'objecte i el propòsit d'aquesta Convenció. 3. Les reserves poden ser anul·lades en qualsevol moment mitjançant una notificació expressa adreçada al Secretari General de les Nacions Unides, el qual n'haurà d'informar a tots els estats. Aquesta notificació tindrà efecte a partir de la data en què sigui rebuda pel Secretari General.

Article 52

Un estat membre pot denunciar aquesta Convenció mitjançant un escrit tramès al Secretari General de les Nacions Unides. La denúncia esdevindrà efectiva un any després de la data en què hagi estat rebuda la notificació.

Article 53

El Secretari General de les Nacions Unides és designat dipositari d'aquesta Convenció.

Article 54

L'original d'aquesta Convenció, els textos àrab, xinès, anglès, francès i castellà de la qual són igualment autèntics, seran dipositats a la Secretaria General de les Nacions Unides. El testimoni, els plenipotenciaris sotasignats degudament autoritzats pels respectius governs, signen aquesta Convenció.

Nacions Unides, novembre de 1989

CALENDARI DELS DIES DE CELEBRACIÓ PER ORDRE DE CALENDARI

- 30 de gener: Dia Mundial de la No-violència
- 11 de febrer: Jornada Mundial del Malalt
- 21 de febrer: Dia de la Llengua Materna
- 15 de març: Dia Mundial dels Drets dels Consumidors
- 21 de març: Dia Internacional de l'Eliminació de la Discriminació Racial
- 4 d'abril: Dia contra la Prostitució Infantil i Juvenil
- 7 d'abril: Dia Mundial de la Salut
- 3 de maig: Dia Mundial de la Llibertat de Premsa
- 1 de juny: Dia Internacional dels Infants Innocents Víctimes d'Agressió
- 12 de juny: Dia Mundial contra el Treball Infantil
- 9 d'agost: Dia Mundial de les Poblacions Indígenes
- 12 d'agost: Dia Internacional de la Joventut
- 8 de setembre: Dia Internacional de l'Alfabetització
- 5 d'octubre: Dia Mundial del Professorat
- 10 d'octubre: Dia Mundial de la Salut Mental
- 16 d'octubre: Dia Mundial de l'Alimentació
- 17 d'octubre: Dia Internacional per l'Eradicació de la Pobresa
- 20 de novembre: Dia Mundial de la Infantesa
- 25 de novembre: Dia per l'Eliminació de la Violència contra la Dona
- 3 de desembre: Dia Internacional de les Persones amb Discapacitat
- 18 de desembre: Dia Internacional de l'Emigrant

BIBLIOGRAFIA SOBRE DRETS DELS INFANTS I JOVES

BIBLIOGRAFIA GENERAL

ABELLA, T. *T de treball infantil*, Barcelona: Intermón Oxfam, 2003.

Recorregut fotogràfic per la vida de les nenes i els nens del món que han de dedicar gran part de la seva infància al treball.

AJUNTAMENT DE BARCELONA. *El Context escolar i els infants en risc de maltractament*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2007.

A la xarxa es troba a:

xafir.org/files/xafir/context%20escolar%20i%20maltractament.pdf.

ALONSO, J.M.; FONT, P.; RODRÍGUEZ, J.; VAL, A. *Ep! No Badis!* Barcelona: ACIM, 1999.

Programa comunitari de prevenció de l'abús sexual i altres maltractaments infantils.

DEPARTAMENT DE BENESTAR SOCIAL. *Convenció sobre els Drets dels Infants*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2001.

FUNDACIÓ AKWABA. *Els drets de tots els nens i les nenes del món*. Barcelona: Fundació Akwaba, 1998.

Activitats sobre els drets, suggerents i aplicables.

INSTITUT D'EDUCACIÓ DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA. *Qui posa les regles del joc?* Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2006.

MEIREU, P. *El pedagog i els drets de l'infant, història d'un malentès?* Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat, 2003. (Col·lecció Temes d'Infància; 44).

ORGANIZACIÓN MUNDIAL CONTRA LA TORTURA. *Derechos del niño en España*. Ginebra: OMTC, 2002.

PARLAMENT DE CATALUNYA. *Els drets de l'infant*. Barcelona: Publicacions del Parlament de Catalunya, 1998.

VERHELLEN, E. *La Convención sobre los Derechos del Niño: trasfondo, motivos, estrategias, temas principales*. Anvers: Editorial Garant, 2002.

SENILLOSA, I. *El dret a ser nen. Pau per a la infància ara mateix*. Barcelona: Intermón, 1999.

A la xarxa: <http://www.fespinal.com/espinal/lilib/ct55.pdf>.

Situació de la infància respecte al tema de la pau. Caldria actualitzar-lo però és un bon document.

SÍNDIC DE GREUGES DE CATALUNYA. *Protocol marc d'actuacions en casos d'abusos i altres maltractaments greus a menors*. Barcelona: Síndic de Greuges de Catalunya, 2007.

ZIEGLER J. *La fam al món explicada al meu fill*, Barcelona: Empúries, 2000.

Diàleg entre un pare i un fill sobre el desigual repartiment de la riquesa i de la passivitat dels governs i de la societat civil dels països 'rics'.

NARRATIVA

ANÒNIM. *Lazarillo de Tormes*. Madrid: Cátedra, 1992.

Clàssic de la literatura espanyola on s'expliquen amb to d'humor les desventures d'un nen que acompanya un cec.

BANDERA, M. *Hijos de guerra: la vida cuando callan las bombas y los micrófonos*. Barcelona: Plaza & Janés, 2002.

A la xarxa: www.magdabandera.com/doc/hijosdelaguerra.pdf

Pacifista però crític amb la cultura de la violència. Anàlisi de les guerres actuals i les seves conseqüències.

BENMILOUD, Y. *Alá Superstar*. Barcelona: Anagrama, 2006.

Escrit per un jove de 19 anys, de pare algerià i mare francesa, i exposa la situació de manera contundent: "Pels àrabs és més fàcil entrar a Al-Qaeda que a la televisió francesa."

BOYNE, J. *El noi amb el pijama de ratlles*. Barcelona: Editorial Empúries, 2007.
Novel·la de gran èxit que explica una amistat enmig d'una tanca que separa el món nazi del camp de concentració.

COUTO, M. *Tierra sonámbula*. Madrid: Alfaguara, 2002.
Un nen i un vell sobreviuen entre els ferros d'un autobús cremat a Moçambic i veuen passar la guerra que els envolta.

DICKENS, C. *Oliver Twist*. Barcelona: Ed. Proa, 2006.
Clàssic del món dels baixos fons anglesos i repàs a la vida marginal dels infants abandonats.

DIRIE, W. *Niñas del desierto*. Madrid: Maeva, 2005.
Investigació sobre la mutilació genital de les nenes i anàlisi de la situació d'aquestes nenes quan viuen en països europeus com ara Espanya.

HOSSEINI, K. *Cometas en el cielo*. Barcelona: Salamandra, 2008.
Història doble que s'inicia amb l'amistat del fill de l'amo i del fill del servent, però que poc a poc va derivant cap a posicions que, lligades a les circumstàncies, canvien la vida dels dos protagonistes.

KOUROUMA, A. *Alá no está obligado*. Barcelona: Muchnik, 2001.
Llibre terrible d'un autor de Costa d'Ivori que ens introdueix a la realitat dels infants soldats amb gran crueltat però també amb una certa esperança.

LIENAS, G. *El diari blau de la Carlota*. Barcelona: Editorial Empúries, 2006.
Entre la ficció i la no-ficció distintes formes de violència i algunes maneres de defensar-se'n.

LINDO, E. *El otro barrio*. Madrid: Ollero & Ramos, 1998.
En un accident involuntari, un xicot introvertit de Vallecas fereix greuments dos amics seus i mata un veí.

MAHMOODY, B. *No sin mi hija*. Barcelona: Planeta, 1993.
Una ciutadana americana casada amb un metge iranià, va a passar les vacances a l'Iran. Una vegada allà és retinguda i obligada a quedar-se.

MARGARIT, M.; RANIRO, X. *El secret de l'Anna*. Barcelona: Edicions PAU, 1998.
És una "carta oberta als pares" a través de la qual s'explica als adults la complexitat del tema dels abusos sexuals i les maneres d'afrontar-lo.

MCCOURT, F. *Las cenizas de Ángela*. Madrid: Maeva, 1997.
Llibre i posteriorment pel·lícula que descriu la vida d'una família irlandesa catòlica des del punt de vista d'un infant.

MERNISSI, F. *Sueños en el umbral: memorias de una niña de harén*. Barcelona: Muchnik, 1995.

Recreació poètica del que era la vida d'una nena en un harem.

PAVLOFF, F. *Lao, Wee i Arusha. La prostitució infantil a Àsia*. Barcelona: Brúixola, Amnistia Internacional, 2000.

Dos relats que ens enfronten amb el món de la prostitució infantil.

RODRI, J. *Checkpoint Palestina!* Barcelona: Grup d'Estudis Pedagògics
Mirada als territoris ocupats. Retrat de la situació que viuen els pobles palestí i israelià a partir de les historietes sobre la vida d'un nen palestí i una nena israeliana.

RUDO, M. *La nena nova*. Barcelona: Ed. Bambú, 2009.

Amb realisme es tracta de l'assetjament i de com superar dificultats.

SEBBAR, L. *La noia del balcó*. Barcelona: Editorial Cruïlla, 2000.

Recull de sis relats, d'emigrants algerians a França: els conflictes d'identitat i la vida quotidiana en una nova terra.

SCHWART, A. *La meva àvia és africana*. Barcelona: Ala delta, Ed. Baula, 2003.

Viatja des d'Alemanya a un poblet de Ghana on coneix la mare del seu pare, la seva àvia.

SIERRA i FABRA, J. *La música del vent. La realitat dels nens esclaus en l'era de la globalització*. Barcelona: Col·lecció Columna Jove, 2009.

Un periodista troba en una catifa portada de l'Índia un missatge del nen que l'ha teixit. El nen es diu Iqbal, i la catifa ve de la ciutat de Madurai.

TREBALL INFANTIL

ARIAS ROBLES, M. *Adultos a la fuerza: la explotación laboral de la infancia*. Intermón, 1998.

Parla de l'exploració a la qual estan sotmesos molts infants i fa algunes propostes de com eradicar aquesta pràctica.

ARQUÉ, M. *La infancia en el mundo: trabajadores de 10 años*. Barcelona: Octaedro, 1993.

Quadern de treball amb guia didàctica sobre el treball infantil en el món.

GODARD, P. *Contra el trabajo infantil*. Barcelona: Virus, 2003.

Tal com explica el títol és una anàlisi sobre el treball infantil i les seves causes.

MONESTIER, M. *Los niños esclavos: el infierno diario de trescientos millones de niños*. Madrid: Alianza editorial, 1999.

L'esclavitud infantil en lloc de remetre sembla que en alguns països segueix augmentant.

LEGUINECHE, M. *Los ángeles perdidos: la explotación del niño en el mundo*. Madrid: Espasa-Calpe, 1996.

L'exploració dels infants en el món.

INFANTS NO VOLGUTS

BINET, L. *Nakusha, la no deseada: mujeres de Asia oprimidas*. Bruño, Amnistía Internacional. 2000.

El drama dels infants no desitjats, especialment de les nenes que acaben fent d'esclaves i són considerades de segona fila.

ROMITO, P. *Un silencio ensordecedor*. Madrid: Montesinos, 2007.

La violència amagada contra nenes i dones.

LICCHINI, R. *Niño de la calle: identidad, sociabilidad, droga*. Amelia Romero, 1996.

Explica quines són les circumstàncies que porten els infants a viure al carrer i quines en són també les conseqüències.

MALTRACTAMENT

RODRÍGUEZ, P. *El drama del menor en España*. Ediciones B, 1993.

Recerca sobre les condicions familiars dels infants a Espanya. Una anàlisi dura i crua sobre els errors i els abusos dels adults.

SANMARTÍN, J. *Violencia contra niños*. Barcelona: Ariel, 2005.

Intenta penetrar en el perquè del maltractament. Com pot ser, es pregunta l'autor, que la família que hauria de protegir l'infant, el pugui arribar a maltractar?

ZACARÉS, A. *La violencia de género explicada a mi hijo*. València: Carena, 2005.

De caràcter divulgatiu, intenta a explicar a un jove què s'entén per violència de gènere i com combatre-la.

ABUSOS SEXUALS

BESTEN, B. *Abusos sexuales en los niños*. Barcelona: Herder, 1997.

Se suposa que en el món hi ha entre 2 i 2,4 milions de clients de sexe infantil. Un negoci així és amagat, no denunciat i fins i tot tolerat. De vegades els abusos es produeixen a l'entorn més proper de l'infant. Cal desenvolupar mesures preventives.

FREYD, J. J. *Abusos sexuales en la infancia: la lógica del olvido*. Madrid: Morata, 2003.

El llibre explica com algunes persones que han sofert abusos sexuals desenvolupen una mena d'amnèsia sobre aquestes experiències.

ZIN, H. *Helado y patatas fritas: una denuncia de la explotación sexual de los niños*. Barcelona: Plaza & Janés, 2003.

Denúncia de l'explotació sexual a Cambodja a partir d'una recerca documentada que es pregunta pel desequilibri dels pederastes.

ELS INFANTS I LES GUERRES

SÁNCHEZ, G. *Salvar a los niños soldados: La historia del misionero Chema Caballero en Sierra Leona*. Debate, 2004.

Explica l'experiència del missioner Caballero que va a Sierra Leone, el país més pobre de la terra, per dirigir un programa d'acollida, rehabilitació i reinserció de nens i nenes soldats.

BAYLE, R. M. *Prich, el niño herido: una mina = una vida amputada*. Amnistía Internacional, 2000.

El títol descriu a bastament el tema del llibre. És dur i massa real.

COMBESQUE, M. A. *Entre guerra y miseria: los esclavos de hoy*. Madrid: Bruño, 2000.

BRIGGS, J. *Niños soldado: cuando los niños van a la guerra*. Barcelona: Océano, 2007.

Anàlisi i reflexió sobre el tema dels infants soldats.

CAZÓN, P. *Lágrimas de arena: la historia de Aicha Embarek*. Barcelona: Círculo de Lectores, 2004.

Història d'Aicha, nascuda en un campament de refugiats sahrauís al desert algerià, que ve a Espanya.

MONTELLÀ, A. *La maternidad de Elna*. Badalona: Ara Llibres, 2007.

La història d'una dona que va salvar la vida a 579 infants.

FRANK, A. *Diari*. Barcelona: Debolsillo, 2007.

Conegut dietari de la jove Anna, que ha de viure amagada de l'amenaça dels nazis.

CHONG, D. *La niña de la foto: objetivo de la cámara y víctima de la guerra*. Barcelona: Salvat, 2002.

Història de Kim Phuc, escapant amb els seus cosins dels bombardejos de napalm a la població de Trang Bang, que va fer un avió de Vietnam del Sud.

SATRAPI M., *Persépolis*. Barcelona: Norma editorial, 2007.

Autobiografia de l'autora iraniana, s'enllaça amb la història del seu país, en un còmic excepcional.

UNG, L. *Se los llevaron: recuerdos de una niña de Camboya*. Madrid: Maeva, 2001.

Crònica real d'una nena, Loung Ung, que es va quedar quasi sense família i amb intel·ligència aconsegueix de sobreviure.

ZOYA. *Historia de Zoya*. Madrid: Circe, 2002.

Història personal dels vint-i-cinc anys d'una dona afganesa que lluita per la llibertat.

PÀGINES WEB

Generals

www.unicef.es/derechos/docs/CDN%20Adaptada%202008.pdf

Explicació de la Convenció, versió adaptada per a joves.

creativecontent.unesco.org/news/item?item_id=31521

Plataforma Audiovisual de la UNESCO.

www.sindic.cat/infant

Pàgina del Síndic on hi ha informació d'organitzacions i entitats de l'àmbit de la infància.

www.unicef.es/derechos/videos.htm

UNICEF. La Convenció en dibuixos animats.

El 1998 la UNICEF va demanar a creadors i directors de tot el món que fessin curts animats de 30 segons sobre algun dels drets de la Convenció. Més de 32 països han realitzat animacions per a aquest projecte.

www.dretsinfant.cat

Diputació de Barcelona i Federació Catalana de L'Esplai, els Drets dels Infants. Web per conèixer els drets dels infants. Hi ha una "maleta pedagògica" amb materials didàctics, una selecció de llibres, enllaços d'interès i cinema.

www.amnistiacatalunya.org/edu/pdf/carpeta3/c3-quadern.pdf

Amnistia Internacional: *Els Drets dels Infants*.

La finalitat d'aquestes propostes didàctiques és reflexionar sobre la Declaració Universal dels Drets Humans i la Declaració Universal dels Drets dels Infants, i treballar els continguts i objectius referents a les actituds i els valors en general.

Racisme

www.sosracisme.org/reflexions/joc/index.html

SOS Racisme. *Joc antiracista*. Reflexió i denúncia sobre quins són els entrebancs amb què es troben moltes persones pel seu origen, ètnia o color de pell; com en la seva vida diària, les gestions que per la majoria són senzilles de realitzar, es converteixen en impossibles quan es posen de manifest els perjudicis socials, polítics i jurídics.

www.sosracisme.org/reflexions/pdfs/guiadidactica.pdf

SOS Racisme. *Material didàctic*. Guia didàctica que acompanya el llibre per a nens *Ens barregem*, de l'autor i il·lustrador Juanolo. Una eina més per a poder treballar des de les escoles amb l'objectiu d'incorporar el valor de l'antiracisme al currículum escolar.

Benestar i nivell de vida digne

www.amnistiacatalunya.org/edu/material/tema/index.html

Amnistia Internacional. *Derecho a un nivel de vida digno*.

Material didàctic en català i castellà per treballar el dret al nivell de vida.

Prevenió de la violència

www.wildwebwoods.org/popup.php?lang=es

Will Web Woods. Consell d'Europa. Joc elaborat pel Consell d'Europa com a part del seu programa "Construir una Europa per a, i amb els nens" que té per objecte promoure els drets de la infància i protegir-la de tot tipus de violència.

www.acim.es/cir/apn/trenca-silenci-fitxes.pdf

Associació Catalana per la Infància Maltractada. *Trenca el silenci*.

Programa comunitari de prevenció de l'abús sexual i altres formes de maltractament.

Informació sobre els infants soldat

www.es.amnesty.org/camps/ns/index.php

Pàgina d'Amnistia Internacional sobre els infants soldat. Conté dibuixos amb el mateix origen que els d'aquest projecte i permet fer-se una idea ràpida sobre la qüestió i de col·laborar d'una manera senzilla i immediata. En castellà.

www.child-soldiers.org

Coalició internacional per posar fi a l'ús d'infants soldat. En anglès, però conté un enllaç a un document en PDF en castellà.

www.enfant-soldat.be

Pàgina de la Coalició internacional per posar fi a l'ús d'infants soldat a Bèlgica (antiga potència colonial al Congo). En francès.

Informació sobre el comerç d'armes:

www.controlarms.org/es

Pàgina de la campanya "Armes sota control" mencionada en el projecte, que promou Amnistia Internacional. En castellà.

www.iansa.org

International Action Network on Small Arms. Xarxa Internacional d'Acció sobre les armes lleugeres. En anglès.

www.michaelmoore.com

Pàgina de Michael Moore. Autor de *Bowling for Columbine*, documental sobre la proliferació i abús de les armes de foc als Estats Units. En anglès.

Altres adreces d'Internet que tracten els drets dels infants i els joves:

- www.unicef.org/spanish/publications/index
- www.intervida.org/UserFiles
- www.intervida.org/News/files
- www.savethechildren.es
- www.rayuela.org
- www.madrid.org
- www.plataformadeinfancia.org
- www.dmenor-mad.org
- www.anar.org
- www.sosvictimas.org

CINEMA (DVD)

Selecció d'algunes pel·lícules que poden acompanyar els drets dels infants i joves. D'algunes d'elles (amb asterisc) en podeu trobar les guies a: www.grupiref.org dins Proposta estètica: Pensar amb el cinema, Drets dels infants.

- *ABC África*. Cameo, 2006.
- *Billy Elliot*. Movie video, 2000.
- *El Bola*. Gran Via musical Ediciones, 2004.
- *Born into Brothels: los niños del barrio rojo*. Karma Films DVD.
- *Buda explotó por vergüenza*. Cameo Media, 2008.
- *Caminantes*. 'El País', 2001.
- *El chico*. Diverses edicions, 1921.
- *El color del paradís*. 1999.
- *David Copperfield*. SAV, 2005.
- *Las cenizas de Ángela*. Universal Pictures Iberia, 2003.
- *Los cuatrocientos golpes*. Home Entertainment, 2003.
- *El diario de Ana Frank*. Studio Classics, 1959.
- *Estación Central de Brasil*. Sogepaq, 2005.
- *Generación robada*.
- *Hoy empieza todo*.
- *Invisibles*. 'El País', 2007.
- *John Q*.

- *El milagro de Candeal*. Warner Home Video Española, 2004.
- *El niño*. Vértigo, 2006.
- *El imperio del sol*. Warner Home Video, 2005.
- *El puente*. Avalón, 2006.
- *Las tortugas también vuelan*. Cameo Media, 2005.
- *Los niños del amor*. Filmax Home Video, 2006.
- *Los olvidados*. Gran Vía Musical, 2003.
- *Moolaadé*. Cameo Media, 2005.
- *Nadie sabe*. Cameo Media, 2005.
- *Ni uno menos*.
- *No sin mi hija*.
- *Oliver Twist*. Filmax Home video, 2006.
- *Osama*. Cameo Media, 2005.
- *Persépolis*, Vértigo films, 2007.
- *Promesas*.
- *Salaam Bombay*. Filmax Home Vídeo, 2006.
- *La vida és bella*.

TÍTOLS PUBLICATS

1. Deconstruir la guerra

Francesc Benítez, Tica Font, Pere Ortega i Alejandro Pozo.

2. Pensar els drets humans

Grup IREF. Coordina: Irene de Puig. Glòria Arbonés, Anna Baiges.
Fèlix de Castro, Manuela Gómez i Marta Martí.

3. Som joves, tenim drets... i deures

Grup IREF. Coordina: Irene de Puig. Glòria Arbonés, Anna Baiges.
Fèlix de Castro, Manuela Gómez i Marta Martí.

La col·lecció “Apunts de Pau i Drets Humans”, coeditada per l’Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans i pel Departament d’Educació, difon materials didàctics i pedagògics centrats en la cultura de la pau, i la defensa i la promoció dels drets humans.

Aquest tercer títol, *Som joves, tenim drets... i deures*, es presenta com un recull d’eines adreçades al professorat per tal que puguin introduir el coneixement dels drets dels joves a l’aula. Seguint la línia de la col·lecció, el llibre aporta un marc conceptual, acompanyat de propostes pràctiques.

Els materials d’aquest llibre han estat elaborats pel grup IREF, format per: Glòria Arbonés, Anna Baiges, Fèlix de Castro, Manuela Gómez, Marta Martí i coordinat per Irene de Puig.

